

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансового аналізу та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Організація та методика контролю фінансової діяльності державного підприємства»

Студентки 2 курсу, 4м групи
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
спеціалізації «Фінансовий контроль»

Ткачук Тетяни
Анатоліївни

Науковий керівник
к.е.н.

Копотієнко Тетяна
Юріївна

Гарант освітньої програми
д.е.н., проф.

Симоненко Валентин
Костянтинович

Київ 2018

ЗМІСТ

Вступ.....	7
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	11
1.1. Характеристика галузі діяльності державного підприємства	11
1.2. Економічний зміст фінансової діяльності підприємства.....	23
1.3. Теоретико-методичні засади контролю фінансової діяльності державного підприємства	35
Висновки до розділу 1.....	42
Розділ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	43
2.1. Організаційно-економічна характеристика філії «Врадіївський елеватор» ПАТ «ДПЗКУ»	43
2.2. Інформаційне забезпечення контролю фінансової діяльності державного підприємства	56
2.3. Оцінка системи внутрішнього контролю фінансової діяльності державного підприємства.....	64
Висновки до розділу 2.....	72
Розділ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	74
3.1. Організація контролю фінансової діяльності державного підприємства	74
3.2. Методика контролю фінансової діяльності державного підприємства...	89
3.3. Удосконалення методики контролю фінансової діяльності державного підприємства на основі застосування інформаційних технологій.....	101
Висновки до розділу 3.....	107
Висновки та пропозиції.....	109
Список використаних джерел.....	115
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми. Запорукою ефективного функціонування державного підприємства є налагодження дієвої системи його фінансового забезпечення. Формування та використання фінансових ресурсів здійснюється з метою забезпечення здійснення всіх напрямків діяльності суб'єктів господарювання і їх подальшого розвитку. Це можливо при спрямуванні фінансових ресурсів на впровадження нових технологій, поліпшення використання основних засобів, прискорення обороту коштів тощо.

Нестача фінансових ресурсів може практично дестабілізувати всю діяльність державного підприємства, що зумовлює необхідність постійної діагностики фінансового забезпечення. Організація фінансової діяльності державного підприємства має бути побудована таким чином, щоб це сприяло підвищенню ефективності господарської діяльності.

Складність та багатоаспектність фінансової діяльності державного підприємства дуже ускладнює управління цим об'єктом. Це формує можливості для зловживань, неефективного використання фінансових ресурсів, прийняття нерациональних управлінських рішень.

Дієвим інструментом забезпечення ефективної та результативної фінансової діяльності підприємств державної форми власності є контроль. Контроль дозволяє виявляти відхилення фактичних параметрів досліджуваного об'єкта від нормативних та сприяє приведенню їх до бажаних критеріїв.

Незавершеність та недоліки існуючих розробок з питань методики та організації державного контролю фінансової діяльності державних підприємств не сприяють його ефективному проведенню, а тому потребують здійснення науково-обґрунтованих досліджень, що підтверджує актуальність обраної теми.

Проблеми теорії, організації та практики фінансового контролю висвітлюються у працях багатьох зарубіжних вчених, зокрема, таких як М. Альберт, Р. Германсон, Р. Дафт, Р. Каплан, Д. Нортон. Ґрунтовні дослідження з проблематики фінансового контролю були проведені також вітчизняними науковцями, такими як, М. Білуха, О. Барановський, Ф. Бутинець,

Ю. Данелевський, Є. Калюга, Є. Кочеріна, П. Петренко, В. Симоненко, І. Стефанюк та інші.

Мета роботи полягає у вивченні та обґрунтуванні теоретичних, організаційних та методичних засад контролю фінансової діяльності державного підприємства та наданні пропозицій з їх удосконалення. Для досягнення визначеної мети поставлено такі *завдання*:

- надати характеристику галузі діяльності державного підприємства;
- ідентифікувати економічний зміст фінансової діяльності підприємства;
- обґрунтувати теоретико-методичні засади контролю фінансової діяльності державного підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику філії «Врадіївський елеватор» ПАТ «ДПЗКУ»;
- розкрити та охарактеризувати елементи системи інформаційного забезпечення контролю фінансової діяльності державного підприємства;
- оцінити систему внутрішнього контролю фінансової діяльності державного підприємства та сформулювати пропозиції щодо її удосконалення;
- розкрити особливості організації контролю фінансової діяльності підприємства, що проводиться у формі державного фінансового аудиту;
- дослідити методику контролю фінансової діяльності державного підприємства;
- визначити можливості удосконалення контролю фінансової діяльності державного підприємства на основі застосування інформаційних технологій.

Об'єктом дослідження є процес контролю фінансової діяльності державного підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, організаційні та методичні засади контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» ПАТ «ДПЗКУ».

При проведенні дослідження було застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних **методів**: порівняльного аналізу (при дослідженні особливостей функціонування та розвитку ринку зернових культур в Україні; системи державного фінансового контролю); індукції та дедукції (при формуванні взаємозв'язок функції контролю і фінансової

діяльності підприємства); логіко-семантичний (для поглиблення понятійного апарату державного фінансового контролю фінансової діяльності); аналізу та синтезу (при характеристиці змісту фінансової діяльності державного підприємства; системно-аналітичний (при аналізі законодавчих та нормативних актів); абстрактно-логічний (при формуванні теоретичних узагальнень і висновків).

Інформаційною базою дослідження закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові документи Державної аудиторської служби України, міжнародних організацій з питань фінансового контролю, монографії і статті вітчизняних і зарубіжних фахівців, офіційні дані Міністерства аграрної політики та продовольства України, Державної служби статистики України, установчі, облікові документи та фінансова звітність філії «Врадіївський елеватор» ПАТ «ДПЗКУ».

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні та обґрунтуванні комплексного підходу до організації та методики контролю фінансової діяльності державного підприємства. За результатами дослідження отримано наступні наукові результати:

удосконалено:

модель системи внутрішнього контролю фінансової діяльності державного підприємства, яка ґрунтується на моделі COSO та передбачає поєднання основних компонентів, таких як засоби та методи контролю, оцінка ризиків, контрольна діяльність, інформаційно-комунікаційні технології, моніторинг, які відзначаються взаємозв'язком та взаємовпливом і у сукупності дозволяють привести у відповідність фактичні значення показників фінансової діяльності державного підприємства з плановими для своєчасного прийняття управлінських рішень, забезпечуючи тим самим ефективність системи внутрішнього контролю;

організаційні засади контролю фінансової діяльності державного підприємства шляхом ідентифікації стадій контролю фінансової діяльності державного підприємства та комплексу завдань у межах кожної стадії, що сприятиме більш раціональній підготовці до проведення контрольного заходу;

набули подальшого розвитку:

теоретичні основи державного фінансового аудиту шляхом дослідження його сутності, функцій та визначення завдань в управлінні фінансовою діяльністю.

Практичне значення одержаних результатів полягає у представлених в роботі практичних рекомендаціях з удосконалення державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» ПАТ «ДПЗКУ».

Особистий внесок магістранта. Випускна кваліфікаційна робота є самостійно виконаною науковою роботою, в якій викладено ідеї і положення, запропоновані автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати було представлено у формі доповіді на студентській науково-практичній конференції «Соціально-економічні перспективи України в XXI столітті», яка відбулася в Київському національному торговельно-економічному університеті.

Публікації за результатами дослідження. Основні положення проведеного дослідження опубліковано у збірнику наукових статей студентів «Контроль та аудит», Київ-2018 рік.

Загальна характеристика структури та обсягу роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Характеристика галузі діяльності державного підприємства

Експорт зернових культур в Україні є стратегічним напрямом розвитку економіки. Його роль важко недооцінити, адже оптова торгівля зерном з іншими країнами виконує низку важливих функцій для розвитку народного господарства. Займаючи значний відсоток у структурі товарів, що продаються за кордон, експорт зернових культур впливає на платіжний баланс України. За його рахунок відбувається позитивний потік валютної виручки в країну, збільшуючи таким чином валовий національний дохід держави. Міжнародна торгівля зерном формує репутацію України як потужного експортера аграрної продукції на світовому ринку. Оскільки дана галузь має загальнодержавне значення, і як правило залежить від зовнішньоекономічної політики країни, надзвичайно важливим є питання зваженого централізованого регулювання експорту зернових культур, особливо в умовах глобальної продовольчої кризи.

На сьогоднішній час Україна займає досить вагоме місце на міжнародному ринку зерна, який контролюють близько 9-ти основних країн-експортерів. Це в першу чергу США, на частку якого припадає третина світового експорту, далі йдуть Канада, країни ЄС, Росія, Індія, Аргентина, Казахстан і Україна [12, с. 62].

Сьогодні українське зерно постачається у понад 90 країн світу, з яких близько 20 купляють 1 млн т і більше. Згідно з даними міністерства сільського господарства США в 2016/2017 маркетинговому році (далі – МР) в рейтингу найбільших експортерів зернових Україна посіла 3 місце за обсягом поставок ячменю, 4 - по кукурудзі, 6 - по пшениці. У сукупності за обсягом експорту всіх зернових Україна зайняла 2 місце, після США [12, с. 63].

2016/2017 МР для України був рекордним. Поряд з рекордом з виробництва зернових, Україна встановила рекорд з експорту українського

зерна – майже 44 млн тонн. Це 65% виробленого в країні зерна. 17% - це частка зернових у структурі експорту країни.

Наразі можна говорити про те, що виробничий потенціал в аграрному секторі України залишається не реалізованих в повному обсязі. Згідно з прогнозом на наступні 10 років, Україна буде орієнтована на збільшення виробництва зернових до 77-80 млн т з метою забезпечення експорту на рівні 53-55 млн т [18, с. 20].

Очевидно, що масштаби зовнішньої торгівлі зерном прямо пов'язані з обсягом його виробництва. В процесі становлення та розвитку ринку зерна в Україні значний вплив на нього мала соціально-економічна криза 90-х рр. Якщо в 1986-1991 рр. виробництво зерна в країні в середньому становило 47,4 млн т, то в 1991-1995 рр. - 38 млн т, а у 2000 р. - тільки 24,5 млн т.

Динаміка виробництва зерна за останні 5 років зображена на рис. 1.1.

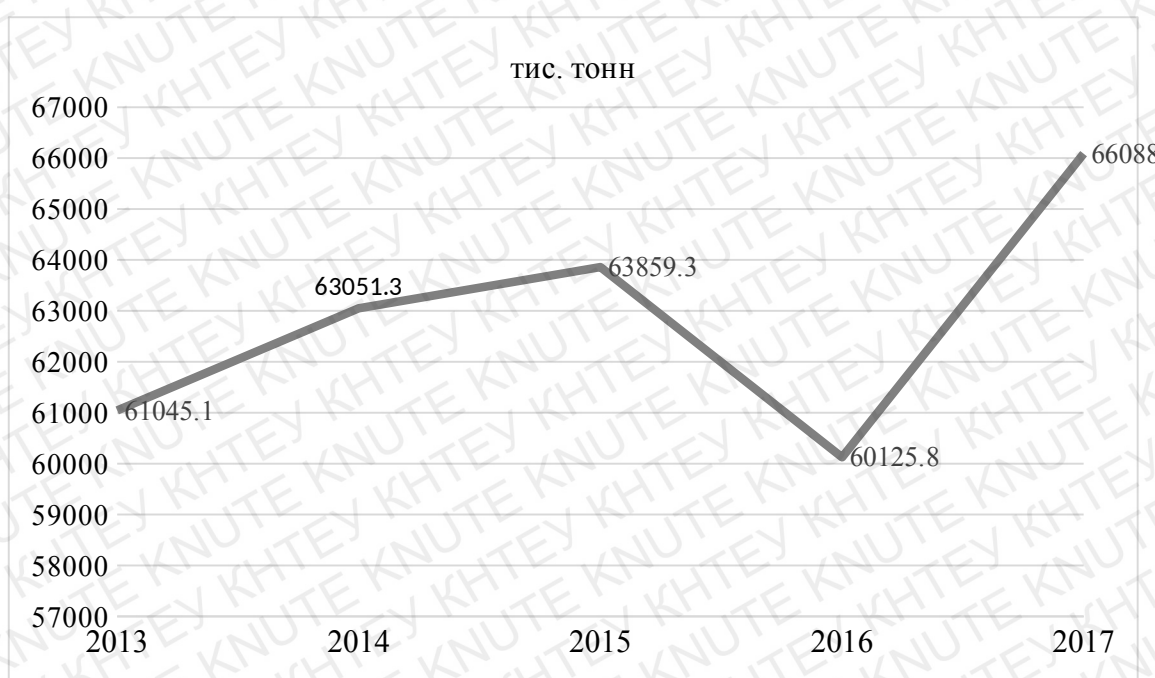

Рис. 1.1. Динаміка виробництва зернових культур в Україні у 2013-2017 МР [власна розробка за даними [32]]

В останні роки можна говорити про відсутність чіткої тенденції щодо обсягу виробництва зернових, що становив 61 млн т у 2013 році, 63,1 млн т у 2014, збільшився до 63,9 млн т 2014 р., потім зменшився до 60,1 млн т у 2015 р., зменшився до 60125,8 у 2016 р. та стрімко зріс до 66,1 млн т у 2017 році.

У 2017 році отримано отримано рекордний за роки незалежності врожай зернових культур 66,1 млн т. Такий урожай зернових культур зумовлено переважно за рахунок підвищення їхньої врожайності до середньосвітового рівня та зростанням виробництва зернової кукурудзи, частка якої досягла 40% у загальному валовому зборі зерна (при середньому показнику за 10 років - 21%). Рівень самозабезпеченості України зерном у 2017 р. склав 165%. Завдяки цьому країна підтримує свій статус потужного експортера зерна на світовому ринку. Станом на 4 липня 2018 р. експорт зерна з України склав 30 тис. т.

Український аграрний ринок годує не лише 40-мільйонну Україну, але ще й 190 країн світу, при цьому залишається тенденція до зростання обсягів виробництва. Україна має потужний потенціал задля зростання виробництва, а на світових ринках є динамічно зростаючий попит. Якщо у 2001 році Україна вирощувала 42 млн т зернових і олійних культур, то 2018 року цей показник прогнозовано має скласти 85 млн т. З кожним роком, поступово нарощуючи обсяги експортних поставок, Україна експортує більше 40 млн т зерна на рік.

Розглянемо динаміку експорту зерна з України за 2013-2017 рр. (рис. 1.2).

тис дол. США

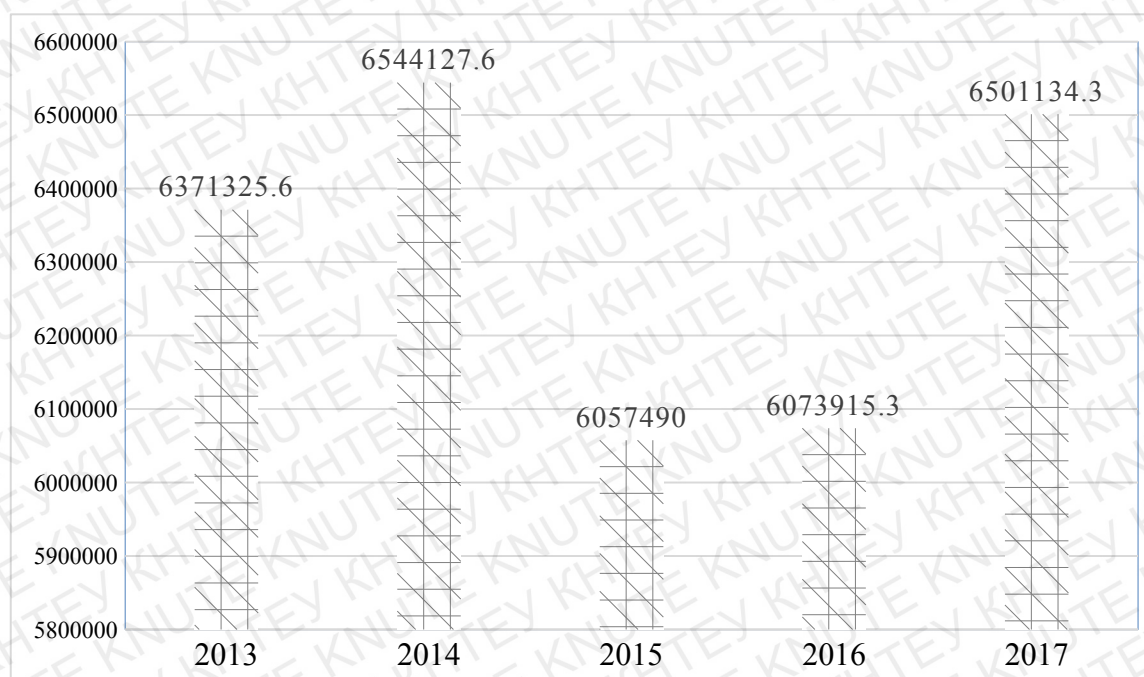

Рис. 1.2. Динаміка експорту зернових культур України за період з 2013-2017 рр.

[власна розробка за даними [32]]

При зберіганні такої тенденції Україна здатна вирощувати понад 100 млн тон зерна та експортувати майже 70 млн тон вже до 2022 року. При цьому внутрішні потреби зерна будуть залишатися задоволені повністю.

Українські аграрії як і раніше збирають близько 4 т/га пшениці і трохи більше — 5 т/га кукурудзи, в той час як європейські фермери досягли середнього показника в 8 т/га пшениці, а в США середня врожайність кукурудзи складає 11 т/га. До того ж, в Британії в минулому році зафіксована рекордна врожайність пшениці — 16,82 т/га, а в США є гібриди кукурудзи, що дають понад 20 тон з одного гектара. І навіть незважаючи на зміщення кліматичних поясів, аналіз динаміки виробництва зернових свідчить про те, що показник врожайності в Україні продовжує зростати. Причина зростання урожайності ховається в технологіях виробництва зернових та олійних, а також у майбутньому розширюванні обсягів зрошування полів.

Абсолютно очевидно, що до 2030 року, за умови якісного підходу до фінансування новітніх технологій виробництва та зрошування, Україну очікує позитивна тенденція до впевненого збільшення виробництва і експорту зерна.

За даними Організації економічної співпраці та розвитку (OECD) та Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO), глобальне споживання зернових та злакових ймовірно зростатиме до 2026 року, прогнозоване збільшення на 13%, порівняно з базовим періодом (2014-2016 рр.), до 2863 млн т. [38, с. 58].

Очікується зростання глобального споживання пшениці на 11% у період до 2026 року. Прогнозується, що використання пшениці на корми буде зростати в Китаї, Пакистані, В'єтнамі. Частки 5-ти найбільших імпортерів пшениці (Єгипет, Індонезія, Алжир, Бразилія, Японія), ймовірно, залишаться стабільно високими.

Також прогнозується інтенсифікація світового споживання кукурудзи. А саме, зростання споживання кукурудзи на особу очікується перш за все у країнах Африки - в середньому на 3% на рік. В'єтнам має шанси замінити Єгипет на 5-му місці найбільших імпортерів кукурудзи [63, с. 10].

Зростання споживання та попиту на зернові в світі насамперед пов'язане зі збільшенням населення планети. Так, за даними ООН, до 2050 року Землю населятиме близько 9 млрд людей. Власне, зростання кількості населення буде переважно за рахунок Африки та Азії, де Україна традиційно має сильні позиції експорту зерна.

Україна активно експортує своє зерно до країн Північної Африки, Європи, країн Перської затоки, що фактично досягає 50% всього нашого експорту зерна. Окрему частину експорту, яку вдалось суттєво збільшити останнім часом, займають країни Азії, зокрема, Китай, Індія та В'єтнам, а також країни Південно-Східної Азії - Індонезія.

За підсумками 2018 р. Єгипет вже 7 років поспіль є лідером з імпорту українських зернових. Іспанія посіла друге місце у рейтингу імпортерів українського зерна з часткою 7,3% у структурі загального експорту, Китай - третє, з часткою 6,9%.

В планах стратегічного розвитку - активно розвивати експорт до країн Латинської Америки, зокрема Мексики, Аргентини та Бразилії [38, с. 60].

Україна важливий гравець міжнародної торгівлі зерновими, що займає частку в 12% світового ринку та, залежно від культури, входимо у ТОП 5 країн-експортерів зерна. У 2017 р. Україна встановила рекорд з виробництва соняшникової олії, обсяг виробництва якої перевищує 6,4 млн т. Очікуване збільшення виробництва, в тому числі і як наслідок експорту зернових, значно покращить позиції України в світовій торгівлі. Така тенденція, безумовно, позитивно вплине на внутрішній ринок України та на добробут населення. Учасники зернового ринку України є рушієм розвитку економіки країни, і майже третина експортної виручки всієї країни - це заслуга агроекспорту.

Слід також зазначити, оскільки в сучасних умовах торгівля зерном має значення для міжнародного ринку, тоді на експорт зерна в Україні мають вплив фактори глобального рівня. Серед них можна виділити головні.

1. Демографічний. За даними ООН, населення планети в найближчі 100 років збільшиться до 12-13 млрд людей (тобто вдвічі). Нині у світі виробляється більше 600 млн. т пшениці. Тобто в найближчі 100 років у

світовому масштабі необхідно збільшити виробництво пшениці на 500-600 млн т. Виконання такого завдання під силу таким країнам, як Україна, які мають відповідні земельні ресурси та нереалізований на сьогодні потенціал збільшення виробництва зерна (перш за все, за рівнем урожайності).

2. *Енергетичний.* Зернові культури використовуються біопаливною промисловістю при виробництві енергоресурсів, при цьому зменшується їх використання на продовольчі цілі, що призводить до збільшення дефіциту зерна і, відповідно, скорочення світових запасів.

3. *Транснаціональний.* Ринок зерна в Україні характеризується наявністю значної кількості ТНК, які збільшують свою присутність на ньому. В країні працює біля 10 потужних транснаціональних зернотрейдерів, які уміло використовують відсутність потужних конкурентів на внутрішньому ринку. Звідси – часто невиправдано низькі закупівельні ціни на зерно, що знижує прибутки сільгоспвиробників [63, с. 15].

Таким чином, державна політика експорту зерна в найближчій перспективі повинна будуватися з урахуванням впливу вищенаведених глобальних факторів, тим більше, що на сьогодні зовнішня торгівля зерном в Україні перебуває в надзвичайно вигідному становищі.

Визнаючи значні можливості і потужність українського експорту зернових культур, все ж постає питання щодо можливостей експортувати готову продукцію, а не сировину у вигляді зерна. Перспективи розвитку експорту України могли б полягати не в позиціюванні себе як виробника сировини, а як виробника готової продукції з доданою вартістю.

Реалізація цього можлива шляхом втілення міжнародних стандартів виробництва, безпеки, зберігання та інших норм, за якими вже давно працюють наші конкуренти на світовому ринку. Це дуже актуально у контексті підписання та набуття чинності економічної частини Асоціації України з Європейським Союзом, що за умови дотримання поставлених стандартів могло б розширити можливості зовнішньої торгівлі України.

Оскільки експорт зернових культур в Україні має державне значення, тоді він вимагає належного врегулювання на законодавчому рівні. Нормативно-

правове поле державного регулювання оптової торгівлі зерном в Україні зараз представлено в першу чергу законом “Про зерно та ринок зерна в Україні” [9], який визначає державну політику щодо розвитку ринку зерна як пріоритетного сектору економіки агропромислового комплексу України, спрямований на створення правових, економічних та організаційних умов конкурентоспроможного виробництва і формування ринку зерна.

Політика державної підтримки нарощування зерновиробництва та оптової торгівлі ним здійснюється Міністерством аграрної політики та продовольства України за такими основними напрямками: збільшення обсягів фінансування державних цільових програм, запровадження нових механізмів кредитування, податкове стимулювання [85, с. 38].

Основною функцією держави в регулюванні ринку зерна повинно залишатися передбачення ринкової ситуації. Від своєчасного виявлення змін на ринку зерна залежить ефективне оперативне втручання держави в ринкові процеси щодо експорту та імпорту зерна, додержання цінового паритету при міжгалузевому обміні продукцією, забезпечення потреб у зерні та продуктах його переробки за оптимальними цінами [102, с. 46].

Важливо зазначити, що на шляху від виробництва до продажу закордон зернові культури проходять ще одну незамінну ланку - його заготівлю, зберігання та очищення з метою доведення його до експортних кондицій. Виконання цих функцій забезпечує особливий підкомплекс - елеваторне господарство. Елеваторне господарство - найважливіша ланка в організації руху товарного зерна із сфери виробництва у сферу споживання та експортної торгівлі. Своєчасний і рівномірний прийом зерна від виробників має важливе значення для забезпечення високих темпів хлібозаготівель, усунення його втрат, виконання замовлень щодо формування державного аграрного фонду.

Післязбиральна обробка і зберігання зерна - це продовження процесу виробництва в сфері обігу. Таким чином, елеваторне господарство це перша і найбільш активна ланка на шляху руху зерна із сфери виробництва до споживача (переробна промисловість, торгівля). Оскільки до складу елеваторної промисловості крім хлібоприймальних підприємств і елеваторів,

входять ще й реалізаційні бази, то це дає підстави стверджувати, що функція постачання всіма видами хлібопродуктів галузей національної економіки є найважливішою функцією елеваторної промисловості.

Виконуючи функцію зберігання, елеватори суттєво впливають на показники якості зерна, оскільки за необхідності доводить зерно до базисних, насінневих і експортних кондицій, формує його однорідні партії з метою більш його повного використання при переробці. Післязбиральна обробка зерна з використанням спеціалізованого високотехнічного обладнання, що проводиться на елеваторах, звільняє сільськогосподарських товаровиробників від виконання цієї роботи на полях, скорочує суспільні затрати праці [102, с. 47].

В 2018 році в Україні працює 529 сертифікованих елеваторів, загальною ємністю зберігання 28 мільйонів тонн зерна [12, с. 64], що дає можливість забезпечити зберігання та постачання зерна і продуктів його переробки як для внутрішніх потреб, так і на експорт. Але це всього лише половина від потреби. Тому на думку президента Української зернової асоціації В. Клименка «перш ніж ставити стратегічні завдання аграріям збирати рекордні врожаї обсягом 80 млн т, треба спочатку подбати про інфраструктуру та збільшити потужність українських елеваторів щонайменше на 30 млн т» [12, с. 64].

Наразі збільшуються обсяги портових елеваторів для перевалки зернових, адже за 20 років було переорієнтовано рух експортної продукції до моря. Існує необхідність надання можливості фермерам і дрібнотоварним виробникам зернових створювати кооперативні елеватори. Це дозволить збільшити обсяги зберігання зерна і зменшити втрати при зберіганні. Суттєвою перешкодою для розвитку зазначеного напрямку була анексія АРК, наслідком чого є втрата стратегічних портів України [18, с. 22].

Вважаємо, що будівництво сучасних елеваторів з низькою собівартістю сушки, очистки та зберігання зерна – це перспективний напрямок бізнесу, адже в подальшому це надасть можливість їх використання не лише для збереження зернових запасів власного виробництва, а й перевалки зерна контрагентів.

Розглянемо позиції провідних компаній-експортерів зерна з України станом 2017 рік (рис.1.3).

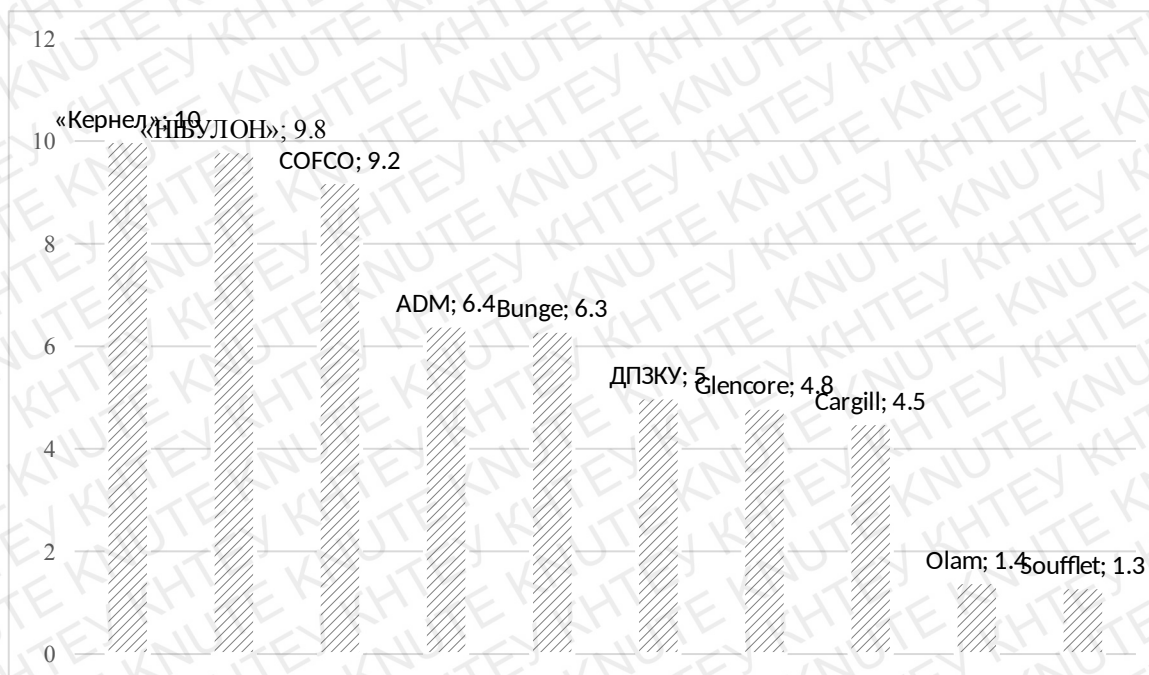

Рис. 1.3. Частка окремих зернотрейдерів у загальній кількості експортованого з України зерна за 2017 рік [власна розробка]

Лідруючі позиції займають компанії-експортери зерна «Кернел» з часткою в зерновому експорті в 10%; «НІБУЛОН» - 9,8%; COFCO - 9,2%; ADM - 6,4%; Bunge - 6,3%; ДПЗКУ - 5%; Glencore - 4,8%; Cargill - 4,5%; Olam - 1,4%; Soufflet - 1,3%.

Перевагами компаній, що займають лідруючі позиції на ринку зовнішньоекономічної торгівлі зерном є не лише очевидні матеріальні вигоди, але й можливість узгоджувати політику уряду щодо даної галузі. Надалі важливим завданням для представників галузі залишається побудова конструктивного діалогу з урядом і відпрацювання політики, при якій враховувалися б інтереси всіх сторін, унеможливаючи існування адміністративного диктату, що призводить до виникнення кризи [85, с. 39].

За інформацією, представленою на рис. 1.3, бачимо, що в десятку лідерів компаній-експортерів зерна в Україні з часткою 5% належить публічне акціонерне товариство «Державна продовольчо-зернова корпорація України» (далі – ПАТ «ДПЗКУ»).

Публічне акціонерне товариство «Державна продовольчо-зернова корпорація України» – національний оператор зернового ринку України, лідер у сфері зберігання, переробки, перевалки та експорту зернових.

Створена в 2010 році ПАТ "ДПЗКУ" є найпотужнішою державною вертикально-інтегрованою компанією в аграрному секторі економіки України з центральним офісом у м. Києві.

Можливості портових терміналів ПАТ «ДПЗКУ» дозволяють забезпечити до 6% середньорічних обсягів експортної перевалки українського зерна.

Переробні підприємства корпорації здатні задовольнити до 10% потреб внутрішнього ринку України у борошні, крупах та комбікормах.

Основні напрямки діяльності ПАТ «ДПЗКУ»:

- торгівля (закупівля та експорт зерна);
- переробка (виробництво борошномельної продукції, круп, пластівців, мюслів та комбікормів; експорт продуктів переробки);
- послуги елеваторів (приймання, зберігання, доведення до базисних кондицій та відвантаження зерна);
- портова перевалка та логістичні послуги.

Діяльність корпорації охоплює 20 областей України: Львівську, Закарпатську, Івано-Франківську, Тернопільську, Волинську, Рівненську, Житомирську, Черкаську, Кіровоградську, Полтавську, Одеську, Херсонську, Миколаївську, Чернігівську, Сумську, Харківську, Дніпропетровську та інші.

Корпорація робить внесок у забезпечення зайнятості населення країни, адже кількість працюючих на ПАТ «ДПЗКУ» майже 5000 осіб.

На сьогодні єдиним акціонером ПАТ «ДПЗКУ» та органом, який здійснює функції Загальних Зборів ПАТ «ДПЗКУ», є Держава в особі Міністерства аграрної політики та продовольства України. Загальні Збори не скликаються. Рішення з питань, що віднесені до компетенції Загальних Зборів ПАТ «ДПЗКУ» приймає Міністерство аграрної політики та продовольства України одноосібно.

ПАТ «ДПЗКУ» є лідером серед операторів ринку зберігання зернових та олійних культур в Україні, володіючи елеваторними потужностями в обсязі 3,75 млн. т. Сьогодні корпорації довіряють зберігання своєї продукції декілька тисяч контрагентів з усієї України. Два підприємства корпорації входять до рейтингу ТОП-10 найбільших лінійних елеваторів України.

Елеватори корпорації можуть працювати з 15 культурами:

- Зернові - пшениця, кукурудза, ячмінь, просо, жито, гречка, овес, рис, сорго;
- Олійні - соняшник, льон, гірчиця, ріпак;
- Зернобобові - горох, соя.

Обладнання елеваторів ПАТ «ДПЗКУ» дозволяє підтримувати зерно в кондиційному стані до 2-х років.

Підприємства ПАТ «ДПЗКУ» здатні переробляти близько 700 тис. т зернових культур, забезпечуючи до 10% обсягів середньорічного споживання в Україні борошномельної, круп'яної та комбікормової продукції.

Філії ПАТ "ДПЗКУ" можуть виробляти на рік 649,5 тис. т борошна, 30,5 тис. т круп, 160 тис. т комбікормів.

До складу Державної продовольчо-зернової корпорації України входить 2 портові елеватори – Одеський і Миколаївський - сумарні потужності з перевалки на експорт яких складають 2,75 млн. т зернових вантажів на рік в абсолютному обчисленні або 11,9% усього обсягу пікових експортних відвантажень українського зерна і 19,8% середніх обсягів експортних поставок за останні 5 років.

Створена у 2010 році ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація» сьогодні є ключовим гравцем на українському ринку зерна та успішно конкурує на зовнішніх ринках.

За результатами 2015 року ПАТ «ДПЗКУ» є абсолютним лідером з експорту зернових з України. Корпорація експортує збіжжя до таких країн, як Іспанія, Саудівська Аравія, Єгипет, Китай, Тайланд, Туреччина та інші. Партнерами ПАТ «ДПЗКУ» є виключно першокласні компанії з високою репутацією на світовому ринку.

З 2013 року ПАТ «ДПЗКУ» є членом Міжнародної асоціації торгівлі зерном та кормами (GAFTA), Федерації асоціацій торгівлі олійними культурами, насінням та жирами (FOSFA), офіційним учасником Всесвітньої Продовольчої Програми ООН, а також отримала сертифікат Міжнародної системи RBSA як постачальник сировини на ринки ЄС для виробництва

біопалива.

Крім цього, ПАТ «ДПЗКУ» першою в Україні розпочала поставки українського зерна на ринок Китаю, а також успішно приступила до реалізації міжурядових угод з експорту зернових.

Корпорації належить 10% сертифікованих елеваторних потужностей України. До складу корпорації входить 55 філій, одною з яких є філія «Врадіївський елеватор», що обрана нами для даного дослідження.

Отже, державне регулювання експортної торгівлі зерном та розвитку елеваторного господарства в Україні в сучасних умовах набуло особливого значення. Експорт зернових культур є майбутнім економіки нашої держави, пріоритетним напрямком її розвитку. Так експорт зерна становить 6501134, 5 дол США у 2017 р., маючи динаміку до збільшення, що досить суттєво.

На сьогоднішній день Україна зарекомендувала себе потужним експортером зернової продукції у світовому масштабі. Разом з тим існує багато проблем та перешкод для подальшого розвитку цього сектору економіки. На нього впливатимуть такі фактори як погодні умови, врожайність, державний вплив з боку основних світових конкурентів та внутрішньоекономічна ситуація провідних імпортерів світових зернових культур. Тому, завдання державного регулювання експорту зерна полягає у забезпеченні процесу його стійкого нарощування зі збереженням динамічної взаємодії складових його виробництва, забезпеченні збалансованості кількісних та якісних параметрів попиту і пропозиції на продукцію. Очевидно, що держава отримає значний зиск від збільшення експорту зерна конкурентної якості та за належними цінами, що, безумовно, допоможе покращити стан економіки в цілому.

Ваговим суб'єктом на ринку зберігання та експорту українського зерна є ПАТ «ДПЗКУ» з часткою 5% у сукупному експорті зернових культур. Філії ПАТ "ДПЗКУ" можуть виробляти на рік 649,5 тис. т борошна, 30,5 тис. т круп, 160 тис. т комбікормів. На основі зазначеного можна стверджувати, що філія «Врадіївський елеватор» ПАТ "ДПЗКУ" є вдалим об'єктом для дослідження. Водночас, належне функціонування державного підприємства можливе лише за умови належного фінансового забезпечення його діяльності.

1.2. Економічний зміст фінансової діяльності підприємства

Основу господарської діяльності державного підприємства формують різного виду та характеру ресурси: майнові, фінансові, трудові та інші. Функціонування державного підприємства має бути організованою таким чином, щоб забезпечувати максимальну ефективність використання всього наявного у його розпорядженні ресурсного забезпечення. Особливе значення при цьому мають фінансові ресурси, адже вони формують фінансові потоки на підприємстві, забезпечуючи реалізацію усіх напрямків господарювання.

Сутність фінансової діяльності полягає у здійсненні державним підприємством функцій щодо залучення різного виду фінансових ресурсів, грошових фондів та їх використанні у якості джерел утворення господарських засобів згідно зі статутними цілями підприємства. Діяльність державного підприємства щодо формування і використання його фінансових ресурсів реалізується у формі економічно обґрунтованих управлінських рішень.

В основі представленого визначення сутності фінансової діяльності покладено такі його семантичні складові як «фінансові ресурси» та «фінансування».

Представлене визначення фінансової діяльності вказує на застосування терміну «фінансування» як стосовно залучення капіталу (пасив балансу), так і до розміщення капіталу в активи, які має підприємство (актив балансу), тому термін «фінансування» доцільно застосовувати у широкому розумінні.

З огляду на те що в підприємницькій діяльності частина фінансових ресурсів перетворюється на матеріальні цінності, а з позицій менеджменту будь-яка діяльність людини являє собою розробку і реалізацію конкретних рішень щодо певного ресурсу, існує й інше визначення фінансової діяльності.

Фінансова діяльність суб'єкта господарювання - це діяльність всередині підприємства стосовно розробки і реалізації фінансових рішень щодо володіння чотирма типами цінностей: майна, нематеріальних активів, фінансових цінностей, грошових коштів, дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Наведені визначення поняття фінансової діяльності вказують на те, що

вона завжди пов'язана з варіантними розрахунками джерел фінансування і сферами використання фінансових ресурсів у пошуках оптимального рішення стосовно конкретних умов підприємницької діяльності.

Можливість вибору між вказаними цінностями зумовлює варіантний характер рішень, які приймаються в ході фінансової діяльності. Ця варіантність підсилюється невизначеністю як зовнішнього, так і внутрішнього середовища підприємництва, що впливає на можливість точного прорахування результату від прийнятого фінансового рішення. Таким чином, фінансовій діяльності органічно притаманна варіантність розроблених рішень та рекомендацій, кожне з яких лише до певної міри вирішуватиме стратегічні завдання підприємства на ринку [97].

Побудова системи цілей фінансової діяльності суб'єкта господарювання базується на визначенні їх місця серед стратегічних і тактичних цілей підприємства на ринку. Зв'язок цілей фінансової діяльності зі стратегічними цілями підприємства зумовлюється тим, що стратегічні цілі підприємства на ринку реальні тільки за наявності відповідних фінансових ресурсів. Іншими словами, фінансова діяльність як створення і розподіл фінансових ресурсів забезпечує суб'єктові господарювання реалізацію його стратегічних цілей [97].

Суб'єкти господарювання незалежно від організаційно-правових засад, як правило, мають одночасно три стратегічні цілі на ринку: виживання на ринку, одержання прибутку та економічне зростання (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Цілі функціонування підприємства відповідно до його розвитку

У конкретний період для підприємства головною є одна із зазначених цілей, але для фінансової діяльності метою завжди залишається підвищення вартості підприємства в інтересах максимізації добробуту його власників. При цьому, підвищення добробуту власників може виявлятися у двох формах:

- максимізації доходу на інвестиції, і в цьому разі мета фінансової діяльності полягає в максимізації прибутку;
- максимізації ціни акції, тобто ціни підприємства.

Ця мета не завжди збігається з максимізацією прибутку, оскільки, ринкова вартість акцій залежить не тільки від прибутку на акцію, а й від ризикованості бізнесу, нової емісії акцій, перспектив галузі, технічного прогресу та ін.

Цілі фінансової діяльності разом з критеріями, за якими вони оцінюються, можна структурувати у формі “дерева цілей”, коли цілі уточнюються низкою інших цілей, з яких вирізняються локальні (часткові) цілі (рис. 1.5).

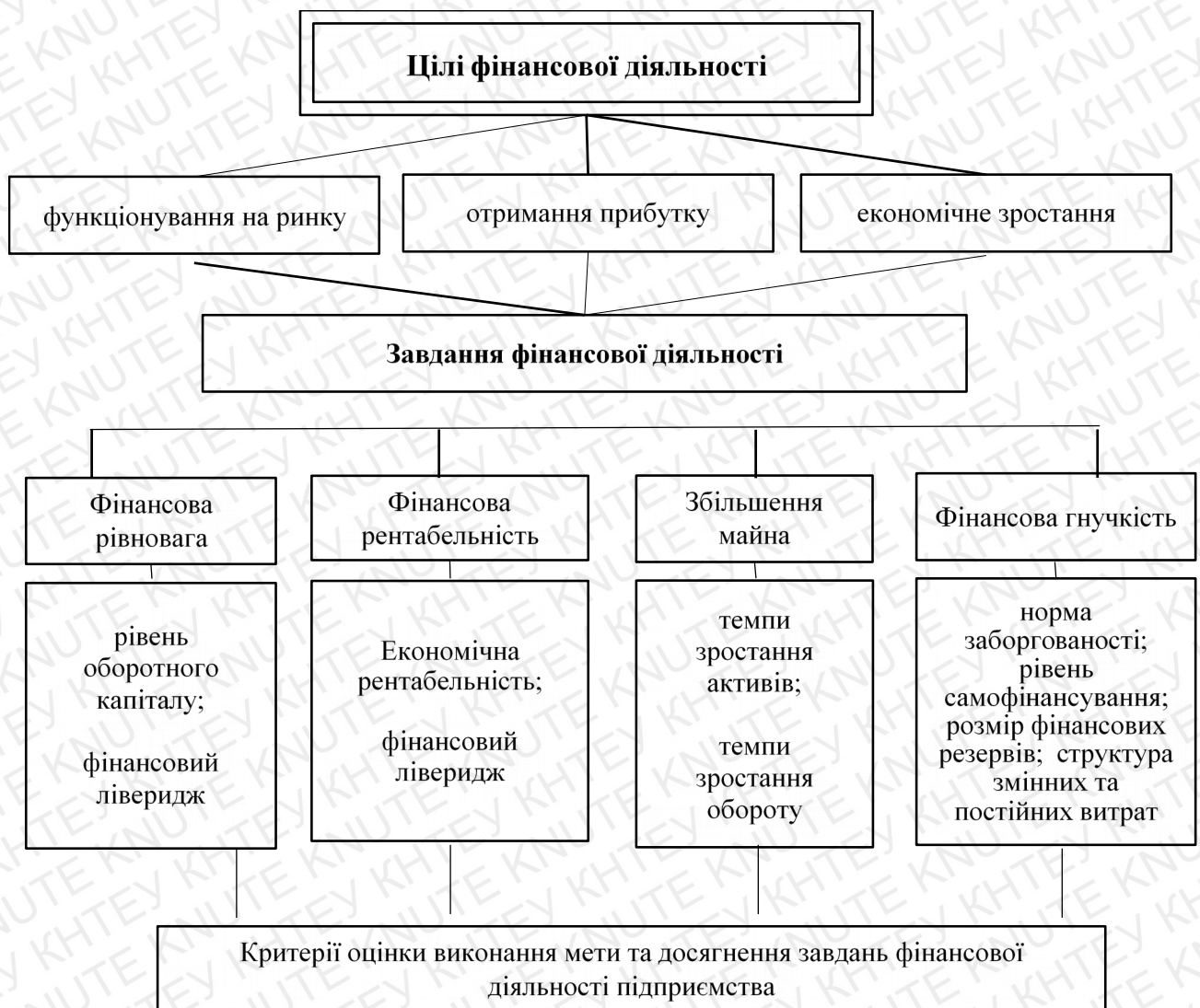

Рис. 1.5. Система цілей фінансової діяльності підприємства [97]

Основні (кінцеві) цілі фінансової діяльності формуються керівництвом

підприємства (генеральним директором, радою директорів) залежно від загальних стратегічних цілей підприємства на ринку. До них належать:

- фінансова рівновага підприємства;
- фінансова рентабельність підприємства (рентабельність власного капіталу);
- збільшення майна підприємства (темпи зростання активів);
- гнучкість (маневреність) фінансів підприємств [101, с. 179].

Під гнучкістю фінансів підприємства розуміється можливість швидкої мобілізації коштів як для задоволення потреб поточної діяльності, так і для стратегічного розвитку. Існують два види гнучкості фінансів: оборонна і наступальна.

Оборонна гнучкість фінансів дає змогу підприємству пристосуватись до несприятливих економічних умов і не втратити позицій на ринку.

Наступальна гнучкість фінансів означає використання можливостей для нарощування прибутку і реалізації заходів економічного зростання.

У процесі реалізації окреслених цілей підприємства фінансова діяльність вирішує такі основні завдання:

- вибір оптимальних форм фінансування;
- вибір структури капіталу підприємства і напрями його використання;
- підтримка необхідного рівня ліквідності та платоспроможності підприємства;
- регулювання грошових потоків (балансування надходжень і витрат платіжних засобів підприємства в часі);
- забезпечення своєчасності розрахунків [101, с. 180].

Зміст фінансової діяльності як системи з розробки фінансових рішень з метою досягнення зазначених цілей визначається функціями фінансової діяльності, які охоплюють комплекс проблем щодо залучення фінансового капіталу підприємства і його розміщення в майно підприємства, тобто формування активів (рис. 1.6).

Рис. 1.6. Зміст фінансової діяльності за функціями [97, с. 7]

Узагальнення інформації рис. 1.3 вказує на те, що зміст фінансової діяльності може передбачати управлінських рішень стосовно двох напрямків: залучення або формування фінансових ресурсів підприємства та фінансові вкладення в активи (ресурси) підприємства у результаті здійснення

операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Операційною діяльністю підприємства є його основна діяльність, пов'язана з виробництвом або реалізацією продукції, що формує мету створення підприємства і забезпечує основну частку його доходу. До операційної діяльності згідно з фінансовою звітністю належать всі види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю [97].

Зміст операційної діяльності залежить від галузі функціонування суб'єкта господарювання. Зокрема, для виробничого підприємства – це придбання матеріалів і сировини, виготовлення та реалізація продукції; для торговельного - придбання та реалізація товарів; для фінансових інститутів - залучення та розміщення капіталу, формування портфеля інвестицій.

Інвестиційна діяльність підприємства - це операції з інвестиціями, до яких належать кошти, цільові банківські вклади, цінні папери, обладнання, ліцензії та інтелектуальні цінності, з метою отримання прибутків. Іншими словами, інвестиційна діяльність - це вкладення інвестицій і сукупність практичних дій з їх реалізації. За економічною сутністю інвестування - це купівля майбутніх доходів, що потребує глибокого обґрунтування фінансовими розрахунками доцільності вкладення фінансових ресурсів.

Інвестиційна діяльність, що розглядається в цьому контексті паралельно з операційною діяльністю, полягає у вкладенні капіталу не в поточну виробничу діяльність, тобто в активи, які не належать до класу оборотних активів, що використовуються у виробничо-комерційному циклі. В даному випадку поняття інвестиційної діяльності обмежене необоротними активами - це реальні інвестиції в основні засоби і портфельні інвестиції в цінні папери [105].

Водночас слід зазначити, що термін “інвестування капіталу” за економічною сутністю означає вкладення капіталу підприємства в усі види активів як в ході операційної, так і суто інвестиційної діяльності, тобто і в поточну діяльність, і в розвиток підприємства. За видами інвестицій інвестиційна діяльність поділяється на реальне інвестування в основні засоби та фінансове (портфельне) інвестування в цінні папери, та в капітал інших підприємств [104, с. 227].

Фінансова діяльність підприємства відповідно до НП(С)БО 1 [62] полягає у здійсненні операцій з фінансовими ресурсами підприємства, результатом чого є зміна структури власного та позикового капіталу підприємства. Завдання фінансування полягає в мобілізації коштів для здійснення операційної та інвестиційної діяльності. Таким чином, термін “фінансова діяльність” застосовується як для позначення всієї роботи з фінансами підприємства, так і для позначення тільки дій з мобілізації коштів (пасив балансу).

У межах фінансової діяльності підприємства операційна, інвестиційна і фінансова (фінансування) діяльність підприємства регулюється фінансовою політикою суб'єкта господарювання, яка розробляється власниками підприємства, узгоджується із загальною соціально-економічною політикою підприємства і є планом дій щодо реалізації загальної стратегії підприємства з розвитку виробничих потужностей, поточної діяльності, маркетингу. У цьому контексті під розробкою власниками фінансової політики розуміється, що вищим керівництвом підприємства (безпосередньо власниками або їх представниками) затверджується підготовлений фінансовими менеджерами документ, який визначає політику фінансування підприємства на перспективу, і критерії, якими повинно керуватись підприємство при мобілізації коштів [97].

Фінансові рішення, які сприяють досягненню зазначених цілей, приймаються в умовах об'єктивно існуючих обмежень та критеріїв оцінки рішення. До таких об'єктивно існуючих обмежень належать:

- можливість фінансування, наприклад, недостатній обсяг власного капіталу та обмеженість або неможливість позики;
- законодавчі обмеження залучення капіталу з певних джерел, наприклад, заборона випуску облігацій та додаткової емісії акцій;
- існуючі обмеження оптимізації оподаткування;
- прийнята дивідендна політика, яка зобов'язує виплату певного розміру дивідендів в певні терміни [98, с. 53].

До критеріїв прийняття і відповідно оцінки фінансових рішень, які задовольняють фінансові цілі, найчастіше зараховують обсяг отриманого прибутку, підвищення ліквідності підприємства та фінансової стійкості за

рахунок поліпшення структури капіталу, тобто, поліпшення показників фінансового стану підприємства.

Фінансові ресурси виступають основою для створення необхідних для нормальної господарської діяльності державного підприємства грошових фондів: статутного капіталу, резервного капіталу, фонду накопичення та споживання, фонду оплати праці, амортизаційного фонду тощо [101, с. 180].

Слід відзначити, що підприємство може функціонувати на основі використання фінансових ресурсів різного походження:

- власних фінансових ресурсів;
- залучених і позикових ресурсів;
- змішаного фінансування.

Власні фінансові ресурси та їх використання для створення активів. Так, статутний фонд будь-якого підприємства є важливим джерелом формування його активів. Він поділяється на два фонди коштів, без яких підприємство не може нормально функціонувати.

По-перше, це фонд власних основних засобів і нематеріальних активів, по-друге - фонд власних оборотних засобів і засобів обігу. Матеріально-технічною основою виробництва на будь-якому підприємстві є основні виробничі фонди. Їх першочергове формування, функціонування та розширене відтворення здійснюються за безпосередньої участі фінансів. З їх допомогою створюються та використовуються грошові фонди цільового призначення, які опосередковують придбання, експлуатацію та відновлення засобів праці [97].

Прирівняними до власних коштів вважають стійкі пасиви, тобто постійна заборгованість підприємства перед власними працівниками, бюджетом та позабюджетними фондами, зумовлена періодичністю виконання цих зобов'язань і постійним резервуванням коштів на їх покриття.

Важливим і надійним джерелом фінансування підприємств залишається прибуток, який дозволяє підприємствам перенаправляти його частину на розвиток виробничо-господарської діяльності, її розширення [98, с. 53].

До складу залучених фінансових ресурсів включають кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги, а також усі види поточних

зобов'язань підприємства. До складу позикових фінансових ресурсів входять довгострокові і короткострокові кредити банків, а також інші довгострокові фінансові зобов'язання, пов'язані з залученням позикових засобів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки, та інше (дод. Ж, З).

Підприємство, що використовує позиковий капітал (поряд із власним), має вищий фінансовий потенціал свого розвитку і більш широкі можливості приросту рентабельності власного капіталу. Але воно може і втратити свою фінансову стійкість, бо при збільшенні частки позикового капіталу коефіцієнт автономії дорівнюватиме нулю.

Таким чином як власні, так і позикові фінансові ресурси мають як переваги так і недоліки (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Переваги та недоліки основних джерел фінансування підприємств

Вид джерела фінансування	Переваги	Недоліки
Власний капітал	- простота залучення, оскільки рішення, пов'язані із збільшенням частки власного капіталу, приймаються фінансовими менеджерами підприємства без необхідності отримання згоди інших суб'єктів господарювання	- обмежений обсяг залучення, а, відповідно, і менше можливостей суттєвого розширення господарської діяльності підприємства за сприятливої кон'юнктури ринку
	- характеризуються високою віддачею за критерієм норми прибутку на вкладений капітал, оскільки не потребують сплати позикового відсотка, зокрема, за користування кредитом	- не використовується потенційна можливість приросту рентабельності власного капіталу шляхом залучення ресурсів позикового капіталу
	- зменшенням ризику небезпеки фінансової нестійкості підприємства	
Позиковий капітал	- збільшення фінансового потенціалу підприємства за необхідності суттєвого підвищення темпів зростання обсягів виробництва	- складність залучення коштів, оскільки існує залежність від рішень кредиторів, які за будь-яких негативних обставин узагалі можуть відмовити підприємству у коштах
	- можливість підвищення рентабельності власного капіталу підприємства за рахунок забезпечення розширеного відтворення виробництва	- необхідність надання відповідних гарантій, зокрема, страхових компаній, інших суб'єктів господарювання, або застави
		- зниження норми прибутку активів, оскільки прибуток підприємства зменшується на суму сплачених відсотків за кредит; зниження фінансової стійкості підприємства

Що стосується змішаного фінансування, то відповідно до сучасних теорій діяльності господарюючого суб'єкта, керівництво зацікавлено у залученні якомога більшого обсягу фінансових ресурсів за прийнятною вартістю. Це може забезпечити подальший розвиток підприємства максимальними темпами

при збереженні оптимального для власників рівня прибутковості.

Основним недоліком позикового капіталу, на нашу думку, є виникнення у підприємства фінансових витрат, пов'язаних з обслуговуванням запозичень.

Відповідно до П(С)БО 31, фінансові витрати - витрати на проценти та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями [76].

Джерела формування фінансових ресурсів можливо згрупувати за різними ознаками, що представлено на рис. 1.7.

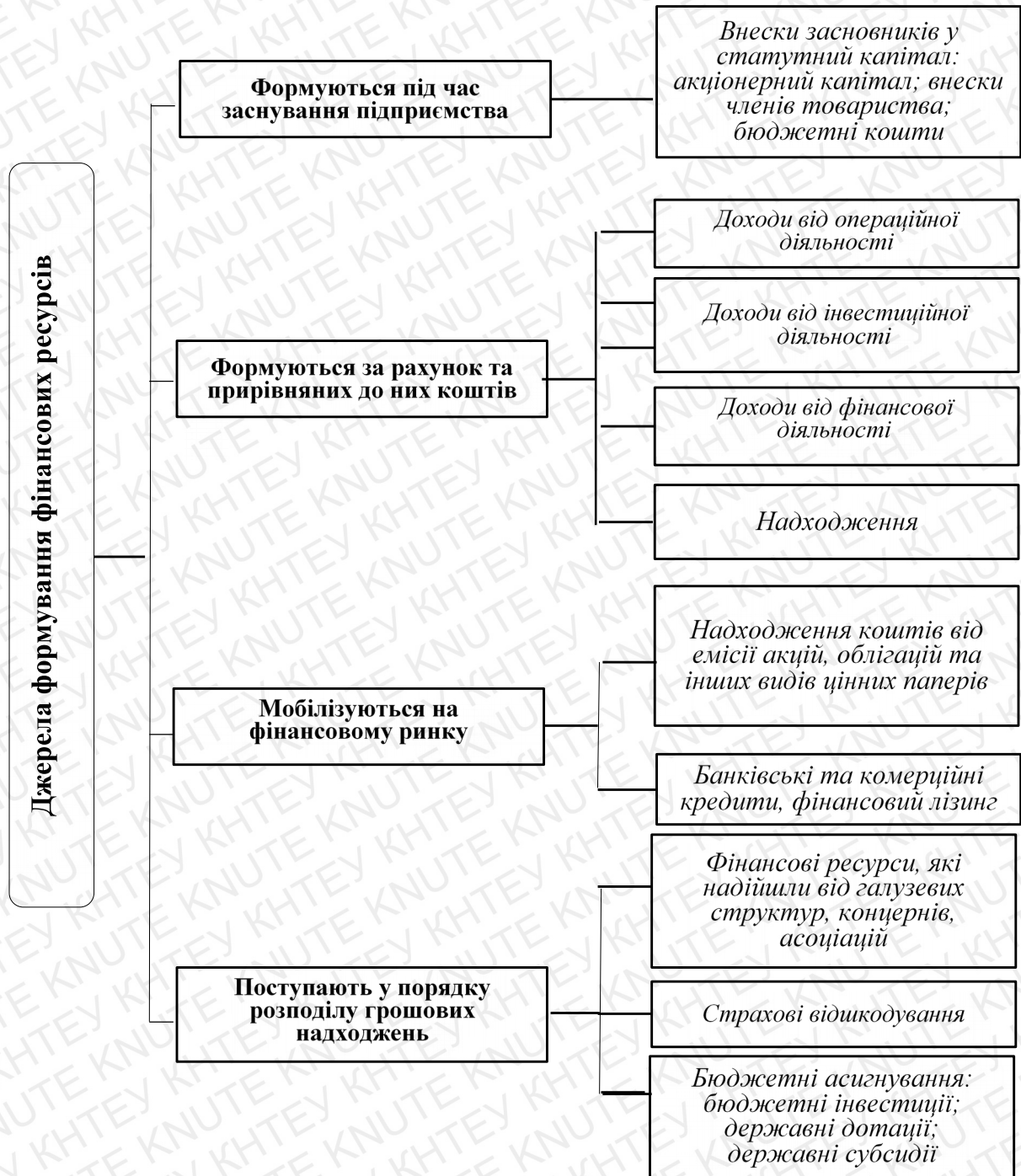

Рис. 1.7. Джерела формування фінансових ресурсів державного підприємства

До доходів від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності можна віднести дохід та чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг), прибуток від основної діяльності, прибуток від операційної діяльності.

До групи «надходження» відносяться амортизаційні відрахування, цільові надходження, стійкі пасиви, інше.

Переважає кількість авторів під фінансовими ресурсами підприємства розуміють також його капітал, який є перетвореною формою фінансових ресурсів, тому дану схему (див. рис. 1.7) можна доповнити структурою джерел формування капіталу суб'єктів господарювання (1.8).

Рис. 1.8. Джерела формування капіталу державного підприємства

Для ефективного управління як залученими, так і власними фінансовими ресурсами підприємство має розробляти та реалізовувати фінансову політику.

Фінансова політика є сукупністю заходів, які розробляє власник підприємства з метою пошуку і використання фінансів для здійснення основних функцій і розв'язання завдань підприємства. Документ, який відбиває зміст фінансової політики суб'єкта господарювання, містить прогностичні показники обсягу діяльності, фінансового стану підприємства і вказує на прийнятні для

підприємства джерела фінансування. Відповідно до сутності управління фінансами фінансова політика складається з фінансової стратегії і тактики.

Фінансова стратегія є довгостроковою фінансовою політикою і розробляється згідно із глобальними цілями соціально-економічної стратегії підприємства. Соціальна стратегія присутня у фінансовій політиці тому, що потребує коштів для своєї реалізації і є результатом фінансового стану підприємства. Фінансова стратегія вибирається залежно від життєвого циклу підприємства, тому що, кожна його стадія має певні закономірності розвитку.

Фінансова тактика конкретизує фінансову стратегію на короткому проміжку часу. Вона розглядає способи нагромадження і використання фінансових ресурсів за короткі інтервали часу. Поняття тривалості часового інтервалу залежить від галузевої специфіки. Для кожної галузі ця характеристика залежить від тривалості виробничого та інвестиційного циклів.

Для будівництва і експлуатації металургійного заводу тактичним є період тривалістю один-два роки, а для торговельного підприємства в умовах ринкової кризи тактичний період може становити один місяць [84, с. 97].

Фінансова політика визначає числове значення показників діяльності підприємства, включаючи прогностичні значення вартості кредитування. Ці показники для фінансової діяльності є кількісними цілями, з якими порівнюються фактичні показники звітних періодів з метою отримання висновку про ефективність фінансового менеджменту підприємства.

Фінансова діяльність суб'єкта господарювання здійснюється методами та інструментами фінансового механізму підприємницької діяльності, що є сукупністю економіко-організаційних та правових форм і методів управління фінансовою системою за видами фінансів. Слід відміти, що важливою складовою фінансового механізму є контроль.

Отже, дослідження економічної сутності фінансової діяльності дозволило встановити її основні сутнісні елементи, визначити систему цілей фінансової діяльності підприємства, дослідити її функції, встановити джерела формування фінансових ресурсів державного підприємства та їх переваги та недоліки з позиції фінансування діяльності суб'єкта господарювання.

1.3. Теоретико-методичні засади контролю фінансової діяльності державного підприємства

Особливе значення для забезпечення функціонування фінансового механізму підприємства має така його складова як контроль. Контроль є інструментом виявлення фактичних параметрів фінансової діяльності та їх відповідності нормативним значеннями з наступним застосуванням системи корегувальних дій щодо усунення невідповідностей.

У сучасних умовах розвитку національної економіки відбуваються зміни контрольної діяльності в Україні під впливом чинників, зумовлених процесами реформування. Процеси реформування, що відбуваються стосовно контрольної діяльності спричиняють проблему неузгодженості понятійно-категоріального апарату контролю з практичними аспектами його здійснення, що зумовило потребу в перегляді ключових ознак контролю та в уточненні цього поняття.

Слід зазначити, що контроль розглядається у двох аспектах: як економічна категорія та як окрема функція управління. Контроль як економічна категорія залишається незмінним через відсутність впливу зовнішніх факторів на змістовне наповнення цієї категорії. Тому, розглянемо визначення контролю як функції управління. На сьогодні однозначного трактування поняття контролю як функції управління серед вчених не існує. Вітчизняні науковці по-різному підходять до його визначення, підкреслюючи окремі його властивості (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Сучасні визначення поняття контролю як функції управління*

Автор	Визначення
1	2
М. Т. Білуха	Контроль – це система нагляду та перевірки відповідності процесу функціонування об'єкта управління прийнятим управлінським рішенням, встановлення результатів управлінського впливу виявленням відхилень, допущеним у процесі таких рішень
Ф. Ф. Бутинець	Контроль – це систематичне спостереження і перевірка процесу функціонування відповідного об'єкта з метою встановлення його відхилень від заданих параметрів
Енциклопедичний словник бізнесмена	Контроль – це вимір та аналіз результатів виконання стратегічних планів, планів маркетингу і прийняття заходів, що корегують їх

1	2
В. Г. Жила	Контроль – це процес, що забезпечує відповідність функціонування об'єкта управління прийнятим управлінським рішенням та направлений на успішне досягнення цілей
С. Ю. Лапицька Любенко А.	Контроль – це процес, що забезпечує відповідність функціонування керованого об'єкта прийнятим рішенням, спрямований на успішні досягнення поставлених цілей
Т. В. Літвінчук	Контроль – це форма зворотного зв'язку, за допомогою якої керівна система одержує необхідну інформацію про дійсний стан керованого об'єкта та використання управлінських рішень
В. А. Лушкін	Контроль – це система спостереження та перевірки процесу функціонування та фактичного стану об'єкта управління з метою визначення обґрунтованості й ефективності прийнятих управлінських рішень та результатів їх виконання, виявлення відхилень від вимог цих рішень, інформування про ці явища керівників та усунення несприятливих ситуацій
В. В. Павлюк	Контроль – це елемент управління, є складним процесом, направлений на перевірку відповідності контрольованих об'єктів вимогам
М. С. Пушкар	Контроль – це заключний етап управлінської діяльності, що дозволяє зіставити досягнені результати з запланованими
Б. А. Райзберг	Контроль – це складова частина управління економічними об'єктами та процесами, що полягає у спостереженні за об'єктом з метою перевірки відповідності об'єкта спостереження бажаному та необхідному стану, передбаченому законами, положеннями, інструкціями, іншими нормативними актами, а також програмами, планами, договорами, проектами, угодами
Б. Ф. Усач	Контроль – це повторне повернення до раніше розглянутого питання, його перевірка означає перевірку виконання тих або інших господарських рішень з метою встановлення їх законності та економічної доцільності
В. О. Шевчук	Контроль – це протистояння, яке висувається проти тверджень, що знаходяться в документах

* складено автором

За даними табл. 1.2 можемо зробити висновок про те, що на сьогодні існує велика кількість поглядів на визначення поняття «контроль», що свідчить про безперечну актуальність і проблемність досліджуваного питання та водночас про багатогранність самого поняття контролю. При цьому, перелічені завдання контролю як функції управління тісно взаємопов'язані та узгоджені із завданнями, що стоять перед управлінням будь-якого господарюючого суб'єкта, а саме: відповідність діяльності організації прийнятому курсу дій та стратегії; стійкість організації з фінансово-економічної, ринкової і правової точок зору; схоронність ресурсів і потенціалу організації; належний рівень повноти і точності первинних документів. Контроль розглядається у двох аспектах: як функція управління та як економічна категорія (рис. 1.9).

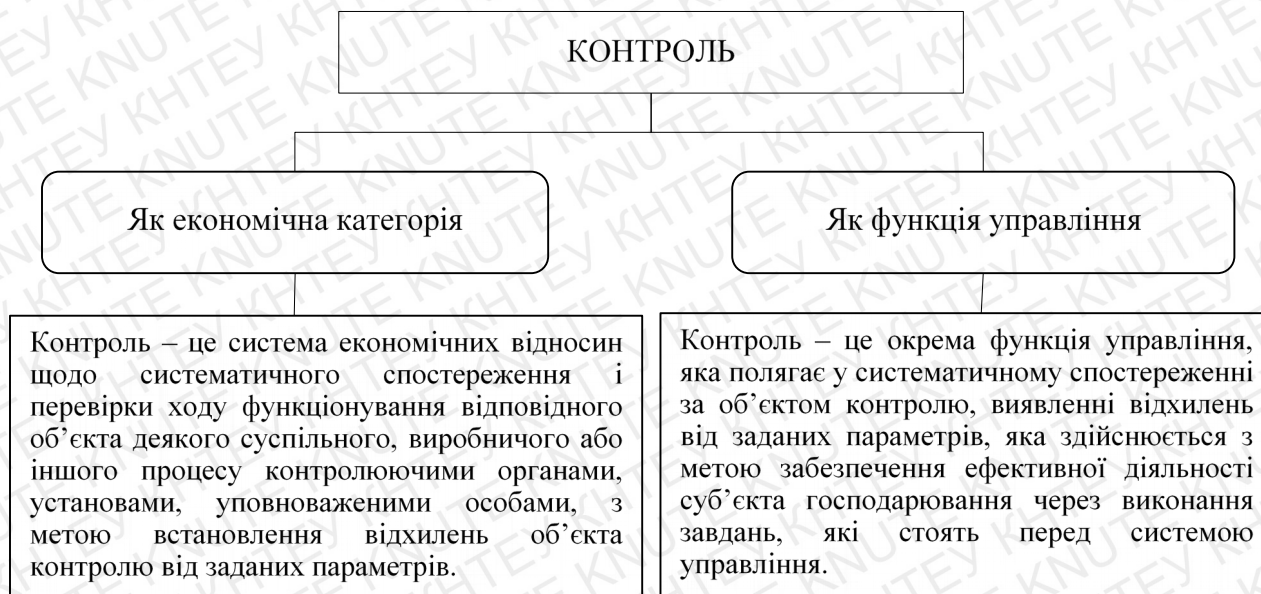

Рис. 1.9. Контроль як економічна категорія і як функція управління [111]

Кожен погляд, з поданих на рис. 1.9 має сенс, бо переслідує різні цілі. Контроль як функція управління відображає більш прикладний аспект, бо контроль як економічна категорія має винятково теоретичне значення [4, с. 13].

Теоретичні дослідження у сфері контролю не можна вважати фундаментальними без розгляду його функцій (рис. 1.10).

Варто звернути увагу, що до набуття Україною незалежності, фінансовий контроль проявлявся лише у формі ревізії. Однак, наразі, відповідно до Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» державний фінансовий контроль реалізується у формі інспектування (ревізії), перевірок закупівель, моніторингу закупівлі, та державного фінансового аудиту [82].

На даний час застосування у практиці діяльності державних органів фінансового контролю державного фінансового аудиту є вкрай актуальним, адже: «впровадження на засадах системного підходу державного фінансового аудиту робить контроль вкрай важливим для ефективного проведення оперативного управління процесами та певною мірою запобігає прийняттю неправомірних та неефективних управлінських рішень. Це також дозволяє змістити акценти у функціях контролю - посилити превентивну (попереджуючу, запобіжну) функцію та зменшити тиск фіскальної функції» [88, с. 15].

Рис. 1.10. Перелік та зміст функцій фінансового контролю [7, с. 161]

Отже, визнаючи беззаперечну важливість розвитку теорії та практики аудиту, на сьогодні продовжує тривати дискусія щодо сутності та ідентифікації державного фінансового аудиту у загальній класифікації державного фінансового контролю.

Аналізуючи дефініцію «державний фінансовий аудит», варто зазначити, що єдиного підходу до її трактування немає. Проведене узагальнення дозволяє виокремити деякі підходи до визначення даного поняття (рис. 1.11).

За даними рис. 1.11 бачимо, що державним фінансовим аудитом є форма контролю, яка передбачає аналіз ресурсів, достовірності облікових даних та фінансової бюджетної звітності, функціонуванні системи внутрішнього контролю, наданні рекомендацій з підвищення ефективності.

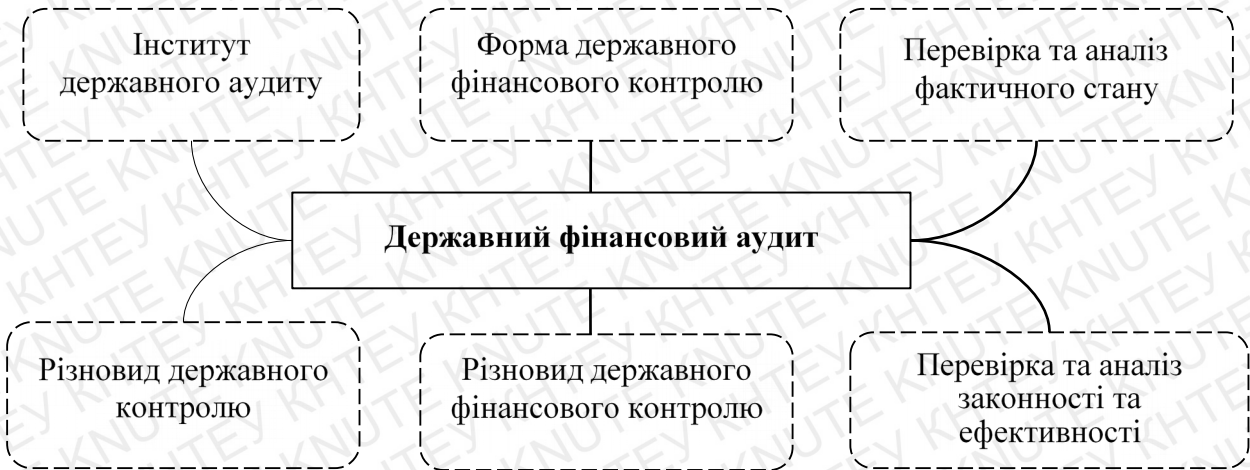

Рис. 1.11. Підходи до визначення поняття «державний фінансовий аудит»

На основі дослідження економічної характеристики фінансової діяльності та сутності державного фінансового аудиту можемо надати мету державного фінансового аудиту фінансової діяльності, що на нашу думку, полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного здійснення операцій щодо фінансування діяльності підприємства, використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів, спрямованих на забезпечення діяльності підприємства, держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності та функціонування системи внутрішнього контролю в частині відображення фінансової діяльності.

Об'єктами державного фінансового аудиту є окремі господарські факти і операції, господарські процеси, вся сукупність яких формує фінансову діяльність державного підприємства.

Сьогодні завдання державного фінансового аудиту значно розширюються через посилення контролю в галузі організації праці, нормування видатків, планування, бюджету, використання обладнання тощо.

Відповідно до своєї змістової характеристики, державний фінансовий аудит фінансової діяльності включає такі елементи:

➤ контроль законності залучення використання фінансових ресурсів державного підприємства, які перевіряються, державних коштів, витрачених на досягнення конкретних результатів її діяльності;

- встановлення законності використання ресурсів державного підприємства, спрямованих на фінансування його діяльності;
- перевірку ефективності використання фінансових ресурсів у процесі діяльності державного підприємства;
- перевірку результативності використання фінансових ресурсів державним підприємством, що передбачає контроль виконання поставлених завдань, досягнення фактичних результатів порівняно з плановими показниками з врахуванням обсягу виділених для цього ресурсів.

Державний фінансовий аудит діяльності закладів освіти містить комплекс взаємопов'язаних завдань, представлених на рис. 1.12.

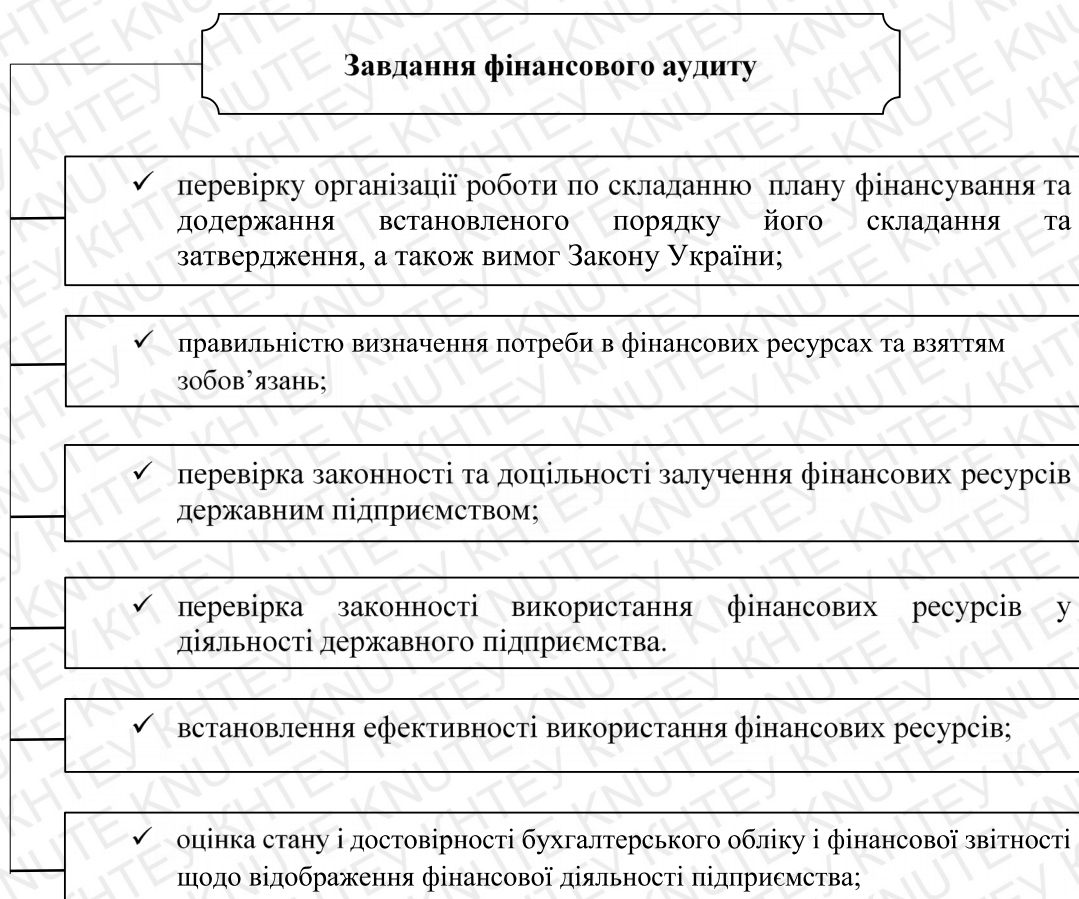

Рис. 1.12. Завдання державного аудиту фінансової діяльності державного підприємства [власна розробка]

У процесі дослідження нами було виокремлено основні недоліки фінансування підприємств державного сектору економіки:

- слабкість нормативно-правової бази їх виконання (нечіткість визначення цілей програм, джерел і термінів їх фінансування, відсутність механізмів

координації виконання програм між їх учасниками та можливості здійснення зовнішнього контролю за фінансовою діяльністю);

- недостатність фінансування з бюджету та розпорощення його серед великої кількості учасників (об'єктів контролю);
- невиконання одержувачами фінансових ресурсів передбачених законодавством функціональних обов'язків.

Зазначені проблеми вирішити досить складно, оскільки це вимагає комплексного підходу та має бути складовою частиною реформування державного сектору.

Підвищенню ефективності державного аудиту фінансової діяльності підприємств вбачаємо у наступному:

- ✓ наявність адекватної сучасним вимогам системи обліку, що містить параметри звітності державних підприємств про ефективне витрачання державних коштів;
- ✓ удосконалення нормативно-правової бази та методичного забезпечення, що регламентує проведення контролю фінансової діяльності;
- ✓ розширення прав та повноважень контрольних органів на здійснення аудиту ефективності в досліджуваній нами сфері;
- ✓ створення умов для підготовки і атестації аудиторів, що працюють у секторі державного управління. Необхідно напрацювати комплексний підхід до підбору відповідних фахівців, їх подальшої теоретичної, практичної професійної підготовки;
- ✓ впровадження прогресивних інформаційних технологій, адаптованих до проведення державного фінансового контролю;
- ✓ розробити критерії оцінки ефективності як прямих, так і кінцевих результатів фінансової діяльності державних підприємств.

Отже, контроль фінансової діяльності підприємства, що проводиться у форм державного фінансового аудиту, забезпечує можливість підготувати обгрунтовані пропозиції щодо шляхів більш раціонального фінансування підприємства. Дослідження змістової характеристики державного аудиту фінансової діяльності державного підприємства сприятиме цьому процесу.

Висновки до розділу 1

На сьогоднішній час Україна є потужним експортером аграрної продукції, займаючи частку в 12% світового ринку та, залежно від культури, входить у ТОП 5 країн-експортерів зерна. У 2017 році Україною було отримано рекордний за роки незалежності врожай зернових культур 66,1 млн т. та виробництва соняшникової олії, обсяг якої перевищує 6,4 млн т. Українське зерно постачається у понад 90 країн світу. У сукупності за обсягом експорту всіх зернових Україна зайняла 2 місце, після США. На шляху від виробництва до продажу закордон зернові культури проходять незамінну ланку - його заготівлю, зберігання та очищення з метою доведення його до експортних кондицій. Виконання цих функцій забезпечує особливий підкомплекс - елеваторне господарство. В десятку лідерів-компаній по зберіганню та експорту зерна в Україні з часткою 5% належить публічне акціонерне товариство «Державна продовольчо-зернова корпорація України», до складу якої входить філія «Врадіївський елеватор».

Фінансова діяльність є діями підприємства щодо залучення різного виду фінансових ресурсів, грошових фондів та їх використанні у якості джерел утворення господарських засобів згідно зі статутними цілями підприємства. Представлено систему цілей фінансової діяльності підприємства та встановлено, що зміст фінансової діяльності може передбачати управлінських рішень стосовно двох напрямків: залучення або формування фінансових ресурсів підприємства та фінансові вкладення в активи (ресурси) підприємства.

Джерела формування фінансових ресурсів державного підприємства та визначено, що як власні, так і залучені джерела фінансування.

Досліджено підходи до визначення сутності контролю та встановлено що його розглядають з двох аспектів: як функцію управління та як економічну категорію. Представлено перелік та зміст функцій контролю, до яких слід відносити: інформаційно-аналітичну, профілактично-запобіжну, мобілізуючо-стабілізуючу, функцію зворотного зв'язку та прогнозно-практичну. Досліджено змістову характеристику державного фінансового аудиту як форми контролю.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика філії «Врадіївський елеватор» ПАТ «ДПЗКУ»

Базовим підприємством для написання випускної кваліфікаційної роботи є філія «Врадіївський елеватор» публічного акціонерного товариства «Державна продовольчо-зернова корпорація України» (далі – філія «Врадіївський елеватор»).

Філія є відокремленим підрозділом публічного акціонерного товариства "Державна продовольчо-зернова корпорація України" (далі - ПАТ «ДПЗКУ», Товариство), правонаступником всіх його прав і обов'язків. Філія здійснює свою діяльність від імені ПАТ «ДПЗКУ» і в межах повноважень, встановлених цим Положенням. Діяльність Філії спрямовується та координується ПАТ «ДПЗКУ». Філія підпорядкована у своїй фінансовій та господарській діяльності Товариству. Філія у своїй діяльності керується чинним законодавством, здійснює свою діяльність на підставі Конституції України, Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Закону України «Про акціонерні товариства», інших чинних нормативно-правових актів України, у тому числі міжнародних договорів та міжурядових угод, керується Статутом і Наказом про облікову політику Товариства, Положенням про філію «Врадіївський елеватор» та внутрішніми документами.

Філію «Врадіївський елеватор» було створено з метою розширення сфер і територій діяльності Товариства, що сприятиме отриманню прибутку і поліпшенню показників фінансово-господарської діяльності Товариства.

Предмет діяльності Філії визначається Товариством, відповідно до статутної діяльності Товариством, з урахуванням цього Положення.

Філія може здійснювати таку діяльність:

- складське господарство;
- виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості;

- оптова торгівля зерном, насінням та кормами для тварин, оптова торгівля іншими продуктами харчування;
- вирощування зернових та технічних культур; організація перевезення вантажів;
- надання послуг із зберігання зерна, його обробки та технологічної переробки;
- виробництво борошна, крупів, хлібобулочних і макаронних виробів, інших харчових продуктів;
- виробництво однорідних кормів та комбікормів, кормових добавок та інших кормових продуктів;
- ведення товарного сільськогосподарського виробництва;
- вирощування, переробка, зберігання, закупівля (в тому числі у населення), реалізація сільськогосподарської продукції;
- формування ресурсів зерна та продуктів його первинної переробки на регіональному і загальнодержавному рівні;
- організація поставок мінеральних добрив, засобів захисту рослин і насіння, агрохімічної продукції;
- оптова торгівля хімічними продуктами;
- участь у розробленні довгострокових прогнозів і державних цільових програм науково-технічного та економічного розвитку сільського господарства;
- виробництво, закупівля та реалізація сировини, товарів виробничо-технічного призначення і широкого вжитку;
- провадження посередницької та торговельної діяльності на ринку зерна;
- здійснення внутрішніх та міжнародних перевезень вантажів автомобільним та річковим транспортом та інші.

У всіх випадках, коли законодавством передбачено необхідність отримання відповідного дозволу (ліцензії) для заняття тим чи іншим видом діяльності, Філія здійснює таку діяльність тільки після отримання копії ліцензії, виданої Товариству та засвідченої відповідним органом ліцензування.

Філія не має статусу юридичної особи, здійснює свою діяльність від імені

Товариства і в межах повноважень, встановлених цим Положенням та Статутом Товариства. Філія діє на принципах внутрішнього господарського розрахунку, підлеглихості і підзвітності Товариству. Правоздатність та дієздатність Філії обмежується правоздатністю та дієздатністю Товариства.

Товариство здійснює контроль за господарською діяльністю Філії, надає обов'язкові до виконання накази та/або розпорядження у порядку, передбаченому чинним законодавством, статутом Товариства та цим Положенням. Товариство визначає стратегічні напрями діяльності Філії, вправі втручатися в господарську діяльність Філії у випадку виявлення порушень. Філія має власну печатку/штампи зі своїм найменуванням, з вказівкою належності Товариства, інші печатки та штампи, які потрібні для її діяльності, відповідно до чинного законодавства.

Для належного виконання Філією своїх функцій, Товариство передає Філії майно рухоме та нерухоме) в порядку і на умовах передбачених цим Положенням та чинним законодавством України.

Філія відповідає перед Товариством за результати своєї діяльності, виконання своїх функцій і досягнення покладених на неї завдань, а також за використання належного Товариству майна та інших товарно-матеріальних цінностей. Філія має певні права та обмеження в своїй діяльності.

Філія має право за погодженням з Товариством:

- укладати від імені Товариства з юридичними та фізичними особами України угоди передбачені законодавством України, з урахуванням обмежень, викладених в цьому Положенні;
- користуватися основними фондами та оборотними коштами наданими Товариством;
- створювати резерви, необхідні для нормальної діяльності Філії;
- представляти інтереси Товариства у взаємовідносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, правоохоронними органами, підприємствами, установами, організаціями і фізичними особами;
- подавати від імені та за згодою Товариства позови до юридичних та

фізичних осіб у відповідні суди, користуватися всіма процесуальними правами відповідної сторони процесу позивача, відповідача, третьої особи.

Філія, в межах своєї компетенції, *має право*:

- планувати свою діяльність, визначати стратегію та основні напрямки розвитку відповідно до економічних, соціальних, науково-технічних планів і завдань Товариства;
- виносити на розгляд правління та/або Голови правління Товариства пропозиції з будь-яких питань, пов'язаних із здійсненням діяльності Філії;
- використовувати в своїй діяльності знаки для товарів і послуг та ноу-хау;
- здійснювати інші дії, що не суперечать чинному законодавству України та Статуту Товариства.

Філія *не має права*:

- відчужувати самостійно основні засоби, будівлі, транспортні засоби;
- видавати майнові гарантії третім особам, забезпечені майном Товариства;
- виступати самостійним суб'єктом правовідносин, засновником (учасником) інших юридичних осіб чи приєднуватися до них;
- самостійно укладати цивільно- та господарсько-правові правочини (угоди), не може бути самостійним суб'єктом права власності та самостійним суб'єктом цивільних (господарських) зобов'язань.

Відповідно до класифікації суб'єктів господарювання в Україні за масштабом діяльності (малі, середні, великі) філія «Врадіївський елеватор» є середнім за обсягом. Товариство вправі покладати на Філію інші обмеження, шляхом видачі обов'язкових наказів та/або розпоряджень в порядку, передбаченому статутом Товариства та іншими внутрішніми документами. За ефективність виконання своєї діяльності Філія (в особі її Директора) несе, відповідальність перед Товариством та подає необхідні аналітичні звіти.

Розглянемо також організаційно-економічну структуру філія «Врадіївський елеватор» (рис. 2.1)

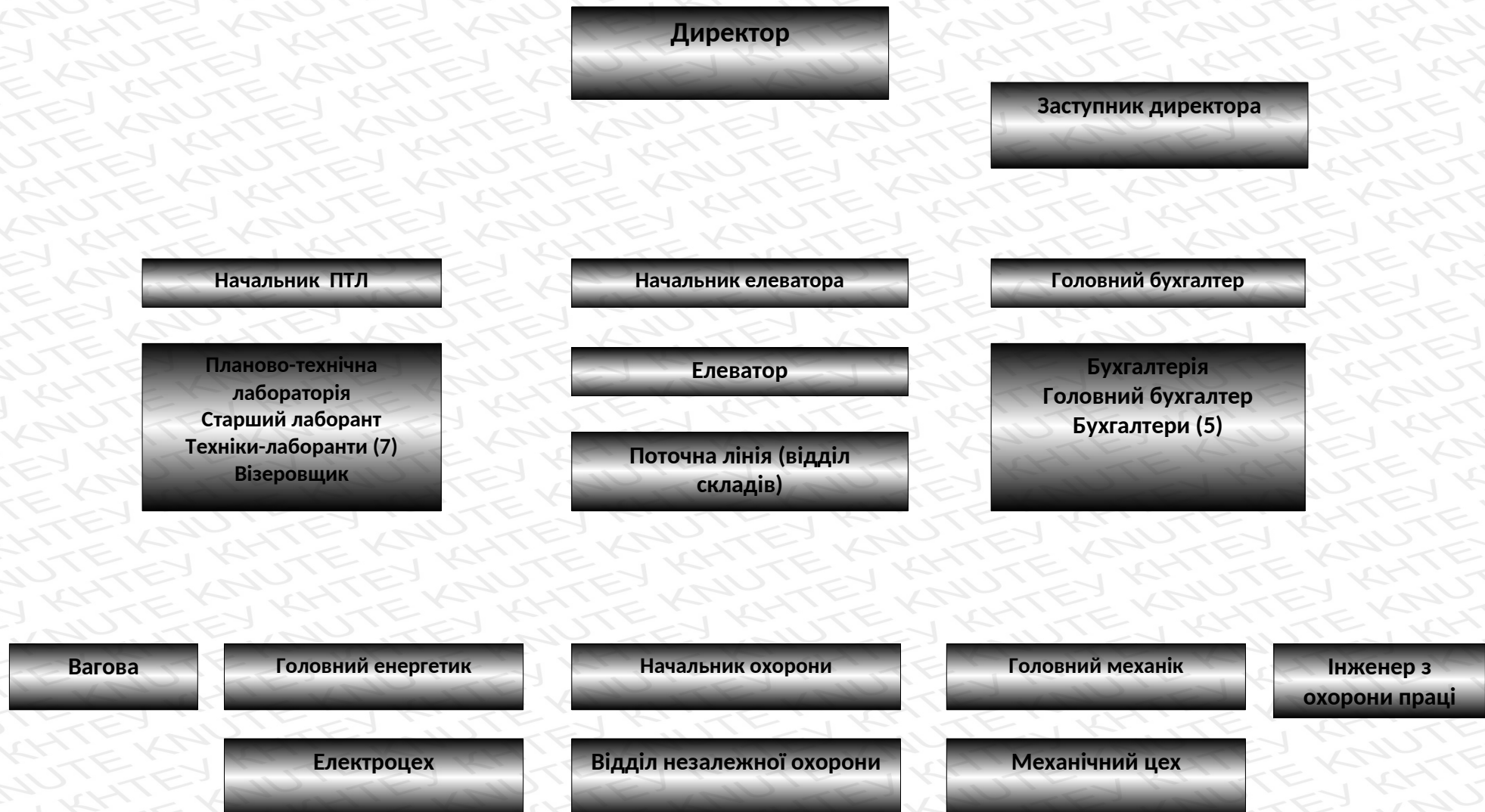

Рис. 2.1. Організаційно-економічна структура філії «Врадіївський елеватор» публічного акціонерного товариства «Державна продовольчо-зернова корпорація України»

Як бачимо на рис. 2.1 Філія очолюється Директором Філії, який призначається Головою правління Товариства б порядку, передбаченому цим Положенням та статутом Товариства і діє від імені Товариства на підставі виданої йому довіреності. У відносинах із третіми особами Директор діє від імені та в інтересах Товариства. Директор Філії призначається на посаду та звільняється з посади Головою правління Товариства. Директор Філії у своїй діяльності підпорядковується Голові правління Товариства. У випадку тимчасової відсутності Директора Філії на робочому місці Голова правління Товариства на підставі відповідного наказу Товариства призначає виконуючого обов'язки Директора Філії з числа працівників Товариства або працівників Філії, видає йому довіреність, якою визначає обсяг його повноважень.

Організаційно-економічна структура Товариства є лінійною. У такій структурі кожен працівник підпорядковується тільки одному керівнику і пов'язаний з вищим рівнем керівництва тільки через безпосереднього керівника. Для філії «Врадіївський елеватор», така структура є зручною, оскільки в ній немає складних функціональних зв'язків між підрозділами.

Перевірка фінансово-господарської діяльності Філії здійснюється ревізійною комісією Товариства, аудиторам, призначеними або залученими Товариством у випадку необхідності. Члени ревізійної комісії Товариства та аудитори вправі вимагати від посадових осіб Філії їм всіх необхідних матеріалів, бухгалтерських або інших документів та особистих пояснень. Проте, у структурі Товариства немає відділу внутрішнього контролю чи аналітичного відділу, які здійснювали б ефективний внутрішньогосподарський контроль та фінансовий аналіз. Тому варто розглянути можливість та доцільність запровадження у філії «Врадіївський елеватор» відділу внутрішнього контролю та аналізу, який як свідчить практика прогресивних європейських країн є найбільш надійним способом здійснення контролю власником. На відміну від перевірок Ревізійної комісії, які здійснюються головним Товариством лише під кінець фінансового року, постійно діючий відділ внутрішнього контролю та аналізу дасть змогу забезпечити перманентний контроль фінансово-господарської діяльності філії протягом усіх

етапів її здійснення, тим самим не лише виявляючи порушення, а й запобігаючи їх виникненню.

Важливою складовою забезпечення господарської діяльності філії "Врадіївський елеватор" є його трудові ресурси.

Динаміка трудових ресурсів філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр. відображена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка трудових ресурсів та фонду оплати праці філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.

№	Показник	Роки			Відхилення абсолютне, од		Відхилення відносне, %	
		2013	2016	2017	2017/ 2013	2017/ 2016	2017/ 2013	2017/ 2016
1	Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	110	87	88	-22,0	-20,0	1,0	1,1
2	Середня чисельність позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом, осіб	75	46	49	-26,0	-34,7	3,0	6,5
3	Чисельність працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу, осіб	20	11	13	-7,0	-35,0	2,0	18,2
4	Фонд оплати праці, тис. грн	717500	590400	735000	17500,0	2,4	144600,0	24,5
5	Кількість працівників, які були охоплені різними формами навчання, осіб	32	19	22	-10,0	-31,3	3,0	15,8
6	Продуктивність праці	53,3	51,0	36,9	-16,4	-30,8	-14,1	-27,7

За результатами аналізу даних табл. 2.1 можемо констатувати загальне зменшення кількості працюючих на підприємстві за останні 5 років. Так, середньооблікова кількість штатних працівників філії "Врадіївський елеватор" у 2017 р. порівняно з 2013 р. зменшилася на 22 особи (-20%), а порівняно з попереднім 2016 р. – на 1 особу (-1,1%). Динаміку до зменшення також має чисельність працівників, які виконують роботу на умовах неповного робочого часу: на 7 осіб (-35%) у 2017 р. порівняно з 2013 р., та на 2 особи (-18,2%) порівняно з 2016 р. Разом з тим, кількість позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом у 2017 р. порівняно з 2016 р. збільшилася на 3 особи (6,5%), а порівняно з 2013 р. зменшилась на 26 осіб (-34,7%).

На нашу думку, така динаміка може бути пов'язана з прагненням керівництва оптимізувати склад персоналу філії та зменшити витрати на оплату праці. Але, аналізуючи продуктивність праці, ми бачимо негативну тенденцію до зменшення за 2013-2017 роки (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Динаміка чисельності працюючих та продуктивності праці філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.

Незважаючи на зменшення кількості працюючих в філії "Врадіївський елеватор", аналіз динаміки фонду оплати праці філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр. вказує на тенденцію його до зростання. Зокрема, у 2017 р. порівняно з 2013 р. фонд оплати праці збільшився на 17500 тис. грн (2,4 %). Основними чинниками зростання фонду оплати праці філії "Врадіївський елеватор" у 2017 р. порівняно з попередніми періодами стали такі фактори як: підвищення мінімальної заробітної плати на загальнодержавному рівні.

Персонал філії складають як висококваліфіковані кадри, так і робітники, які виконують просту некваліфіковану працю. Проте наявність вищої освіти є обов'язковою умовою незалежно від обійманої посади. Кадрова програма філії спрямована на забезпечення рівня кваліфікації працівників його операційним потребам, у зв'язку з чим проводиться постійне навчання працівників їх керівниками безпосередньо на робочих місцях, а при потребі – і з відривом від виробництва. Специфіка діяльності Товариства передбачає додатковий набір

тимчасових працівників під час сезону жнив (серпень-вересень).

Середня заробітна плата в філії «Врадіївський елеватор» за 2017 рік складає 4 900 грн, що є нижчим за аналогічний показник середньої заробітної плати по Миколаївській області (для порівняння - станом на 31 грудня 2017 року середня заробітна плата по Миколаївській області становила 8828 грн [32]). Тому, адміністрації філії варто переглянути політику оплати праці, щоб підняти її рівень принаймні до середньої по області, де функціонує філія. Це можна зробити шляхом впровадження системи преміювання та матеріального стимулювання працівників, що буде мотивацією до більш якісної та результативної роботи персоналу.

Динаміку ресурсного забезпечення (майна) філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр., визначену за даними балансу (звіту про фінансовий стан) підприємства, представлено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка ресурсного забезпечення філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.

тис. грн

№	Показник	Роки			Відхилення			
		2013	2016	2017	2017/2013		2017/2016	
					Абс.	Відн.	Абс.	Відн.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Нематеріальні активи	1	-	-	-1	-100,0	-	-
2	Основні засоби	8645	68875	69214	60569	700,6	339	0,5
3	Незавершені капітальні інвестиції	724	978	609	-115	-15,9	-369	-37,7
4	Довгострокові фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-	-
5	Довгострокова дебіторська заборгованість	-	-	-	-	-	-	-
6	Інші необоротні активи	-	-	-	-	-	-	-
7	Необоротні активи, всього за розділом I	9370	69853	69823	60453	645,2	-30	0,0
8	Запаси	1597	1409	1538	-59	-3,7	129	9,2
9	Готова продукція	-	-	-	-	-	0	-
11	Товари	80	80	80	0	0,0	0	0,0
12	Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1327	863	368	-959	-72,3	-495	-57,4
13	Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	161	230	157	-4	-2,5	-73	-31,7

1	2	3	4	5	6	7	8	9
14	з бюджетом	190	218	301	111	58,4	83	38,1
15	Інша поточна дебіторська заборгованість	34	110	181	147	432,4	71	64,5
16	Гроші та їх еквіваленти	159	1 785	22	-137	-86,2	-1763	-98,8
17	Витрати майбутніх періодів	5	6	-	-5	-	-6	-100,0
18	Інші оборотні активи	74	1	3	-71	-95,9	2	200,0
19	Оборотні активи, всього за розділом II	3713	4733	2703	-1010	-27,2	-2030	-42,9
20	Актив балансу, всього	13083	74586	72526	59443	454,4	-2060	-2,8

Інформація, представлена в табл. 2.2, не має спільної тенденції до зростання або зменшення загального обсягу ресурсів філії "Врадіївський елеватор" протягом 2013-2017 років. У 2017 р. обсяг ресурсів підприємства збільшився на 59443 тис. грн (454,4%) порівняно з 2013 р., але в порівнянні з 2016 роком обсяг ресурсів підприємства зменшився на 2060 тис. грн. (-2,8%). Основною причиною зменшення обсягів ресурсів підприємства відносно 2016 року є зменшення обсягів оборотних активів на 2030 тис. грн. (42,9 %).

Позитивним явищем є збільшення обсягу необоротних активів на 60453 тис. грн. (645,2%) у 2017 р. відносно 2013 р. (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Обсяг оборотних та необоротних активів філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.

Зокрема, такого результату досягнуто завдяки зростанню обсягів основних засобів на 700,6%. Зменшення спостерігаємо у частині незавершених капітальних інвестицій: на 115 тис. грн. (-15,9%) та нематеріальних активів на 1 тисячу (-100 %). Зазначена тенденція обумовлена збільшенням однієї статті

необоротних активів, а саме основних засобів на 60569 тис. грн. (700,6 %). Такі зміни нами, звісно, оцінюються як позитивні. Але негативним явищем є низька тенденція до збільшення обсягів ресурсів підприємства по іншим статтям в цілому за 5 років. Адже основою для зростання стала лише одна стаття Активу.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги за останні 5 років зменшилась на 495 тис. грн, що становить 57,4 % (рис. 2.4)

Рис. 2.4. Обсяг дебіторської заборгованості філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.

У 2017 р. відбулося зменшення обсягу дебіторської заборгованості за розрахунками: за виданими авансами на 73 тис. грн у порівнянні з 2016 р., та на 4 тис. грн. у порівнянні з 2013 р. Таку тенденцію можна віднести до позитивної, адже зменшення дебіторської заборгованості свідчить про зменшення частки виданих авансів в оборотних активах, а отже скорочення періоду погашення. Більш детальну характеристику можна отримати лише після аналізу інших статей балансу. Обсяг довгострокової дебіторської заборгованості протягом 2013-2017 рр. не змінювався та залишався на нульовому рівні. Таким чином, основним фактором, що обумовив зростання ресурсного забезпечення філії «Врадіївський елеватор», є основні засоби. Філія «Врадіївський елеватор» має у своєму розпорядженні потужну матеріально-технічну базу основних засобів. Зокрема, у власності філії є: 18 вантажних машин КАМАЗ з причепами вантажопідйомністю 18-20 т; ескаватор; 2

зерносушильні установки ДСП-32-ОТ та 1 РД-25; сепаратори; 8 норій (вантажопідійомники); транспортерні лінії (пристрої для переміщення зерна); КШП (зернозбиральні машини); мотовоз.

Крім вищеназваної, філія має багато інших видів техніки, менш габаритної та цінної, ніж вже наведена. Основні засоби філії «Врадіївський елеватор» є основою для здійснення її діяльності та займають значну вартісну частку в його ресурсному потенціалі і звісно вимагають зваженого управління.

Проте, разом зі значними можливостями у функціонуванні філії «Врадіївський елеватор» існують також певні *проблеми*, пов'язані зі специфікою його господарської діяльності. У будь-якому бізнесі зберегти зароблене або вирощене - половина справи. Причому зберігання - завжди витратна операція. І не завжди прибуткова. Зрозуміло, як і будь-яке інше підприємство, що займається складським господарством філії «Врадіївський елеватор» має обмежену ємність. Тому, виникають проблеми, коли через переповненість елеватора доводиться відмовляти важливому клієнту та втрачати вигідні умови. Або у випадку, коли керівництвом філії затверджується план - притримати зерно до піку цін знову ж таки постає питання щодо недостатньої забезпеченості складськими приміщеннями.

З цією проблемою знайомі не тільки українські підприємства. Зерновиробники шукають вихід у всьому світі. Щоб вирішити цю проблему ми пропонуємо філії застосувати аргентинську технологію зберігання зерна - у великих поліетиленових мішках (так звані біг-беги). Докази на її користь досить вагомі. По-перше, елеватор значно економить кошти на будівництві складів, по-друге, герметичні мішки утворюють особливий мікроклімат, що відчутно знижує відсоток псування зерна. На нашу думку, введення цієї інновації дозволить значно розширити заготівельні та реалізаторські можливості філії. Запорукою прибуткової діяльності філії «Врадіївський елеватор» є ефективне внутрішнє управління господарськими процесами.

Оскільки, філія «Врадіївський елеватор» заготовляє в значних об'ємах зернові культури, необхідно враховувати важливість правильної технології їх зберігання та можливість ураження шкідниками. Основними зерновими

культурами, які купує та реалізує Товариство є кукурудза, соняшник, пшениця та ячмінь, адже вони затребувані як на вітчизняному ринку зерна так і міжнародному, а отже мають для елеватора стратегічне значення.

Зважено та правильно обрати вид сільськогосподарської продукції для закупівлі та подальшої реалізації для філії «Врадіївський елеватор» надзвичайно важливо. Так, декілька років тому внаслідок непродуманої закупівельної політики було придбано 15 т гороху, а навесні виявлена нестача ваги в розмірі 4 т, а також втрата товарної цінності рештою запасів, що завдало філії значних збитків. Така ситуація трапилась внаслідок враження гороху личинками специфічного шкідника, який поїдає лише цю сільськогосподарську культуру. Тому, перш, ніж починати працювати з новою для філії продукцією, слід ознайомитись з можливими небезпеками її зберігання.

Зазначимо, що в діяльності філії «Врадіївський елеватор» існують проблеми не лише локального характеру. В зв'язку з експортною торгівлею зерном, філія «Врадіївський елеватор» є чутливою до зовнішньоекономічної політики уряду щодо даної галузі. Зокрема це заборони на вивіз зерна, встановлення експортних квот, різних умов експорту для підприємств різного масштабу діяльності. Така проблема вирішується шляхом побудови конструктивного діалогу з урядом і відпрацювання політики, при якій враховувалися б інтереси всіх сторін. Суб'єктами таких переговорів можуть виступати лише найкрупніші підприємства-експортери, до яких відноситься ПАТ «ДПЗКУ», складовою якої є досліджувана нами філія «Врадіївський елеватор». Тому вважаємо, що на перший план в стратегії діяльності філії «Врадіївський елеватор» має вноситись безперервний моніторинг ринку зерна та на основі поточної інформації прогнозування можливої зовнішньоекономічної політики уряду для побудови системи тактичних заходів.

Таким чином, філія «Врадіївський елеватор» є суб'єктом господарювання, який виконує важливу роль для розвитку стратегічної галузі економіки України – експорту зернових культур, вносить свою частку в розвиток елеваторного господарства, має для цього значний майновий та фінансовий потенціал.

2.2. Інформаційне забезпечення контролю фінансової діяльності державного підприємства

При проведенні державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» уповноваженому суб'єкту слід на належному рівні вивчити особливості інформаційного забезпечення контрольного процесу.

Інформаційне забезпечення державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» формує багато різних за своїм характером інформаційних джерел: нормативно-правові, облікові, позаоблікові та інші.

Для того, щоб якісно провести державний аудит фінансової діяльності державного підприємства аудиторію потрібно володіти інформацією про законодавчі регламенти діяльності підприємств агропромислового комплексу, що займаються зберіганням, торгівлею та експортом зернових культур.

Існує цілий комплекс нормативно-правових актів, які врегульовують здійснення господарської діяльності підприємств та визначають пріоритети розвитку цієї галузі (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Нормативно-правові акти, які регламентують господарську діяльність філії «Врадіївський елеватор»

№ пор.	Назва документа	Зміст
1	2	3
	Господарський кодекс України	визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.
2	Податковий кодекс України	регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.
3	Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні»	визначає державну політику щодо розвитку ринку зерна як пріоритетного сектора економіки агропромислового комплексу України. Закон спрямований на створення правових, економічних та організаційних умов конкурентоспроможного виробництва і формування ринку зерна для забезпечення внутрішніх потреб держави у продовольчому, насінневному та фуражному зерні, нарощування його експортного потенціалу.
4	Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України»	визначає основи державної політики у бюджетній, кредитній, цінній, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення.

1	2	3
5	Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції»	визначає правові засади організації діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції в Україні, регулює відносини в цій сфері та спрямований на захист прав і законних інтересів сільськогосподарських товаровиробників, які здійснюють оптовий продаж сільськогосподарської продукції власного виробництва.
6	Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»	визначає правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності і встановлює порядок діяльності дозвільних органів, уповноважених видавати документи дозвільного характеру, та адміністраторів.
7	Закон України «Про морські порти України»	визначає правові, економічні та організаційні основи діяльності в морських портах України.

Законодавство України про зерно та ринок зерна складається з Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні», Законів України та інших нормативних актів. Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні» є спеціальним по відношенню до зернового ринку, в ньому чітко визначено перелік заходів, які здійснюються Урядом України для державного регулювання ринку зерна. Крім того розглядаються питання формування та використання зернових ресурсів, декларування і контролю якості зерна, зберігання зерна, використання складських документів на зерно, експорту та імпорту зерна за міжнародними договорами України [12, с. 63].

Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» визначає основи державної політики у бюджетній, кредитній, ціновій, страховій, регуляторній та інших сферах державного управління, щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення.

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції» розширив перелік об'єктів державного цінового регулювання, уточнюють порядок визначення розмірів мінімальних і максимальних інтервенційної ціни (раніше називалася закупівельними), розширюють коло суб'єктів, які можуть претендувати на отримання бюджетної позики. Про нові правила цінового регулювання згідно зі ст. 3 Закону про підтримку сільського господарства, держава здійснює регулювання оптових цін

окремих видів сільгосппродукції, встановлюючи мінімальні та максимальні ціни [18, с. 22].

Цим же нормативно-правовим актом визначається поняття інтервенційної ціни - гарантованої державою ціни, по якій вона закупає сільгосппродукцію у виробників в разі падіння ринкових цін (фінансова інтервенція) або продає сільгосппродукцію при зростанні цін на організованому аграрному ринку понад максимального рівня (товарна інтервенція). Здійснюючи скупку (розпродаж) сільгосппродукції по інтервенційних цінах, держава підтримує кон'юнктуру ринку і не дозволяє цінам опуститися нижче (або піднятися вище) рівня, за межами якого товаровиробники втратять можливість нормально функціонувати, а споживачі - купувати доступні товари. Закон визначає об'єктами державного цінового регулювання такі товари, як пшениця, жито, ячмінь, рапс, овес, кукурудза, борошно пшеничне і суміші пшениці і жита, соєві боби, насіння льону, соняшнику, шишки хмелю і цукор з цукрового буряка, гороху, гречки, проса, м'яса і субпродуктів тварин і птиці, сухе молоко, масло вершкове і соняшникову. Залежно від кон'юнктури ринку держава зможе визначати мінімальні та максимальні ціни на ці товари для всієї країни. Для об'єктів державного цінового регулювання встановлена гранична торговельна надбавка (націнка) на рівні не вище відсотка оптово-відпускну ціни виробника (митної вартості). Мінімальна інтервенційна ціна встановлюється з урахуванням середньогалузевих нормативних витрат виробництва та мінімального рівня рентабельності не менше відсотка, кон'юнктури на зовнішньому і внутрішньому ринках за методикою затвердженою КМУ.

Загалом, на сьогодні в Україні основні аспекти функціонування та розвитку підприємств, що займаються зберіганням та експортом зернових отримали законодавче забезпечення. Вивчення нормативних документів з регулювання господарської діяльності підприємств агрокомплексу допоможуть державному аудиту врахувати специфіку об'єкта контролю [18, с. 23].

Окремого дослідження також потребують нормативно-правові акти, пов'язані із здійсненням державного фінансового аудиту (табл. 2.4).

Нормативно-правові акти, які регулюють проведення державного фінансового аудиту фінансової діяльності філії «Врадівський елеватор»

№	Назва документа	Зміст
1	Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993, № 2939-ХІІ	розкриває сутність державного фінансового аудиту як різновиду державного фінансового контролю.
2	Закон України «Про управління об'єктами державної власності»	відповідно до Конституції України визначає правові основи управління об'єктами державної власності.
3	Постанова Кабміну «Про затвердження Порядку планування заходів державного фінансового контролю Державною аудиторською службою та її міжрегіональними територіальними органами»	визначає впорядкування планування заходів державного фінансового контролю в міністерствах, інших органах виконавчої влади, в державних фондах, у бюджетних установах і у суб'єктів господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах, які отримують кошти з бюджетів
4	Постанова Кабміну «Про затвердження Методики проведення Державною фінансовою інспекцією України, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання»	застосовується для організації та проведення Держаудитслужбою та її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання.
5	Постанова Кабміну «Питання проведення Державною аудиторською службою, її територіальними органами державного фінансового аудиту» від 25 березня 2006 р. N 361 [43]	визначає механізм проведення Держаудитслужбою, її територіальними органами державного фінансового аудиту, що полягає у перевірці та аналізі діяльності, фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна... суб'єктів господарювання державного сектору економіки, а також інших суб'єктів господарювання, що отримують ... державне чи комунальне майно.
6	Постанова Кабміну «Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм»	визначає механізм здійснення Держаудитслужбою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. В пріоритетах Уряду та Мінагрополітики є стимулювання фермерського руху та створення успішної моделі господарювання в Україні. Для розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018 р. було надано державну підтримку у розмірі 1 млрд грн.
7	Постанова Кабміну «Про повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету в разі їх нецільового використання»	визначає механізм повернення до відповідного бюджету коштів, отриманих як субвенція, розпорядником бюджетних коштів та повернення коштів одержувачем бюджетних коштів у разі нецільового використання ними у поточному чи минулих роках бюджетних коштів.
8	Постанова Кабміну «Про затвердження порядку зупинення операцій з бюджетними коштами»	визначає механізм застосування Мінфіном, органами Державної казначейської служби, Держаудитслужби, місцевими фінансовими органами, головними розпорядниками бюджетних коштів у межах наданих їм повноважень до розпорядників та/або одержувачів бюджетних коштів такого заходу впливу, як зупинення операцій з бюджетними коштами.
9	НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	встановлює мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття елементів фінансової звітності юридичних осіб усіх форм власності (крім банків та бюджетних установ), які зобов'язані подавати фінансову звітність згідно із законодавством.
10	ПСБО 31 «Фінансові витрати»	визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про фінансові витрати та її розкриття у фінансовій звітності.

Отже, формування інформаційної бази щодо нормативно-правового регулювання державного аудиту фінансової діяльності державного підприємства потребує ґрунтовного, комплексного та системного підходу, адже при проведенні контрольного заходу державний аудитор має керуватися як законодавством у сфері господарської діяльності підприємств агрокомплексу України, так і досконально володіти знаннями законодавчої бази здійснення державного аудиту. Перспективи дослідження цього питання залишається удосконалення організація та методика фінансового аудиту, яка враховуватиме особливості фінансової діяльності державного підприємства.

Статистичні та довідкові дані для потреб контролю фінансової діяльності формує Державна служба статистики України. Довідкові дані щодо результативних показників діяльності підприємств можна знайти на різних інформаційних сайтах, наприклад Smida. Вплив таких даних щодо контролю конкретного підприємства більшою мірою опосередкований, однак, можуть використовуватися для проведення порівняльного аналізу результативних показників діяльності з іншими державними підприємствами однієї сфери.

Планово-прогнозна та обліково-звітна інформація належить до внутрішніх джерел формування. Планово-прогнозні дані контролер одержує з усіх типів планів, які розробляють на підприємстві (стратегічні, поточні, оперативні), формує самостійно (прогнозна інформація щодо фінансування діяльності).

Наступною складовою інформаційного забезпечення державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» є дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Відповідно до законодавства [79] метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку. На основі облікових даних складається фінансова, податкова, статистична та інші види звітності.

Можливість використання облікової інформації для ефективного контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» зумовлена

низкою її властивостей, які мають відповідати вимогам Концептуальної основи подання фінансової звітності (рис. 2.5).

Рис. 2.5. Взаємозв'язок між властивостями інформації та якісними характеристиками фінансової інформації філії «Врадіївський елеватор»

Враховуючи, що обліково-звітна інформація є пріоритетною і переважаючою в аналітичних оцінках, то від її аналітичних можливостей суттєво залежить якість забезпечення фінансового менеджменту та господарського керівництва на підприємстві в цілому. Вона формує безпосереднє уявлення державного аудитора про наявність, рух, зміну структури фінансової діяльності [92, с. 114].

Наразі відбуваються значні зміни інформаційної моделі економічних систем під впливом реформування національної системи бухгалтерського обліку, впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

На сьогодні існують дві основи для складання фінансової звітності підприємств: на основі П(С)БО та МСФЗ [92, с. 113].

Філія виділена Товариством на окремий баланс і зобов'язана вести бухгалтерський облік відповідно до НП(С)БО. Філія за результатами своєї діяльності самостійно розраховується з бюджетом та позабюджетними фондами з урахуванням вимог чинного законодавства України. Фінансування діяльності філії «Врадіївський елеватор» здійснюється за рахунок власного капіталу та фінансових інвестицій ПАТ «ДПЗКУ».

Філія «Врадіївський елеватор» зобов'язана формувати та подавати ПАТ «ДПЗКУ» фінансову звітність, яку складають п'ять форм (рис. 2.6).

Рис. 2.6. Характеристика форм фінансової звітності та їх застосування у контролі фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор»

Представлені форми звітності, які складає філія «Врадіївський елеватор» є достатньо аналітичними та задовольняють потребу в обліковій та звітній інформації для цілей проведення контролю фінансової діяльності державного підприємства. Водночас, у контексті євроінтеграційних процесів та давно постає питання переходу вітчизняних підприємств на складання звітності за міжнародними стандартами з метою забезпечення уніфікованого, зрозумілого всім потенційним користувачам представлення фінансової інформації.

Підписання Асоціації з Європейським Союзом та набуття чинності економічної частини цієї угоди надає значні можливості щодо розвитку міжнародної торгівлі, надання різноманітних послуг на зовнішніх ринках, проведення науково-технічної, науково-виробничої діяльності в кооперації з іноземними суб'єктами, підготовки фахівців за кордоном, здійснення міжнародних фінансових, кредитних, розрахункових, лізингових операцій, операцій з цінними паперами, спільної підприємницької діяльності, що включає створення спільних підприємств, проведення спільних господарських операцій, спільного володіння. Наразі спостерігаємо, що все більше підприємств України переходить на складання звітності безпосередньо за МСФЗ.

ПАТ «ДПЗКУ», до складу якої входить філія «Врадіївський елеватор» є компанією, яка займається зберіганням та експортом зернових культур, тому, залучення іноземних інвестицій було б привабливим напрямком розвитку. Не виключено, що залучення іноземних інвестицій сприяло б більш ефективній діяльності філії «Врадіївський елеватор» та загалом корпорації, адже наразі, філія є збитковою, її фінансова діяльність є неефективною.

Чинником, що стримує розвиток взаємин українських та іноземних суб'єктів господарювання, залучення іноземного капіталу в економіку країни, є якість фінансової інформації, її повнота і прозорість. Для іноземних суб'єктів складає труднощі розгляд фінансової звітності, складеної за українськими стандартами. З аналогічними проблемами свого часу стикалися багато країн, що призвело до усвідомлення того, що інтернаціоналізація бізнесу вимагає застосування єдиної методології, принципів і норм ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності, уніфікації її форм і показників. Гармонізація фінансової звітності дозволяє не тільки зробити звітність прозорою, порівнянної, стандартизованої, забезпечити доступність її розуміння для інвесторів, партнерів по бізнесу, кредиторів, інших користувачів, а й об'єднати, оперативно аналізувати фінансові показники. З урахуванням зазначеного, рекомендуємо ПАТ «ДПЗКУ» та зокрема, філії «Врадіївський елеватор» розглянути можливість формування звітності саме за МСФЗ, оскільки це позитивно відобразиться на їх розвитку.

2.3. Оцінка системи внутрішнього контролю фінансової діяльності державного підприємства

Функціонування суб'єктів господарювання державного сектору економіки в умовах неефективного та нецільового використання ресурсів (людських, фінансових, матеріально-технічних), умисного чи помилкового спотворення звітності, демографічного спаду) обумовлюють необхідність організації ефективної системи внутрішнього контролю державних підприємств.

В умовах високої конкуренції підприємств контроль є найважливішою складовою забезпечення ефективного управління фінансовою діяльністю державного підприємства. Особливу роль у розвитку внутрішнього контролю зіграли функції і масштаби господарських об'єктів. Якщо спочатку основним завданням внутрішнього контролю були детальні перевірки (ревізія основних коштів, товарно-матеріальних цінностей, і т.д.), то з часом основна увага внутрішнього контролю стала приділятися тому, як функціонують системи і відповідають дії встановленим процедурам. У теперішній же час внутрішній контроль спрямований на проникнення в систему менеджменту організації, її оцінку та формування пропозицій щодо її удосконалення [110, с. 232].

Одна з основних функцій системи внутрішнього контролю - забезпечення правомірного та раціонального фінансування діяльності державного підприємства і подальшого використання матеріально-технічних і фінансових ресурсів, що знаходяться на балансі різних структурних підрозділів державного підприємства. Господарські засоби можуть виражатися в різних формах: комп'ютерна техніка, програмне забезпечення, інтелектуальна власність, нерухомість та інше майно. Внутрішній контроль здійснює перевірку правомірності та ефективності фінансування діяльності державного підприємства, спрямований на запобігання збереження активів і запобігання їх необґрунтованого списання [110, с. 233].

Метою оцінки системи внутрішнього контролю фінансової діяльності філія «Врадіївський елеватор» є визначення ступеня її надійності і розробка

пропозицій з удосконалення. Важливо зазначити, якщо оцінку системи внутрішнього контролю фінансової діяльності здійснює державний аудитор чи контролер, то він не відповідає за розробку ефективної системи внутрішнього контролю, лише за її оцінку та надання рекомендацій з покращення. Керівництво державного підприємства самостійно вносить зміни у функціонування системи внутрішнього контролю за результатами її оцінки державним аудитором.

Стан системи внутрішнього контролю фінансової діяльності філія «Врадіївський елеватор» залежить від організації таких елементів як:

- політика та методи управління фінансовою діяльністю;
- організаційна структура державного підприємства;
- методи розподілу функцій управління фінансовою діяльністю та відповідальності за здійснення її окремих методів;
- налагодження і функціонування на підприємстві відділу внутрішнього аудиту і ступінь приділення уваги контролю саме фінансової діяльності;
- кадрова політика щодо персоналу, відповідального за здійснення фінансової діяльності;
- проведення зовнішніх перевірок фінансової діяльності підприємства.

Для того, щоб сформулювати думку про надійність системи внутрішнього контролю досліджуваної нами філії «Врадіївський елеватор» необхідно застосувати систему тестів на предмет оцінки найважливіших аспектів фінансової діяльності підприємства.

Проведемо оцінку системи внутрішнього контролю філії «Врадіївський елеватор» за допомогою розробленої нами анкети, яка містить перелік питань, відповідь на які будемо оцінювати присвоєнням відповідної кількості балів. Кожну позитивну відповідь максимально оцінюємо в 9 балів, частково позитивну – 6, негативну – 3 бали.

Відповідно, оцінку системи внутрішнього контролю філії «Врадіївський елеватор» будемо надавати так:

- набрано від 51 до 101 балів – система має низький рівень надійності;

- набрано від 101 до 153 балів – рівень надійності середній;
- набрано 153 балів – рівень надійності внутрішнього контролю високий.

Оцінюючи в балах відповіді посадових осіб підприємства, адміністрації державного підприємства, слід орієнтуватися на вплив конкретного оціночного фактора на фінансову діяльність філії «Врадіївський елеватор» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Анкета для оцінювання системи внутрішнього контролю філії
«Врадіївський елеватор»**

№ з.п.	Запитання	Відповідь	Бал
1	Чи створено в організаційній структурі філії відділ внутрішнього контролю, передбачено посади внутрішнього контролера?	ні	9
2	Чи розроблено державним підприємством політику внутрішнього контролю фінансової діяльності, закріплену у стандартах внутрішнього контролю?	ні	3
3	Чи регламентовано відповідними документам підконтрольність кожного суб'єкта внутрішнього контролю підприємства?	так	9
4	Чи забезпечені суб'єкти контролю відповідними посадовими інструкціями, методиками проведення контролю?	частково	6
5	Чи існує розподіл основних повноважень контролю щодо здійснення операцій з фінансування діяльності державного підприємства?	частково	6
6	Чи є дотримується вимога взаємозамінності суб'єктів контролю?	так	9
7	Чи оцінюються ризики при здійсненні фінансової діяльності підприємства і чи застосовуються адміністрацією заходи з його зменшення?	частково	6
8	Чи персонал державного підприємства проходить періодично належну атестацію?	так	9
9	Чи передбачено розподіл повноважень контролю щодо планування, здійснення господарських операцій, контролю фінансової діяльності та відображення інформації про це в обліку державного?	так	9
10	Чи можливі конфлікти інтересів підрозділів (осіб) в частині здійснення операцій щодо фінансування діяльності підприємства?	частково	6
11	Чи встановлені показники оцінки ефективності результатів здійснення фінансової діяльності державного підприємства?	так	9
12	Чи передбачено здійснення процедур контролю попередження і виявлення несанкціонованих операцій, помилок у облікових документах, реєстрах, фінансовій звітності в частині відображення фінансової діяльності державного підприємства?	частково	6
13	Чи облікова політика державного підприємства в частині здійснення господарських операцій з фінансування діяльності підприємства була незмінною протягом періоду, що перевіряється?	ні	3
14	Чи виконується внутрішній контроль достовірності облікової інформації про фінансову діяльність державного підприємства?	частково	6
15	Чи забезпечується збереження активів, проводиться інвентаризація активів, зобов'язань, кредитних зобов'язань, власного капіталу підприємства відповідно до законодавства?	так	9
16	Чи були встановлені вагомні порушення в здійсненні фінансової діяльності державного підприємства чи відображення її в системі обліку попередньою перевіркою органами зовнішнього контролю?	так	9
17	Чи відбувається вчасне звітування адміністрацією про ступінь виконання планів щодо здійснення фінансової діяльності?	так	9

Оцінка системи внутрішнього контролю, проведена за даними анкети,

засвідчила середній рівень надійності. Окрім того, слід відмітити, що на підприємстві не організовано підрозділу внутрішнього контролю, а також не розроблено стандартів внутрішнього контролю фінансової діяльності, які, зокрема, регламентували б правила та процедури здійснення внутрішніх перевірок цього об'єкта.

На наш погляд, адміністрації філії «Врадіївський елеватор» потрібно розробити власні стандарти внутрішнього контролю, в тому числі в яких чітко будуть прописані органи контролю, об'єкти контролю, методи, методики і форми його проведення.

Слід відмітити, що наразі існує багато концептуальних підходів до організації систем внутрішнього контролю на підприємствах. Однією з них є система COSO.

Розробка цієї системи відбулася у 1992 р., коли Комітетом спонсорських організацій Комісії Тредвея (COSO) був випущений документ «Концептуальні засади внутрішнього контролю» для допомоги підприємствам і організаціям в проведенні оцінки та вдосконалення їх систем внутрішнього контролю, розробці політик, правил і процедур підвищення якості внутрішнього контролю для досягнення поставлених цілей.

В основу розробленої концепції покладено те, що внутрішній контроль проводиться в заздалегідь визначених областях істотного ризику (система ризик-орієнтованого внутрішнього контролю). Функціонування даної системи покликане зводити до мінімуму різного роду ризику в діяльності організації і підвищити ймовірність того, що встановлені цілі організації будуть досягнуті. Виявлення ризиків відбувається на підставі дослідження інформації про відхилення в господарській діяльності організації до їх настання. Відповідно до концепції, система внутрішнього контролю має функціонувати ефективно.

На основі даного підходу сформуємо пропозиції щодо удосконалення системи внутрішнього контролю філії «Врадіївський елеватор». Пропонуємо державному підприємству обрати оптимальний спосіб її організації, що базується на організації та функціонуванні елементів системи COSO (рис. 2.7).

Рис. 2.7. Елементи системи внутрішнього контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» [власна розробка на основі моделі COSO]

Серед елементів системи внутрішнього контролю фінансової діяльності державного підприємства можна виділити такі, як мета, завдання, результат, принципи, процедури, методи та ін.

Побудова системи внутрішнього контролю фінансової діяльності, яка включатиме сукупність представлених на рис. 2.7 елементів обумовлюється відхиленнями фактичного стану показників від планових на кожному з рівнів управління і необхідністю своєчасного прийняття рішень.

Мета внутрішнього контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» повинна узгоджуватися з метою управління фінансовою діяльністю, а, тому полягає у прагненні втілити єдність постановки завдань та їх вирішення, вжити коригувальні та запобіжні дії.

Об'єктами внутрішнього контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор», на нашу думку, мають бути такі елементи:

- дотримання облікової політики в частині здійснення фінансової діяльності;
- раціональність та ефективність використання коштів на забезпечення діяльності державного підприємства;
- збереження фінансових та нефінансових активів;
- повнота і правильність оформлення документів з обліку операцій з фінансування діяльності підприємства (наприклад, облік одержаних кредитів);
- відображення в обліку доходів і витрат, чистого прибутку, що є джерелом фінансування діяльності підприємства;
- правильність і своєчасність відображення господарських операцій з фінансування діяльності державного підприємства;
- достовірність звітності.

Ступінь досягнення мети системи внутрішнього контролю фінансової діяльності залежить від правильності сформульованих завдань. Основними завданнями внутрішнього контролю фінансової діяльності є:

- зміна параметрів фінансових операцій таким чином, щоб при зміні зовнішніх умов в допустимих умовах були забезпечені необхідні і оптимальні значення характеристик об'єкта або його частини;
- раціональне і економне використання всіх видів ресурсів, які спрямовані на фінансування діяльності підприємства;
- прогнозування та планування фінансової діяльності;
- забезпечення повноти і точності первинних документів, а також якості первинної інформації для успішного керівництва і прийняття рішень;
- безпомилковість реєстрації та обробки фінансових операцій;
- наявність, повнота, арифметична точність, рознесення по рахунках, тимчасова визначеність, розкриття даних фінансової діяльності у звітності;
- дотримання працівниками встановлених адміністрацією вимог, правил і процедур (положень про підрозділи, посадових інструкцій, правил поведінки, планів документації і документообігу, планів організації праці, наказу про облікову політику, інших наказів і розпоряджень;
- дотримання законодавства при здійсненні фінансової діяльності.

Підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що призначення внутрішнього контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» полягає у налагодженні упорядкованого механізму функціонування системи управління фінансовою діяльністю, адекватному реагуванню на виклики і загрози фінансовій безпеці державного підприємства. Внутрішній контроль фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» повинен бути спрямований на: забезпечення достовірності, надійності і якості обліково-інформаційної системи підприємства; своєчасність надання контрольних-аналітичних даних про показники фінансової діяльності керівництву підприємства; безперервність і своєчасність контрольних процедур.

Представлені мета і завдання внутрішнього контролю здійснюються при дотриманні принципів внутрішнього контролю: законності, збалансованості, відповідальності, об'єктивності, послідовності, системності, розподілу

повноважень і обов'язків. На їх основі можна виділити такі вимоги до учасників процесу внутрішнього контролю фінансової діяльності (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Критерії-вимоги до суб'єктів внутрішнього контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» [власна розробка]

Оцінка системи внутрішнього контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» є одним із обов'язкових завдань, які повинен виконати суб'єкт державного фінансового контролю у межах проведення контрольного заходу. Особливо актуальним, це є при проведенні контролю у формі державного фінансового аудиту, адже він спрямований не лише на виявлення порушень і помилок, але на розробку превентивних заходів і рекомендацій.

Висновки до розділу 2

Дослідження організаційної характеристики філії «Врадіївський елеватор», обраної базовим підприємством для дослідження, засвідчило, що організаційна структура філії є лінійною, оскільки в ній немає складних функціональних зв'язків між підрозділами. У структурі філії «Врадіївський елеватор» немає відділу внутрішнього контролю чи аналітичного відділу, які здійснювали б ефективний внутрішньогосподарський контроль та фінансовий аналіз. Тому, рекомендується розглянути можливість його запровадження, оскільки на відміну від зовнішнього контролю він буде перманентним.

Встановлено поступове зменшення трудових ресурсів філії, що протягом останніх 5 років скоротився на 20%. При цьому, продуктивність праці також має негативну тенденцію до зменшення за 2013-2017 рр., що потребує вжиття відповідних заходів керівництвом філії. Середня заробітна плата в філії «Врадіївський елеватор» за 2017 рік складає 4 900 грн, що є нижчим за аналогічний показник середньої заробітної плати по Миколаївській області, тому адміністрації варто переглянути політику оплати праці.

Оцінка ресурсного забезпечення (майна) філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр. засвідчила, що обсяг ресурсів підприємства збільшився на 59443 тис. грн (454,4%) порівняно з 2013 р., але в порівнянні з 2016 роком обсяг ресурсів підприємства зменшився на 2060 тис. грн. (-2,8%). Основною причиною зменшення обсягів ресурсів підприємства відносно 2016 року є зменшення обсягів оборотних активів на 2030 тис. грн. (42,9 %). Позитивним явищем є збільшення обсягу необоротних активів на 60453 тис. грн. (645,2%) у 2017 р. відносно 2013 р., зокрема, за рахунок зростання основних засобів.

У функціонуванні філії «Врадіївський елеватор» існують також проблеми, пов'язані зі специфікою господарської діяльності, зокрема, обмежена ємність. Щоб вирішити цю проблему ми пропонуємо філії застосувати аргентинську технологію зберігання зерна - у великих поліетиленових мішках (так звані біг-беги). Введення цієї інновації дозволить значно розширити заготівельні та реалізаторські можливості філії.

Формування інформаційного забезпечення державного аудиту фінансової діяльності державного підприємства потребує систематизації як законодавства у сфері господарської діяльності підприємств агрокомплексу України, так і досконально законодавчої бази здійснення державного аудиту. Згруповано нормативно-правові акти, що використовуються у процесі контролю фінансової діяльності. Філія виділена Товариством на окремий баланс і зобов'язана вести бухгалтерський облік відповідно до НП(С)БО. Філія за результатами своєї діяльності самостійно розраховується з бюджетом та позабюджетними фондами з урахуванням вимог чинного законодавства України. Фінансування діяльності філії «Врадіївський елеватор» здійснюється за рахунок власного капіталу та фінансових інвестицій ПАТ «ДПЗКУ». Представлено характеристику форм фінансової звітності та їх застосування у контролі фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор». ПАТ «ДПЗКУ», до складу якої входить філія «Врадіївський елеватор» є компанією, яка займається зберіганням та експортом зернових культур, тому, залучення іноземних інвестицій було б привабливим напрямком розвитку. Рекомендуємо філії «Врадіївський елеватор» формувати звітність саме за МСФЗ.

Дослідження та оцінка системи внутрішнього контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» засвідчила середній рівень надійності. Сформовано пропозиції щодо організації системи внутрішнього контролю філії «Врадіївський елеватор» на основі ризикорієнтованої моделі COSO, що включає засоби і методи контролю, оцінку ризиків, контрольну діяльність, моніторинг та інші елементи, які забезпечують превентивність контролю.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Організація контролю фінансової діяльності державного підприємства

Раціональна організація контролю фінансової діяльності державного підприємства є умовою ефективного проведення контрольного заходу як у формі інспектування, так і у формі державного фінансового аудиту. В основі організації контрольного процесу лежить раціональний розподіл робочого часу і обов'язків державних аудиторів. Організація державного фінансового аудиту повинна виключити всі фактори, що можуть призвести до не визнання результатів такого контрольного заходу. Планування має охоплювати ті об'єкти, де є велика ймовірність неефективного використання коштів.

Організацією та плануванням контролю фінансової діяльності державного підприємства займаються державні органи, уповноважені на його здійснення, зокрема, Рахункова палата України та Державна аудиторська служба України. Організацію державного фінансового контролю фінансової діяльності варто розглядати на двох рівнях: як організацію роботи контролюючого органу, так і організацію окремого контрольного заходу.

Планування є одним із методів управління, який полягає в розробці й практичній реалізації планів, які визначають майбутній стан економічного суб'єкта, шляхи, способи та засоби його досягнення [34, с. 6].

Існують різні думки науковців щодо співвідношення понять «організація» і «планування». Наприклад, в теорії управління організація є наступною окремою функцією після планування. На нашу думку, досліджуючи контрольний процес, організацію слід розглядати як більш широке поняття, а планування, як її складову [34, с. 7].

Організація є дуже важливим та відповідальним етапом аудиту фінансової діяльності державного підприємства. Організація передбачає визначення переліку питань, які мають бути вирішеними у межах наступних

етапів державного контролю фінансової діяльності державного підприємства (рис. 3.1).

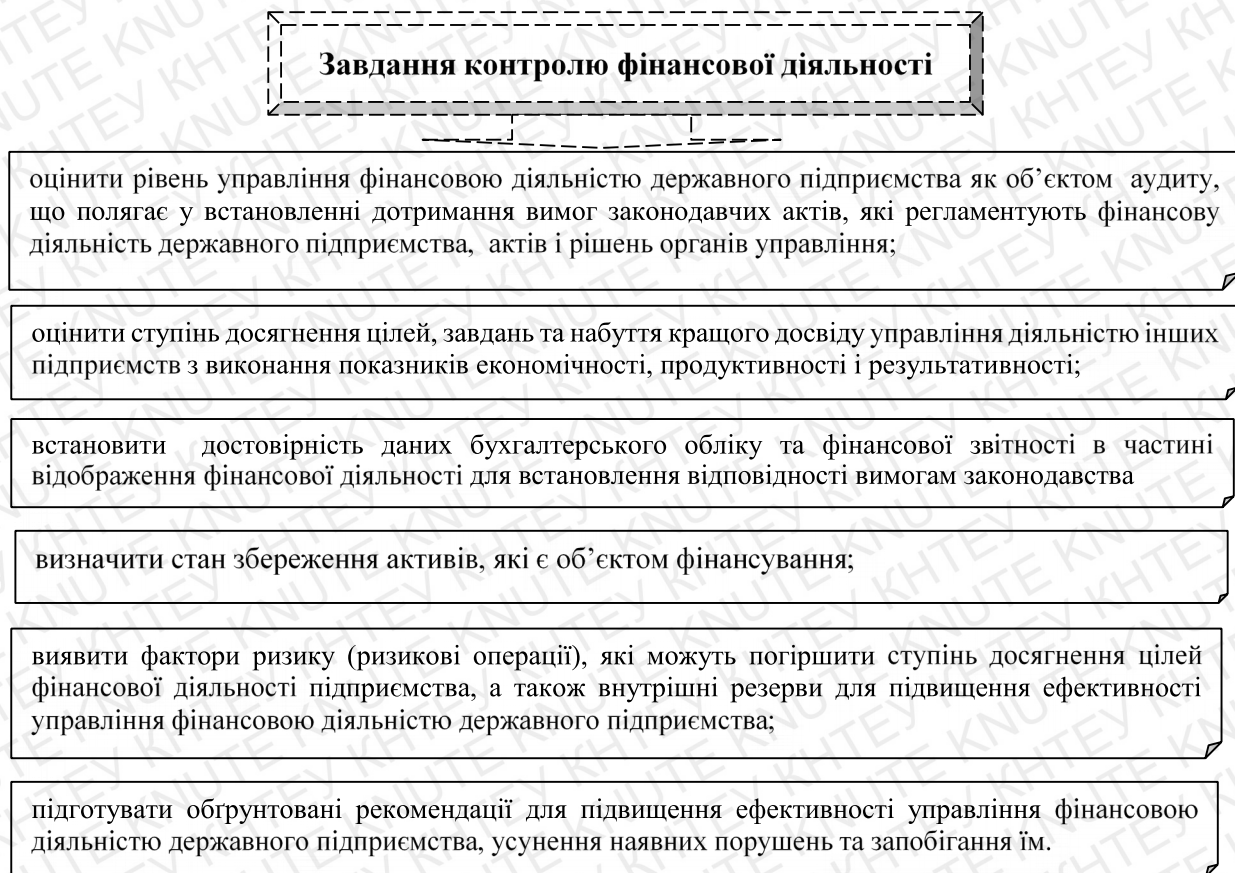

Рис. 3.1. Завдання державного фінансового аудиту (контролю) фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» [власна розробка]

Проведення контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» має передбачати певну логічну послідовність дій у межах процесу контрольного заходу. На основі аналізу чинних нормативних документів та позицій вчених щодо виділення етапів контролю нами пропонується підхід до організації процесу державного фінансового аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор», який передбачає виділення трьох стадій (рис. 3.2).

Представлений на рис. 3.2 підхід передбачає поділ процесу державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» на послідовні стадії: підготовчу, дослідну та узагальнюючу. Відповідно, у межах кожної стадії державному аудитору необхідно виконати перелік завдань. Від якості виконання кожного завдання залежить ефективність подальших дій аудитора. Наприклад, від того, настільки добре, аудитор ознайомиться з попередньою

інформацією про фінансову діяльність підприємства, вивчить умови і фактори, які на неї впливають, залежить оперативність та якість його результатів при здійсненні роботи безпосередньо на об'єкті контролю при формуванні доказової бази щодо фактичних показників фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» та оцінки її результативності.

Рис. 3.2. Стадії організації процесу державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» [власна розробка]

Відповідно до запропонованої схеми, розглянемо зміст організації процесу державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор», що проводиться Державною аудиторською службою України (Держаудитслужбою). Аудиторська діяльність проводиться відповідно до планів контрольно-ревізійної роботи органів Держаудитслужби, які складаються та затверджуються в порядку, визначеному Кабміном [81].

Тривалість аудиту державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» проводиться за загальновизнаним порядком та не може перевищувати 90 календарних днів. Перед початком аудиту діяльності керівнику філії «Врадіївський елеватор» надсилається не пізніше ніж за 10 календарних днів повідомлення із зазначенням строку аудиту фінансової діяльності підприємства та відповідальних державних аудиторів [81].

Державні аудитори органів Держаудитслужби зобов'язані пред'явити керівництву філії «Врадіївський елеватор» направлення на проведення аудиту фінансової діяльності, скріплені печаткою відповідного органу Держаудитслужби, та розписатися в журналі реєстрації перевірок.

Особливої уваги заслуговує планування державного аудиту фінансової діяльності, що ґрунтується на попередньому вивченні особливостей діяльності філії «Врадіївський елеватор», передбачає збір та аналіз інформації про правове забезпечення його діяльності, систему управління, зокрема організацію внутрішнього контролю, досягнення державним підприємством визначених цілей, завдань та набуття кращого досвіду діяльності інших підприємств.

Інформацію можна одержувати як на письмовий запит органу Держаудитслужби, так і від керівництва філії «Врадіївський елеватор», а також від його органу управління, органів державної влади та місцевого самоврядування, інших підприємств, за результатами попередніх аудитів.

Планування включає дві взаємопов'язані послідовні стадії (рис. 3.3).

СТАДІЯ ЗБОРУ ІНФОРМАЦІЇ

СТАДІЯ ОЦІНКИ

*Рис. 3.3. Стадії планування державного аудиту фінансової діяльності філії
«Врадіївський елеватор»*

Стадія збору інформації для проведення державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» передбачає отримання державним аудитором базової інформації про державне підприємство, включаючи інформацію про специфіку його діяльності, яка впливає на особливості формування фінансової діяльності, збір нормативно-правових актів, отримання установчих, розпорядчих та інших документів від підприємства, розпорядчих документів органу управління, фінансової і статистичної звітності державного підприємства та в разі потреби інших суб'єктів господарювання, однотипних за певними характеристиками їх діяльності, матеріалів попередніх аудитів.

В свою чергу, у межах стадії оцінки відбувається аналіз отриманої інформації, формування загального уявлення про критерії, яким повинна відповідати фінансова діяльність підприємства, встановлення відхилень від норм та завдань, а також визначення факторів ризику (ризикових операцій), що можуть несприятливо позначитися на характеристиках та ступені досягнення цілей фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор».

За результатами опрацювання зібраної інформації керівник групи державних аудиторів складає план аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор», який затверджується керівником органу Держаудитслужби.

У плані аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» зазначаються обґрунтування необхідності проведення аудиту, обсяг аудиту, аудиторські процедури і терміни їх проведення.

План аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» повинен містити:

1. вступну частину, в якій вказуються мета аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор», обґрунтування необхідності його проведення та склад фахівців, яких планується залучити до проведення аудиту;

2. інформацію про фінансову діяльність філії «Врадіївський елеватор», де наводиться стисла характеристика її основних напрямків:

- мети здійснення фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор», функцій підприємства щодо виконання державних програм (за наявності);
- структура філії «Врадіївський елеватор» та чисельність його працівників;
- показники фінансової діяльності (планові, фактичні) та їх попередня оцінка щодо досягнення мети та завдань управління фінансовою діяльністю;
- зміни, що відбулися з моменту останнього аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор», де відображаються організаційні, виробничі та інші зміни в фінансовій діяльності державного підприємства, що відбулися з часу попереднього аудиту підприємства, проведеного відповідним органом Держаудитслужби, які могли як позитивно, так і негативно вплинути на параметри фінансової діяльності, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Якщо аудит фінансової діяльності державного підприємства проводиться вперше, цей розділ слід не включати в структуру плану аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор»;

3. перелік факторів ризику (ризикових операцій), які можуть вплинути на досягнення цілей фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» з обґрунтуванням попередньо виявлених ризикових операцій;

4. інформацію про обсяг аудиту фінансової діяльності, в якій попередньо визначаються напрями діяльності державного підприємства, які потребують поглибленого дослідження, а також наводяться статті балансу і показники фінансової звітності, які потребують аналізу їх складу, структури і оцінки факторів, що вплинули на їх зміну порівняно з попереднім звітним періодом, або із плановим рівнем, а також фактори, які можуть впливати на перебіг аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» та його результати;

5. графік проведення аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор».

На основі сформованого плану аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» відбувається підготовка програми аудиту.

Підготовка програми аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» передбачає:

- ❖ уточнення інформації, зібраної на етапі планування, - першому етапі аудиту фінансової діяльності;
- ❖ надання попередньої оцінки надійності системи внутрішнього контролю фінансової діяльності;
- ❖ конкретизацію факторів ризику (ризикових операцій) в управлінні фінансовою діяльністю філії «Врадіївський елеватор»;
- ❖ визначення аудиторських процедур та обсягу вибірки, необхідних для дослідження кожного фактору ризику (ризикової операції), що впливає на фінансову діяльність державного підприємства;
- ❖ визначення необхідності в залученні до проведення аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» інших органів Держаудитслужби чи представників інших органів влади, установ та організацій;
- ❖ складання програми аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор».

У урахуванням вищезазначених вимог до складання документації з планування контрольного заходу пропонуємо розроблений нами план державного фінансового аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор», що включає необхідні структурні елементи та питання, які слід вирішити у межах аудиту, що сприятиме покращенню його документального забезпечення (дод. К).

Уточнення інформації, зібраної на першому етапі аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор», передбачає поглиблене дослідження визначених факторів ризику (ризикових операцій), які потенційно можуть вплинути на фінансову діяльність державного підприємства.

Проведення аналізу фінансової діяльності підприємства гідроенергетики та ефективності використання активів з наданням оцінки результативності управління фінансовою діяльністю державного підприємства передбачає:

- ✓ порівняння планових і фактичних показників фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор»;

- ✓ порівняння фактичних показників фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» за декілька років у динаміці;
- ✓ визначення оцінки ефективності та результативності управління фінансовою діяльністю відповідно до Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 14 лютого 2006 року № 170, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 27 березня 2006 року за № 332/12206, або з використанням інших методик.

Аналіз повинен охоплювати різні аспекти здійснення фінансової діяльності, зокрема, аналіз прибутку підприємства, власного капіталу, залучених кредитів, що використовуються для фінансування діяльності підприємства, його оборотних та необоротних активів.

Обсяг проведення аналізу фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» (кількість таблиць, які необхідно скласти, кількість показників для розрахунку тощо) визначається керівником групи державних аудиторів виходячи з обсягів фінансової діяльності державного підприємства, періоду, який необхідно дослідити, та чисельності державних аудиторів.

Результати аналізу фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» та оцінки виконання показників фінансових планів державного підприємства є додатками до аудиторського звіту.

Попередня оцінка системи внутрішнього контролю полягає у дослідженні сукупності внутрішніх правил та процедур контролю, що запроваджені керівництвом державного підприємства для досягнення поставленої мети, забезпечення стабільного і ефективного фінансування різних напрямків його діяльності, його нарощення та реалізації, дотримання внутрішньої господарської політики, збереження, раціонального та економного використання активів, викриття фальсифікацій та запобігання помилкам, подання достовірної фінансової звітності. При цьому досліджуються:

- основні принципи управління фінансовою діяльністю підприємства;
- зміст контракту між керівником державного підприємства і органом управління щодо забезпечення цим керівником законного, цільового і

економного використання усіх видів фінансових ресурсів; наказ про розподіл обов'язків між заступниками керівника; положення про відділи чи інші структурні підрозділи підприємства, посадові інструкції фахівців;

➤ наказ про облікову політику щодо забезпечення надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансову діяльність, що дозволяють зацікавленим користувачам фінансової звітності зробити висновок про результативність фінансової діяльності;

➤ графік документообігу та його дотримання, наявність затверджених положень про дотримання законодавства щодо зберігання та знищення бухгалтерських документів, встановлення правил прийому документів на виконання, їх реєстрації та обробки;

➤ розпорядчі та інші документи про дотримання законодавства щодо використання коштів і майна та підписання фінансових документів; дотримання термінів і правил проведення інвентаризацій, бухгалтерських звірок, передачі справ та інших процедур внутрішнього контролю; забезпечення умов для збереження коштів і матеріальних цінностей; визначення осіб, відповідальних за здійснення внутрішнього контролю, та визначення для них кола обов'язків;

➤ склад, фаховий рівень та періодичність проходження підвищення кваліфікації працівників бухгалтерської, економічної та фінансової служб;

➤ наявність підрозділу внутрішнього контролю (аудиту), його статус, підпорядкованість, результати і якість його роботи: забезпечення постійного аналізу цільового, ефективного і економного використання усіх видів ресурсів; своєчасність і повнота здійснюваних контрольних заходів з огляду на наявні ризики та правильність документування виявлених порушень і недоліків; обґрунтованість застосування методів контролю; своєчасність і обґрунтованість внесення за результатами контрольних заходів пропозицій керівництву;

➤ кадрова політика щодо кваліфікаційних вимог до осіб, які займають відповідальні посади, та частота зміни працівників на відповідальних посадах;

➤ порядок підготовки внутрішньої звітності (управлінської звітності) для цілей управління об'єктом аудиту тощо [77].

За результатами вивчення системи внутрішнього контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» необхідно дати позитивну, умовно позитивну або негативну оцінку та визначити, чи забезпечує система внутрішнього контролю виявлення та виправлення державним підприємством можливих ризиків, що негативно позначаються на його фінансовій діяльності.

За результатами уточнення інформації, зібраної на першому етапі аудиту фінансової діяльності, а також проведеного аналізу фінансово-господарської діяльності та оцінки системи внутрішнього контролю конкретизуються та визначаються зовнішні і внутрішні фактори ризику (ризикові операції), які негативно впливають на фінансову діяльність підприємства [77].

Зовнішні фактори ризику є незалежними від підприємства, але безпосередньо впливають на формування та реалізацію його фінансової діяльності. До зовнішніх ризикових операцій можна віднести: зміни, внесені до нормативно-правових актів, якими безпосередньо регулюється фінансова діяльність державного підприємства (рис. 3.4).

Ри

с. 3.4. Фактори, які необхідно оцінити в межах проведення аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор»

Внутрішні фактори ризику (ризикові операції) є наслідком прийнятих і реалізованих управлінських рішень керівництвом філії «Врадіївський елеватор» в частині володіння, використання та розпорядження фінансовими ресурсами, необоротними та іншими активами і можуть ним регулюватися.

До внутрішніх факторів ризику (ризикових операцій) можна віднести:

1) фактори ризику (ризикові операції), пов'язані з фінансовою діяльністю об'єкта аудиту:

- зміни в організаційній структурі, внаслідок яких конкретні функції з фінансової діяльності виконуватимуться структурними підрозділами, працівники яких не мають відповідного досвіду та кваліфікації;
- створення нових структурних підрозділів;
- відсутність правил здійснення внутрішнього контролю;

- формальність суті правил внутрішнього контролю, неврахування специфіки діяльності об'єкта аудиту, внаслідок чого важко попередити, виявити та виправити помилки;
 - зміни виду господарської діяльності об'єкта аудиту;
 - суттєві зміни показників фінансового плану порівняно з попередніми роками (суттєве збільшення видатків при незначному збільшенні доходів);
 - укладення договорів із суб'єктами господарювання, які мають значну заборгованість перед об'єктом аудиту, або із суб'єктами господарювання, щодо яких державний аудитор має інформацію про завищення ними обсягів і вартості робіт, ціни товарів чи послуг, розцінок чи тарифів;
 - укладення договорів із суб'єктами господарювання, які існують менше року чи предмет договорів з якими не є їх основною діяльністю;
 - значне зростання дебіторської та/або кредиторської заборгованості;
 - укладання договору, умови якого заздалегідь є вкрай не вигідними для об'єкта аудиту, чи наявність сумнівів щодо повноти виконання умов договору, спроможності його оплати тощо [77];
 - здійснення правочинів, які не відповідають та/або суперечать: вимогам чинного законодавства, розпорядчим актам органів управління чи вищестоящих установ і організацій, які є обов'язковими для виконання об'єктом аудиту, внутрішнім наказам, порядкам, політиці об'єкта аудиту тощо;
- 2) фактори ризику (ризикові операції), пов'язані з веденням бухгалтерського обліку:
- внесення змін до облікової політики об'єкта аудиту;
 - відсутність положення про бухгалтерську службу, посадових інструкцій відповідальних працівників, графіка документообігу тощо;
 - низький рівень автоматизації бухгалтерського обліку, застосування неліцензійних програм з ведення бухгалтерського обліку або несвоєчасне їх оновлення відповідно до змін у методології ведення бухгалтерського обліку;
 - частота зміни працівників бухгалтерської, економічних служб;

3) фактори ризику (ризикові операції), що виникли внаслідок неусунення недоліків, виявлених попереднім аудитом діяльності (чи ревізією):

- порушення законодавства у сфері державних закупівель;
- при виявленій недостатці матеріально відповідальна особа продовжує працювати на тій самій посаді, недостачу нею не відшкодовано, річна інвентаризація не проводилася;
- факти переплати заробітної плати внаслідок встановлення необґрунтовано завищених (порівняно з нормативно-правовими актами) надбавок чи доплат, при тому, що система встановлення надбавок не змінилася [77].

Визначені фактори ризику (ризикові операції) викладаються у вигляді гіпотез причин можливого погіршення фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор», невиконання ним своїх функцій та неефективного використання майна. Визначається також і рівень суттєвості впливу визначеного фактора ризику (ризикової операції) на результати діяльності об'єкта аудиту, а також на достовірність фінансової звітності.

Рівень суттєвості може визначатись у вартісній оцінці (сума заниженого чи недоотриманого доходу, обсяг завищених чи необґрунтованих витрат, незаконного відчуження активів тощо) і у процентному відношенні до фактичних даних фінансової звітності, бухгалтерського обліку та показників фінансово-господарської діяльності об'єкта аудиту.

Для дослідження кожного фактора ризику (ризикової операції) визначаються аудиторські процедури, які необхідно здійснити для їх підтвердження чи спростування, а також визначається обсяг вибірки.

Визначення обсягу вибірки проводиться з метою застосування аудиторських процедур по відношенню менш ніж до 100 відсотків об'єктів всієї сукупності, що досліджується, для отримання аудиторських доказів, які дають змогу скласти думку про всю цю сукупність.

Для забезпечення обґрунтованості висновків оцінки рівня управління фінансовою діяльністю об'єкта аудиту обсяг вибірки має бути не меншим 50 відсотків сукупності даних, що досліджувалися.

Об'єкти перевірки, при дослідженні яких може бути застосована вибірка, представлено на рис. 3.5.

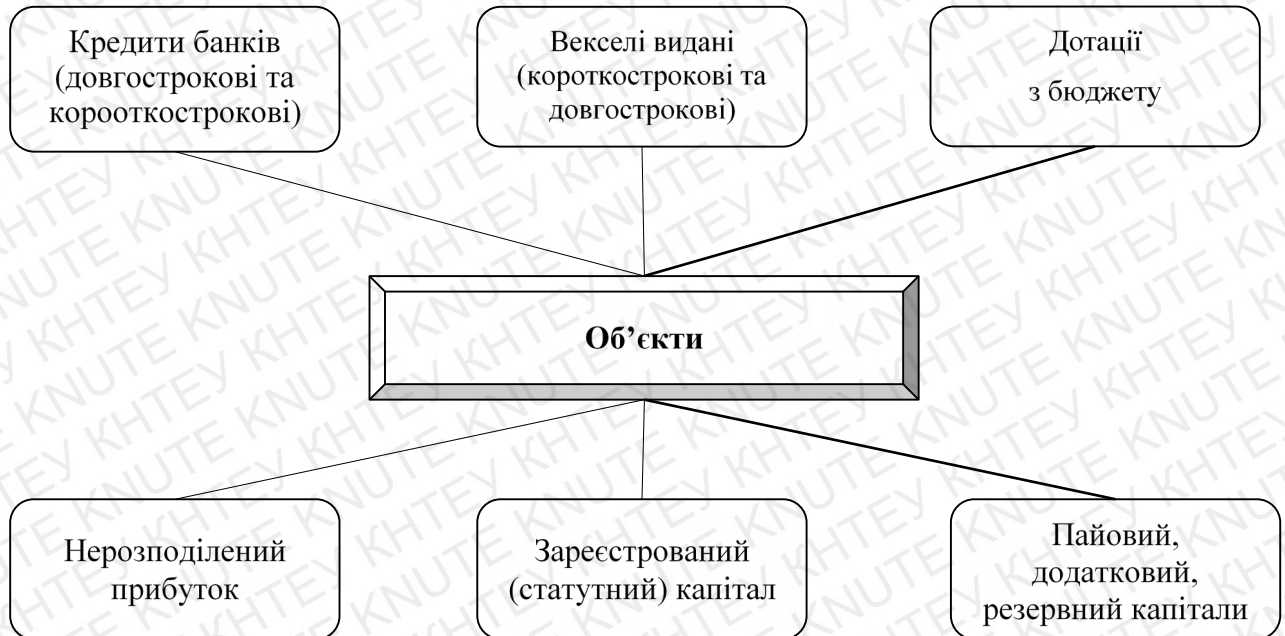

Рис. 3.5. Об'єкти, при дослідженні яких може бути застосована вибірка у межах аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор»

Обрані аудиторські процедури та обсяг вибірки повинні забезпечувати обґрунтованість висновків за результатами оцінки рівня управління фінансовою діяльністю, правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірності фінансової звітності, системи внутрішнього контролю.

На підставі плану аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» та з урахуванням інформації, отриманої за результатами вивчення об'єкта аудиту, складається програма аудиту фінансової діяльності, яка має містити перелік обов'язкових елементів (рис. 3.6).

Елементи програми аудиту

мета аудиту фінансової діяльності державного підприємства, підстава для його проведення, назву органу Держаудитслужби, який проводить аудит фінансової діяльності;
інформація про фінансову діяльність державного підприємства, де наводиться його стисла характеристика;
результати попереднього аналізу фінансової діяльності та оцінки системи внутрішнього контролю фінансової діяльності;
перелік факторів ризику (ризикових операцій), які можуть вплинути на характеристики фінансової діяльності державного підприємства, які передбачається перевірити, аудиторські процедури, які необхідно застосувати, та обсяг вибірки;
необхідність залучення до проведення аудиту фінансової діяльності державного підприємства територіальних органів Держаудитслужби чи представників інших органів влади, установ, експертів;
інформація про керівника аудиторської групи, державних аудиторів, які здійснюють аудит фінансової діяльності державного підприємства, та графік проведення аудиту.

Рис. 3.6. Елементи програми державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» [власна розробка]

Розроблену програму державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» представлено у дод. Л.

Програма аудиту фінансової діяльності затверджується керівником органу Держаудитслужби. Програма аудиту фінансової діяльності складається у двох примірниках, один з яких надається керівнику об'єкта аудиту, про що робиться запис на другому примірнику, який залишається органу Держаудитслужби. Під час дослідження факторів ризику (ризикових операцій) за обраними аудиторськими процедурами виходячи з обсягу вибірки проводиться перевірка визначених факторів ризику (ризикових операцій)

діяльності об'єкта аудиту. Кожен фактор ризику, визначений програмою аудиту фінансової діяльності, має бути дослідженим щодо:

- відповідності внутрішніх актів філії «Врадіївський елеватор» вимогам чинного законодавства та актам організаційно-розпорядчого характеру;
- відповідності фінансових операцій вимогам законодавства;
- виконання наданих органом управління завдань та заходів, пов'язаних із виконанням загальнодержавних (регіональних) та/або бюджетних програм;
- обґрунтованості (доцільності) проведених операцій;
- порівняння фактично отриманого результату з очікуваним.

У разі виявлення порушень чи відхилень від норм слід визначити вплив цих порушень (недоліків) на достовірність фінансової звітності та показники ведення фінансово-господарської діяльності об'єкта аудиту [54].

Під час аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» аналізуються: дані фінансових та бізнес-планів, бухгалтерських документів, статистичної та фінансової звітності, договорів, розпорядчих та інших документів об'єкта аудиту, пов'язаних із плануванням і провадженням фінансової діяльності, веденням бухгалтерського обліку, складенням фінансової звітності та організацією внутрішнього контролю; дотримання керівником умов договору (контракту); фактична наявність та стан активів. Подання необхідних документів (оригінали чи завірені в установленому порядку копії) державному аудитору і організація перевірки фактичної наявності та стану активів забезпечуються керівництвом об'єкта аудиту.

3.2. Методика контролю фінансової діяльності державного підприємства

Методика контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» є основним етапом здійснення контрольного заходу. Цей етап потребує найбільшої концентрації уваги з боку аудитора, адже від правильності обраних ним аудиторських процедур залежить виявлення та оцінка суттєвих помилок у фінансовій діяльності підприємства. Під час проведення цього етапу аудиту

державний аудитор отримує всю необхідну йому інформацію для аналізу та обробки, і висловлення свої думки, щодо правомірності, ефективності фінансової діяльності державного підприємства.

У межах методичного етапу державний аудитор згідно з програмою аудиту здійснює поточні аудиторські процедури стосовно ризикових сфер діяльності, операцій, ділянок обліку та системи внутрішнього контролю підприємства [4, с. 282].

При виявленні нових факторів ризику уточняється програма аудиту. За встановленими недоліками, ознаками порушень чи порушеннями аудитор складає довідку і надає її примірник керівництву підприємства.

Державний аудитор має право одержувати від установи документи для камеральної перевірки, перевіряти документи, проводити контрольні обміри, інвентаризації, звірки з дебіторами і кредиторами, ініціювати запити та проводити зустрічні перевірки (звірки) тощо, здійснювати опитування, анкетування тощо, одержувати пояснення від посадових осіб, відстежувати усунення (виправлення) виявлених поточними аудиторськими процедурами недоліків і порушень [4, с. 283].

Аналіз відхилень у фінансових показниках фінансової діяльності державного підприємства дозволяє встановити їх причини та окреслити заходи усунення останніх. Аудитор перевіряє доцільність і законність фінансових операцій. Під час аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» особлива увага буде приділятися аналізу фінансової звітності, адже саме у звітності підприємства фактично відображаються всі результати фінансової діяльності державного підприємства.

Для того, щоб отримати аудиторські докази, аудитору необхідно провести певні аудиторські процедури, що дозволять твердити про достовірність інформації отриманої під час аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор».

Аудиторська процедура - це певний порядок і послідовність дій аудитора для отримання необхідних аудиторських доказів на конкретній ділянці аудиту.

У табл. 3.1 наведені аудиторські процедури, які будуть використовувати

державні аудитори при здійсненні аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор».

Таблиця 3.1

Аудиторські процедури, які рекомендується застосовувати при проведенні аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» *

№ з.п.	Аудиторські процедури	Суть процедури
1	Перевірка	Перевірка складається із вивчення бухгалтерських реєстрів, документів чи операцій із здійснення фінансової діяльності
2	Спостереження	Процедура спостереження полягає в нагляді за процесами чи процедурами, які виконуються іншими особами.
3	Опитування та підтвердження	Опитування полягає в пошуку інформації, яку можна отримати від обізнаних осіб установи чи за його межами. Підтвердження полягає в отриманні аудиторами підтверджувальної інформації, яка міститься в бухгалтерських реєстрах.
4	Підрахунок	Процедура підрахунку полягає в перевірці арифметичної точності первинних документів і реєстрів обліку або в самостійному здійсненні підрахунків.
5	Аналітичні процедури	Аналітичні процедури передбачають аналіз найважливіших показників і співвідношень, включаючи підсумкове дослідження відхилень і взаємозв'язків, що суперечать іншій інформації, які стосуються даної справи, або відхиляються від очікуваних показників.
6	Зустрічна звірка	Цей прийом дає можливість виявити факти наявності розбіжностей в сумах, наприклад, суми взятих довгострокових кредитів

Перевірка бухгалтерських реєстрів і документів дозволяє отримати аудиторські докази різного рівня надійності залежно від їх характеру, джерела отримання й ефективності засобів внутрішнього контролю фінансової діяльності.

До трьох основних категорій документальних аудиторських доказів, які мають для аудитора різний рівень надійності, відносять: документальні аудиторські докази, які створені і зберігаються у третіх осіб; документальні аудиторські докази, які створені третіми особами і зберігаються на підприємстві; документальні аудиторські докази, які створені і зберігаються на підприємстві.

Опитування може варіювати від формальних письмових записів, адресованих третім особам, до неформального усного опитування працівників закладу освіти. Відповіді на опитування можуть дати інформацію, якою

1	Зареєстрований (пайовий) капітал	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Капітал у дооцінках	165	6376	6376	3211,0	681,2	,0	,0	0
3	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(7104)	(7114)	(12978)	(5874,0)	2,7	5864,0	2,4	8
4	Власний капітал, усього за р. I	(3939)	(9262)	3398	7337,0	201,8	5864,0	11,9	-
5	Відстрочені податкові зобов'язання	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Інші довгострокові зобов'язання	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Довгострокові забезпечення витрат персоналу	-	-	-	-	-	-	-	-
8	Цільове фінансування	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Довгострокові зобов'язання і забезпечення, усього за р. II	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	-	-	-	-	-	-	-	-
11	за товари, роботи, послуги	20	36	50	-70,0	-31,8	14,0	10,3	0
12	за розрахунками з бюджетом	52	1	3	-119,0	-78,3	-28,0	-45,9	0
13	за розрахунками зі страхування	-	5	-	,0	,0	,0	,0	0
14	за розрахунками з оплати праці	6	7	5	,0	50,0	42,0	73,7	-
15	за одержаними авансами	5	1	1	14,0	93,3	,0	,0	0
16	за розрахунками з учасниками	-	-	-	-	-	-	-	-
17	Поточні забезпечення	351	70	88	37,0	7,5	8,0	,2	3
18	Доходи майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Інші поточні зобов'язання	134	2	0	74,0	55,2	2,0	3,2	-
20	Поточні зобов'язання і забезпечення, усього за ро. III	7022	5324	9128	2106,0	1,1	804,0	5,0	1
21	Пасив балансу, всього	3083	4586	2526	9443,0	54,4	2060,0	2,8	-

Довгострокові зобов'язання протягом 5 років не змінювались і залишались на нульовому рівні. Поточні зобов'язання протягом досліджуваного періоду мали тенденцію до збільшення. Так в 2017 році відносно 2013 року поточні зобов'язання збільшились на 12106 тис. грн. (71,1%), а відносно 2016 року – на 3804 тис. грн. (15%). Збільшення поточної кредиторської заборгованості не є позитивним явищем. Воно свідчить про зниження платоспроможності підприємства та нагромадження короткострокових зобов'язань.

Звернемо увагу, у звітності філії «Врадіївський елеватор» немає інформації про статутний капітал. Це пов'язано зі статусом філії, що не є окремою юридичною особою. Додатково зазначимо, що зареєстрований (пайовий) капітал ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України» становить 867 717 000 грн.

Обсяг власного капіталу філії у 2017 р. відносно 2013 р. збільшився на 47337 тис. грн. (1201,8%), відносно 2016 р. зменшився на 5864 тис. грн. (-11,9%). Найбільшого зменшення зазнала стаття «нерозподілений прибуток». Відносно 2013 року у 2017 р. Нерозподілений прибуток зменшився на 82,7%, а вже відносно 2016 р. зменшення відбулось на 82,4 % (рис. 3.6). Це свідчить про те, що отримані гроші виводять з виробництва та не вводять їх в роботу.

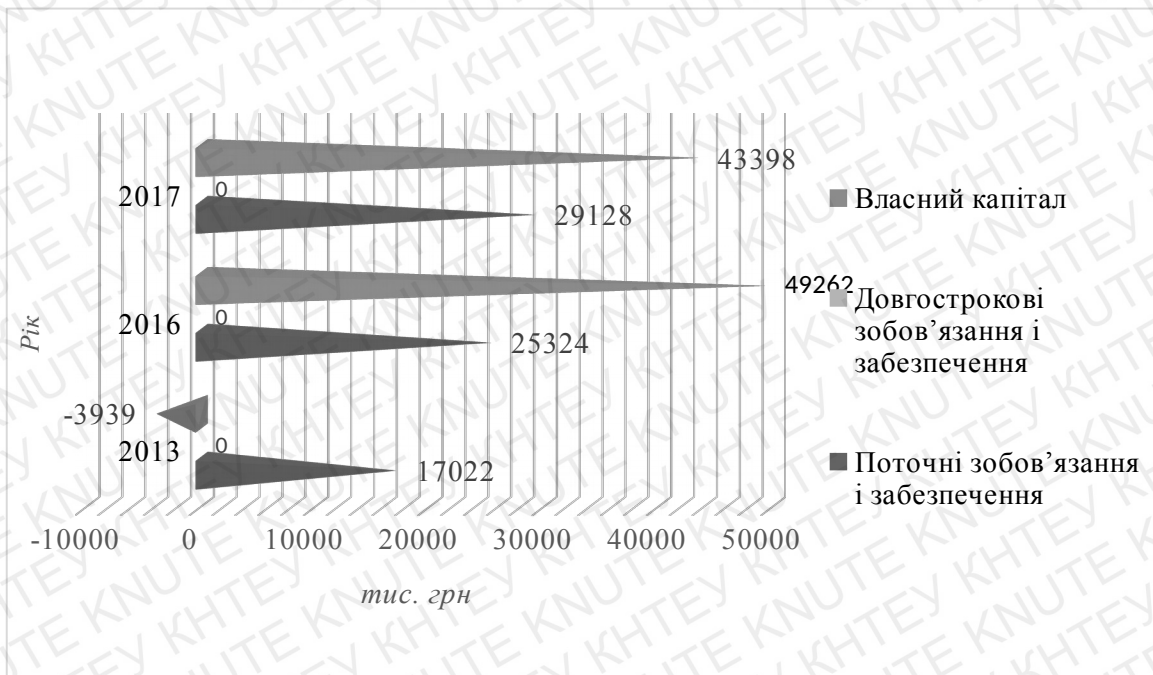

Рис. 3.6. Обсяг зобов'язань і забезпечень та власного капіталу філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.

На нашу думку, суттєве збільшення зобов'язань підприємства несе в собі загрозу стабільності та неперервності його діяльності, погіршує платоспроможність та фінансову стійкість і, відповідно, потребує розробки заходів щодо покращення ситуації.

Результати структурного аналізу капіталу філії "Врадіївський елеватор" 2017 р. представлено на рис. 3.7.

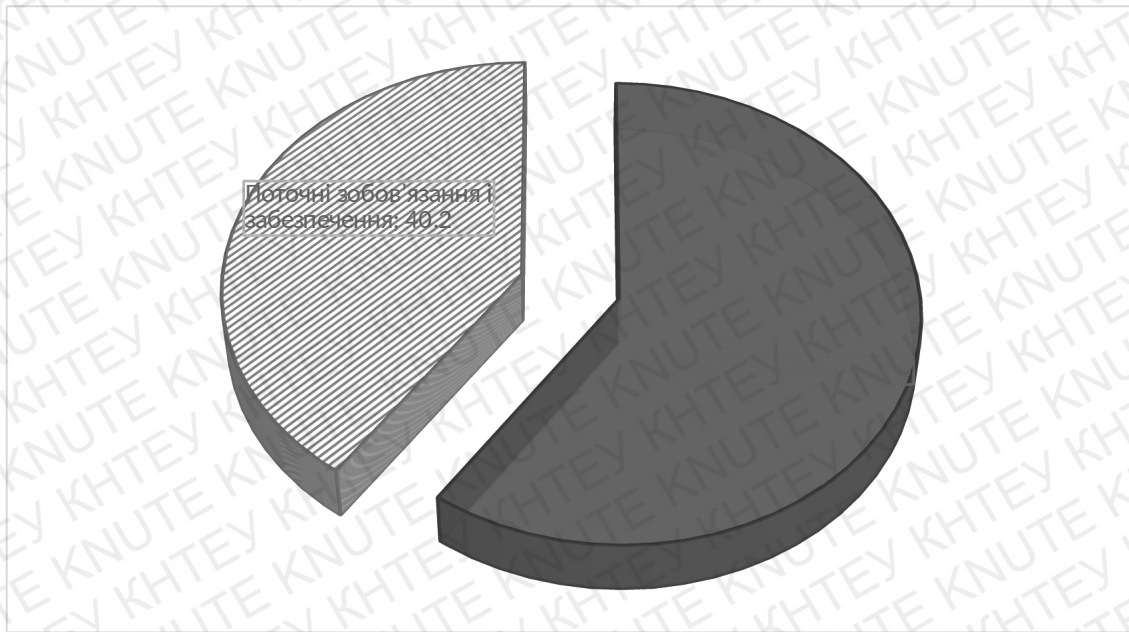

Рис. 3.7. Структура капіталу філії "Врадіївський елеватор" за 2017 р.

Дані рис. свідчить про те, що найбільшу його частку (59,8%) складає власний капітал, а найменшу – довгострокові зобов'язання і забезпечення (0%). Частка поточних зобов'язань і забезпечень становить 40,2%. Важливим елементом методики фінансової діяльності філії "Врадіївський елеватор" є оцінка динаміки одержаних підприємством фінансових результатів.

Проаналізуємо динаміку доходів, витрат та фінансових результатів філії "Врадіївський елеватор" (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Динаміка доходів, витрат та фінансових результатів філії
"Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.**

тис. грн

№ пор.	Показник	Роки			Відхилення			
		2013	2016	2017	2017/2013		2017/2016	
					Абс.	Відн.	Абс.	Відн.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Чистий дохід від реалізації продукції	0935	351	5537	5398,0	49,4	1814,0	24,7
2	Собівартість реалізованої продукції	9323	4786	(6648)	675,0	8,7	1862,0	8,9
3	Валовий прибуток (збиток)	612	565	(1111)	2723,0	168,9	3676,0	143,3
4	Інші операційні доходи	8	41	134	6,0	31,0	307,0	69,6
5	Адміністративні витрати	2288	2731	(3627)	1339,0	8,5	896,0	2,8

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Витрати на збут	(45)	(11)	-	5,0	100,0	1,0	100,0
7	Інші операційні витрати	(345)	(1196)	(934)	589,0	70,7	62,0	21,9
8	Фінансовий результат від операційної діяльності	(1008)	(932)	(5538)	4530,0	49,4	4606,0	94,2
9	Інші фінансові доходи	-	-	-	-	-	-	-
10	Інші доходи	-	257	-	,0	,0	8257,0	100,0
11	Фінансові витрати	-	-	-	-	-	-	-
12	Інші витрати	(100)	(255)	(326)	226,0	26,0	71,0	7,8
13	Фінансовий результат до оподаткування	(1108)	(7070)	(5864)	4756,0	29,2	12934,0	182,9
14	Дохід (витрати) з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-	-
15	Чистий прибуток (збиток)	(1108)	(7070)	(5864)	4756,0	429,2	12934,0	182,9

За результатами аналізу даних табл. 3.3 можемо зробити висновок про негативну динаміку до зменшення чистого доходу Товариства, що вказує на зменшення обсягу та вартості реалізованих підприємством товарів та послуг. Разом з тим, відбувається зменшення деяких витратних статей, зокрема, витрати на збут продукції зменшилися на 100%, інші операційні витрати – на 21,9%, адміністративні витрати – на 32,8%, але при цьому дохідна частина підприємства також має тенденцію до зменшення. А саме, інші операційні доходи зменшились на 69,6 %, чистий дохід від реалізації продукції – на 24,7 %, валовий прибуток на 143,3 %, що в кінцевому результаті призвело до негативної динаміки чистого фінансового результату діяльності філії "Врадіївський елеватор" (рис. 3.8).

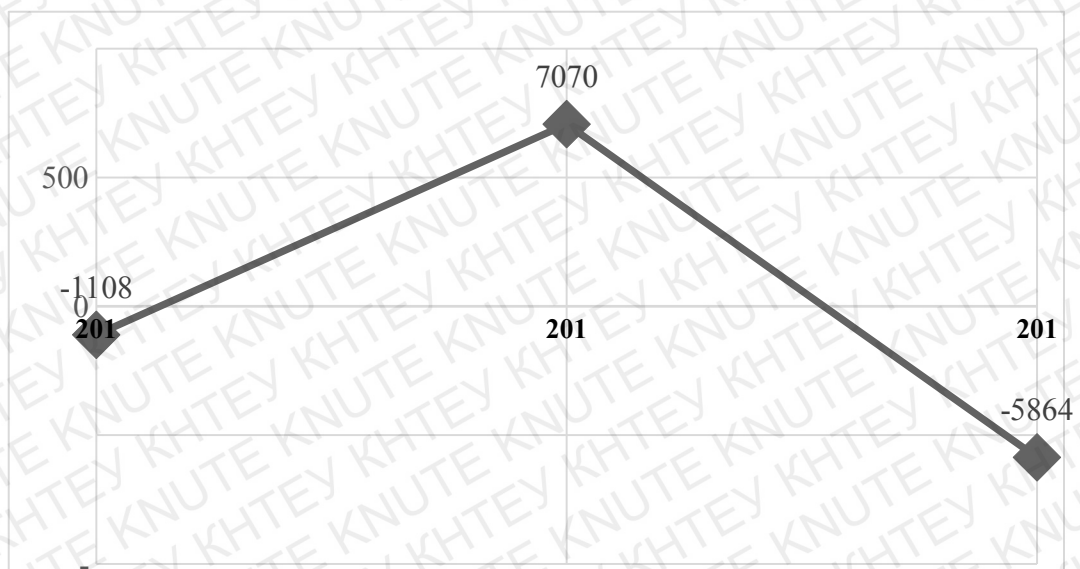

Рис. 3.8. Обсяг чистого прибутку (збитку) філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.

Так, у 2017 р. обсяг чистого прибутку (збитку) філії "Врадіївський елеватор" на 429,2 % менший за показник 2013 р., та на 182,9 % за показник 2016 року. Одержання підприємством прибутку шляхом задоволення потреб споживачів є метою його діяльності. Чистий прибуток є джерелом забезпечення фінансування розвитку філії "Врадіївський елеватор", а тому його формування є вкрай важливим. Використовуючи дані про майновий та фінансовий потенціал Товариства можемо проаналізувати на скільки ефективними є використання його ресурсів та фінансово-господарська діяльність. В такому випадку зазвичай застосовують наступні взаємопов'язані групи показників коефіцієнти рентабельності фінансово-господарської діяльності та коефіцієнти рентабельності активів та капіталу підприємства [9, с. 21].

Для надання комплексної оцінки фінансової діяльності філії "Врадіївський елеватор" доцільно розглянути динаміку коефіцієнтів рентабельності (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Показники рентабельності діяльності філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.*

№ пор.	Показник рентабельності, %	Роки			Відхилення				
		2013	2016	2017	2017/2013		2017/2016		
1	2	3	4	5	Абс. 6	Відн. 7	Абс. 8	Відн. 9	
1. Коефіцієнти рентабельності фінансово-господарської діяльності									
1.1.	Рентабельність операційна (збитковість)	9,2	12,7	100,0	90,8	85,0	87,3	88,9	
1.2.	Рентабельність загальна (збитковість)	10,1	6,2	105,9	95,8	45,2	202,1	210,1	
1.3.	Рентабельність (збитковість) чиста	10,1	6,2	105,9	95,8	45,2	202,1	210,1	
1.4.	Рентабельність виробничих витрат (збитковість)	11,9	47,7	88,2	76,3	42,2	235,9	159,7	
1.5.	Рентабельність загальних витрат (збитковість)	41,4	79,5	124,2	82,8	00,1	303,7	169,2	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
2. Коефіцієнти рентабельності активів і капіталу									
2.1.	Рентабельність власного капіталу (збитковість)	4,6	7,0	12,6	47,1	136,4	49,6	134,0	
2.2.	Рентабельність активів (збитковість)	8,2	5,8	8,0	,2	2,4	23,8	150,5	
2.3.	Рентабельність виробничого потенціалу (збитковість)	10,6	7,8	8,3	,3	21,3	26,1	146,7	
2.4.	Рентабельність оборотних активів (збитковість)	28,9	25,7	157,7	128,8	46,1	283,4	225,4	

2.5.	Рентабельність поточної діяльності	(збитковість)	8,2	-	5,8	1	8,0	-	,2	0	2,4	-	23,8	-	150,5

*складено автором

Аналізуючи значення коефіцієнтів рентабельності фінансово-господарської діяльності, можемо відмітити їх негативні значення як у 2013, так і у 2016 рр. Тобто, діяльність філії «Врадіївський елеватор» є збитковою. В динаміці за останні 5 років збитковість філії тільки збільшилася.

У зв'язку з тим, що результатом діяльності філії «Врадіївський елеватор» є збиток, негативного значення набули також коефіцієнти ефективності використання капіталу та активів, що свідчить про неефективну фінансову діяльність філії «Врадіївський елеватор». Навіть за внутрішніми рейтингами ПАТ «ДПЗКУ» філія «Врадіївський елеватор» не належить до п'ятірки кращих.

Для того щоб рівень рентабельності покращувався філії «Врадіївський елеватор» необхідно проводити відповідні заходи: організаційні (удосконалення виробничої структури, удосконалення організаційної структури управління, реструктуризація процесу господарської діяльності тощо); технічні (оновлення техніко-технологічної бази, переозброєння виробництва), економічні важелі та стимули (удосконалення тарифної системи, форми і системи оплати праці, прискорення обігу оборотних коштів тощо).

Для кращого розуміння фінансової ситуації філії «Врадіївський елеватор» проведемо також оцінку показників платоспроможності та фінансової стійкості, дозволяють оцінити здатність підприємства відшкодувати поточні борги у визначені терміни, фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, мобільність власного капіталу тощо (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Динаміка коефіцієнтів платоспроможності філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.

№ пор.	Назва коефіцієнта	Роки			Відхилення			
		2013	2016	2017	2017/2013		2017/2016	
					Абс.	Відн.	Абс.	Відн.
1	Абсолютної ліквідності, %	,9	,0	,1	0,9	88,9	7,0	98,6
2	Швидкої ліквідності, %	,2	2,7	,3	0,9	28,1	10,4	81,9
3	Поточної ліквідності, %	1,8	8,7	,3	12,5	57,3	9,4	50,3

Спираючись на дані аналітичної табл. 3.5, можемо узагальнити: усі коефіцієнти, як абсолютної ліквідності, так і швидкої та поточної ліквідності суттєво відхиляються від норми та демонструють негативну динаміку до зменшення у порівнянні з 2017 р. (рис. 3.9).

Рис. 3.9. Значення показників платоспроможності філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.

Наступним етапом дослідження є оцінка фінансової стійкості філії "Врадіївський елеватор" шляхом розрахунку коефіцієнтів (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.

№ пор.	Назва коефіцієнта	Роки			Відхилення			
		2013	2016	2017	2017/2013		2017/2016	
					Абс.	Відн.	Абс.	Відн.
1	Автономії	0,3	,7	,6	0,9	00,0	0,1	14,3
2	Мультиплікації власного капіталу	3,3	,5	,7	,0	51,5	,3	1,4
3	Фінансової стійкості	0,2	,9	,5	,7	50,0	0,4	21,1
4	Фінансового левериджу	,0	,0	,0	,0	-	,0	-
5	Загальної заборгованості	,3	,3	,4	0,9	69,2	,1	3,3
6	Довгострокового залучення позикового капіталу	,0	,0	,0	,0	-	,0	-
7	Маневрування	,4	0,4	0,6	4,0	117,9	0,2	52,2
8	Частки власного капіталу в	-	-	-	-	-	-	-

	оборотних активах	3,6	4,4	9,8	6,2	173,4	5,4	125,3
9	Структури позикового капіталу	0,0	0,0	0,0	0,0	-	0,0	-
10	Співвідношення позикового і власного капіталу	4,3	5,0	7,0	5,0	16,3	0,2	0,0
11	Структури довгострокових вкладень	0,0	0,0	0,0	0,0	-	0,0	-
12	Реальної вартості основних засобів	0,7	0,9	0,0	1,3	4,0	0,1	1,1

За даними табл. 3.6 спостерігаємо позитивну динаміку показників автономії (на 0,9 од.), мультиплікації власного капіталу (на 5 од.), фінансової стійкості (на 1,7 од.) (рис.). Це є позитивним та свідчить про те, що філія має значний фінансовий потенціал для розвитку, однак, їх треба підвищувати ефективність діяльності, формувати прибуток.

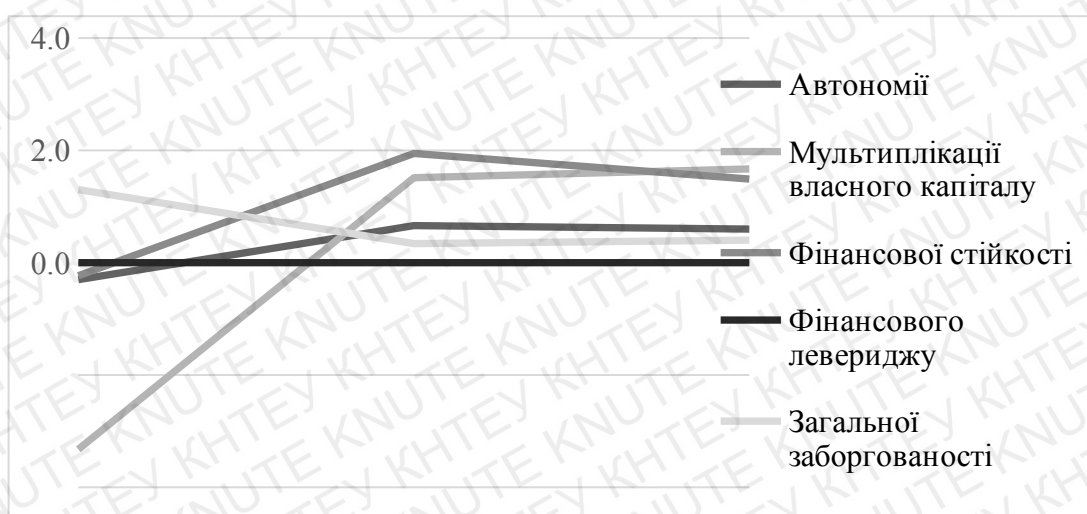

Рис. 3.10. Динаміка окремих показників фінансової стійкості філії "Врадіївський елеватор" у 2013-2017 рр.

Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу збільшився на 5 од., реальної вартості основних засобів - на 0,3 од., частки власного капіталу в оборотних активах – на 6,2% (рис. 3.11).

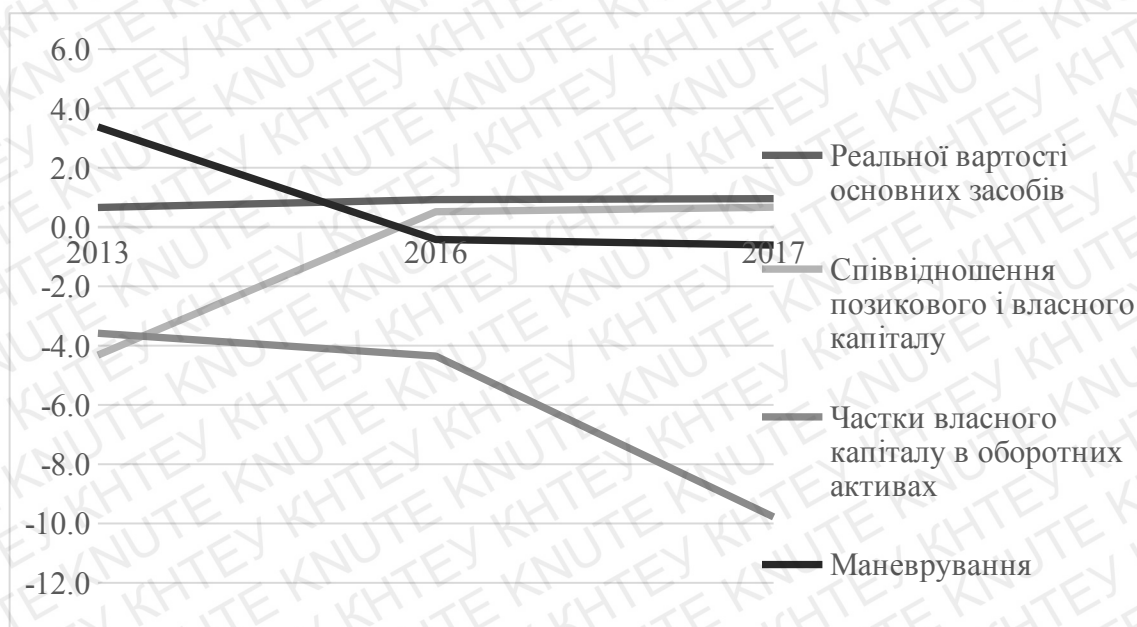

Рис. 3.11. Динаміка окремих показників фінансової стійкості філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження можна стверджувати про те, що філія "Врадіївський елеватор" має вагомий майновий та ресурсний потенціал, що наразі лишається неповною мірою нереалізованим та використовується неефективно. Фінансова діяльність потребує вдосконалення, про що свідчать показники збитковості капіталу філії "Врадіївський елеватор".

Для того, щоб підвищити ефективність фінансової діяльності філії "Врадіївський елеватор" слід вивити вузькі місця і застосовувати низку заходів.

Основними проблемами роботи з елеваторами експерти називають ускладнений документообіг, відсутність автоматизації процесів, велику частку помилок, описок при оформленні документів та відсутність внутрішнього спотового ринку зерна в малих і середніх обсягах. Ці проблеми характерні для досліджуваної нами філії «Врадіївський елеватор».

Основний спосіб підвищення прибутковості філії вбачаємо у такому:

підвищення оборотності і довгострокове зберігання зерна замовників, що залежить від того, на які елеватори везуть зерно його регіональні виробники, чи є конструктивні відносини з зернотрейдерами, експортерами, прозора цінова політика елеватора і наскільки поінформовані про неї фермери і покупці, яка собівартість сушіння зерна (фактор не пов'язаний з додатковими інвестиціями); технічне переоснащення елеватора, зокрема, підвищення рентабельності

шляхом модернізації сушарок (потребує інвестицій);

більш інтенсивне використання складських потужностей;

клієнтоорієнтований підхід, що передбачає сприяння покупцеві у переоформленні складських квитанцій, пошуку хоперів для відвантаження, допуску покупців для інспекції зерна і відбору проб, співпраці з сюрвеєрами;

розміщення повної і правдивої інформації про тарифи та послуги на сайті;

забезпечення зручності оформлення прийому і відвантаження зерна.

Забезпечення простоти, зручності послуг елеватора, автоматизація процесів оформлення прийому, зберігання, відвантаження зернових, збереження заявленої якості зерна, на нашу думку, сприятиме підвищенню діяльності та зростання обсягів власних джерел фінансування філії «Врадіївський елеватор».

3.3. Удосконалення методики контролю фінансової діяльності державного підприємства на основі застосування інформаційних технологій

Використання інформаційних технологій у виконанні завдань контролю ефективності стало необхідною передумовою якісної оперативної роботи аудиторів. У державних органах, уповноважених на здійснення фінансового контролю, в тому числі, щодо ефективності використання необоротних активів, впроваджено спеціалізовані програми контролю й довідково-пошукові системи.

Наразі на ринку програмних продуктів призначених для державного сектору економіки, існують спеціалізовані програми, орієнтовані на комплексне вирішення завдань, пов'язаних з проведенням контрольного заходу практично на всіх етапах. Кожна з таких програм забезпечує застосування методики контролю, систематизацію виконання аудиторських процедур, автоматизацію ряду складних і трудомістких операцій, в тому числі і за рахунок аналізу даних, що містяться в інформаційних базах бухгалтерського обліку підприємства, що перевіряється. Що стосується України, то стан справ із впровадженням сучасних технологій в сферу державного контролю значно гірше [71, с. 248].

Створення і функціонування інформаційних систем в управлінні тісно пов'язане з розвитком інформаційної технології – головною складовою частини

інформаційної системи. Це повною мірою стосується і такого напрямку економічної роботи як державний аудит, який на сьогоднішній день – в умовах розвитку сучасних інформаційних систем – не може залишатися осторонь глобальних інформаційних систем. Разом з тим розвиток інформаційних систем відбувається настільки швидкими темпами, що ні контроль, ні будь-який інший напрям економічної роботи, що використовує такі системи не може ефективно функціонувати без використання відповідних технічних [71, с. 249].

Інформаційна технологія (ІТ) – це системно організована для рішення задач управління сукупність методів і засобів реалізації операцій збору, реєстрації, передачі, накопичення, пошуку, обробки і захисту інформації [71].

За призначенням інформаційні технології у державному фінансовому контролі поділяються на забезпечувальні та функціональні (рис. 3.12).

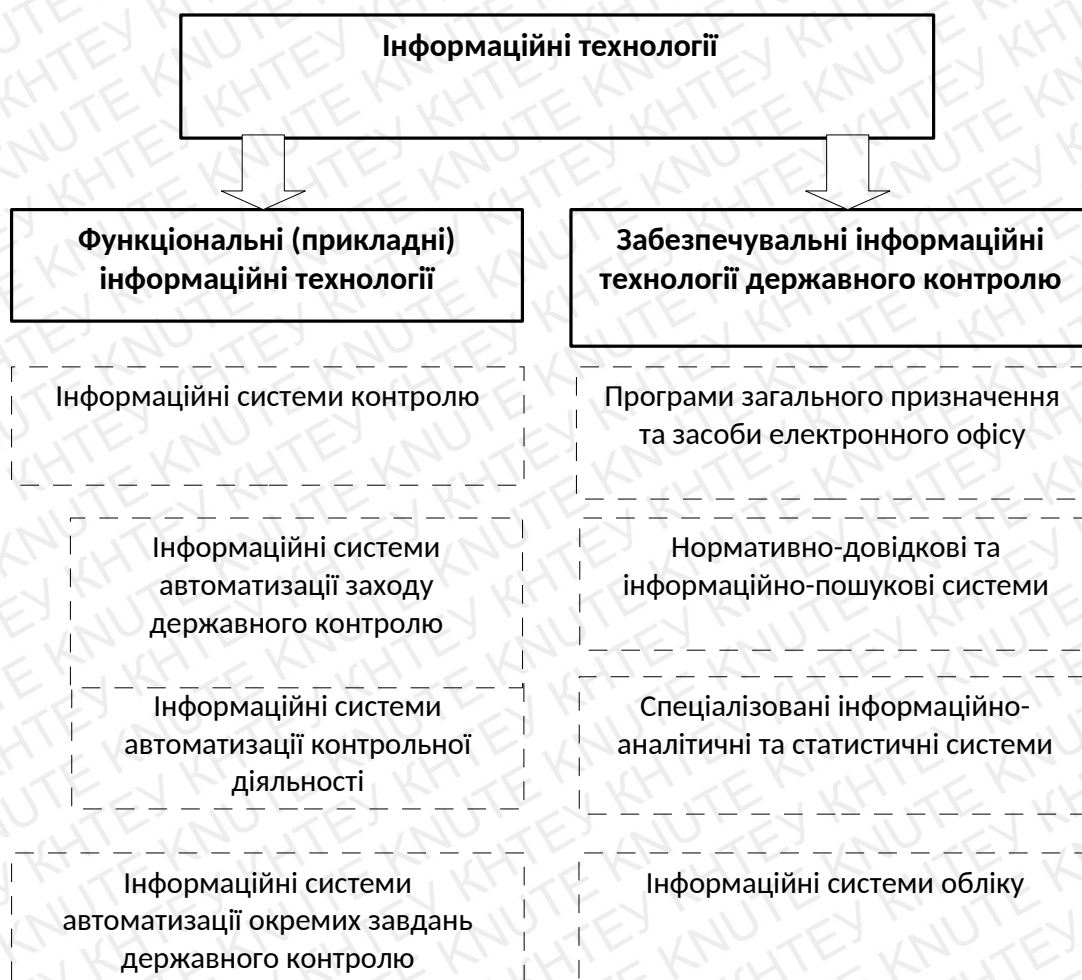

Рис. 3.12. Інформаційні технології, які використовуються у державному контролі [5, с. 24].

До забезпечувальних інформаційних технологій державного контролю

належать програмні засоби, які можуть бути використані для задоволення загальних інформаційних потреб контролера в процесі перевірки. Це, насамперед, текстові й табличні редактори, засоби електронного документообігу та інші технології, основним призначенням яких в контролі є забезпечення суб'єктів перевірки засобами підготовки документів, автоматизація розрахунків, введення баз даних. Серед основних програмних продуктів можна назвати програмні засоби, що входять до пакета програм Microsoft Office: Word, Excel. Функціональні (прикладні) інформаційні технології є сукупністю технічних та програмних засобів, призначених для вирішення безпосередньо завдань контролю [5, с. 25].

Перш, ніж визначитися з комп'ютерною технологією, необхідною для застосування в контролі ефективності використання необоротних активів, варто окреслити низку перешкод для вирішення цього питання:

- низький рівень фінансування інновацій в державному секторі;
- чимало питань контролю, навіть у державній сфері, ґрунтуються на «професійному судженні» суб'єкта перевірки, тому, бездумна комп'ютеризація може призвести до такої його автоматизації, яка потягне за собою ряд помилок;
- використання комп'ютерних систем обробки даних можуть обумовити ризики неправильної обробки даних чи втрати частини інформації;
- розробка програмного забезпечення потребує значних фінансових витрат;
- низький рівень комп'ютерної грамотності користувачів;
- ряд методичних проблем, зокрема, потреба реалізації трансформаційних процедур перетворення фінансових звітів по заданих форматах [42, с. 104].

У процесі дослідження існуючих комп'ютерних програм та інформаційних систем, які можна використати у контролі ефективності використання необоротних активів, було з'ясовано, що безпосереднє застосування комп'ютерів у процесі проведення контролю, фінансовий аналіз отриманих даних у державних контролюючих структурах супроводжується здебільшого використанням тільки програмних систем Word та Excel, що свідчить про явно недостатній рівень автоматизації цих процесів. Тому, на нашу думку, варто вдатися до зарубіжного досвіду, та з'ясувати, які програми можна використати аудиторю при проведенні контролі ефективності використання необоротних

активів. Питання ефективності у практиці державного фінансового контролю досліджується, передусім, у межах державного фінансового аудиту, тому, звернемо увагу на відповідне програмне забезпечення.

Наразі відомо, що і державні аудитори прогресивних європейських країн успішно використовують системи СААТ – міжнародні стандартизовані програмні системи комп'ютерного аудиту (computer assisted audit techniques – СААТ, дослівно – комп'ютерний інструментарій підтримки аудиту), які дають змогу ефективно автоматизувати процес фінансового контролю [42, с. 35].

Ці міжнародні системи поширені в більшості країн світу. Їх популярність зумовлена тим, що створені вони за принципом інструментарію (так само, як Word та Excel) і надають великий набір варіантів та функцій аналізу, типових для аудиторів та контролерів усього світу.

Насамперед йдеться про функції, які відповідають сучасним методам комп'ютерного аудиту: аналіз динаміки, порівняльний аналіз, аналіз відхилень, структурний аналіз, аналіз репрезентативних вибірок, статистичний аналіз, графічний аналіз і, більш поглиблено, багатомірний аналіз, прогнозний аналіз тощо. Застосування таких методів суттєво поліпшує глибину, оперативність та доказовість аудиту, що дає змогу виконувати завдання на якісно новому рівні.

У сфері СААТ-засобів лідирують програмні системи IDEA та ACL, які використовуються, зокрема, в більшості вищих органів фінансового контролю світу. Ці системи дуже схожі за своїми функціональними можливостями. Проте, оскільки система IDEA простіша для опанування, варто зосередити увагу саме на ній [57, с. 20].

Найбільш поширеною сферою застосування системи IDEA у світі є аналіз даних бухгалтерських автоматизованих систем об'єктів контролю і аудиту. Водночас, універсальність системи полягає в тому, що одним із напрямів її використання стає аналіз великих масивів структурованої інформації: фінансово-економічної, статистичної, бухгалтерської та облікової.

У систему можна завантажувати будь-яку структуровану інформацію: таблиці Excel, бази даних, текстові файли, навіть скановані тексти.

Система IDEA допомагає державним контролерам виявити незвичайні або підозрілі операції (великі суми, повторювані види робіт, нестандартні операції),

перевіряти правильність балансу, кореспонденції рахунків, відповідність даних матеріального та фінансового обліку і платіжних документів – даним обліку [57, с. 21]. Одна з незаперечних переваг IDEA над Excel та іншими програмними системами – доказовість висновків контролю, що забезпечується неможливістю коригувати завантажені дані. В такий спосіб виключається викривлення результатів контролю або помилки [90, с. 251].

Використання міжнародних стандартизованих СААТ-систем замість розробки власних аудиторських програмних систем дозволяє економити бюджетні кошти. З їх допомогою можна виконати порівняльний аналіз показників ефективності використання необоротних активів підприємства з еталонними значеннями, проаналізувати фондвіддачу, дондоозброєність, рентабельність необоротних активів, ілюструючи це на діаграмах, графіках.

При виконанні завдань, пов'язаних з контролем ефективності необоротних активів суб'єкта господарювання у систему можна завантажувати файли різних форматів, здебільшого Excel-таблиці, а також текстові файли структурованої інформації. При цьому, питання якості електронної інформації, які так часто постають під час роботи в Excel (невідповідність форматів даних, зайві строки, "схована" інформація), актуальні і при завантаженні даних у систему IDEA. Але, пройшовши прискіпливий контроль введення інформації, користувач отримує можливість повнофункціонального аналізу введених даних [6, с. 255].

Для використання у цілях контролю ефективності використання необоротних активів державного підприємства важливо те, що система здатна автоматично формувати статистику завантажених даних (статистичний аналіз), де вказано кількість найбільших, найменших, від'ємних, нульових значень (з можливістю автоматичного перегляду рядків, що відповідають кожному числу), розраховані середні значення, відхилення тощо. Цей первинний візуальний аналіз дає можливість швидко зорієнтуватись в масиві інформації [13, с. 137].

Наступний крок проведення контролю ефективності використання необоротних активів підприємства з застосуванням даної програми передбачає більш поглиблений аналіз – створення обчислюваних полів для аналізу "план-факт" та для структурного аналітичного опрацювання (тобто відсоток від загального обсягу, наприклад, щодо зобов'язань). Методом сортування

державний контролер оперативно встановлює суттєві абсолютні значення даних – найбільші та найменші, невиконання або перевиконання плану, методом групування виявляє загальну картину.

Для оформлення результатів роботи в системі використовують діаграми динаміки (графічний аналіз) та формування звітів. Шаблони звітів можна накопичувати. Будь-які результати аналізу (вибірки, таблиці та діаграми) можна скопіювати в Excel або Word та доповнити аналітичними висновками [71].

Таким чином, переваги здійснення контролю ефективності використання необоротних активів підприємства із застосуванням системи IDEA це:

- швидкість і висока продуктивність праці: за дві години можна виконати заходи контроль ефективності, для здійснення якого іншими засобами знадобиться тиждень; результати, отримані в системі IDEA є ґрунтовнішими;
- багатофункціональність, гнучкість контролю, зрозумілий інтерфейс, висока внутрішня логічність системи;
- працювати із системою IDEA можуть державні контролери із середнім рівнем знання ІТ; вони здатні виконувати обсяги робіт, які раніше здійснювали програмісти;
- практично необмежена кількість варіантів аналітичного опрацювання даних, їх вибір залежить тільки від контролера, його конкретного завдання і досвіду роботи [13, с. 139].

Впровадження СААТ-систем у діяльність державних фінансових та фінансово-контрольних органів України наразі не відбулося, хоча про доцільність цього кроку мова йдеться вже давно, і вже створено підґрунтя для їх використання. Типовість завдань фінансового аудиту й контролю, які виконуються фінансовими та контрольними державними органами України, а також спільна мета їх діяльності – забезпечення ефективного управління державними ресурсами – дає підстави для використання фахівцями цих органів наведеного досвіду роботи з системою IDEA. Адже для досягнення високого професійного рівня роботи фінансових контролерів у період глобалізації економіки вітчизняні інформаційно-аналітичні програми системи необхідно підсилити новим інструментарієм – міжнародними стандартизованими СААТ-

системами, що відповідатиме світовій сучасній практиці контролю.

Отже, ми бачимо, що ситуація, яка склалася нині з рівнем автоматизації контролю, здійснюваного державними органами контролю, є далекою від бажаної. На нашу думку, для проведення державного контролю ефективності використання необоротних активів підприємства на належному рівні, недостатньо наявного інструментарію та матеріально-технічного забезпечення. Тому, в той час як вітчизняні фахівці продовжують користуватись тільки програмними засобами Word та Excel та іноді більш новим програмним забезпеченням – 1С: Бухгалтерією, для оптимізації роботи аудитора необхідно впроваджувати міжнародні стандартизовані програми системи комп'ютерного аудиту, зокрема систему СААТ. Вважаємо, що введення у використання СААТ-систем дозволить значно покращити методику контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор».

Висновки до розділу 3

Організація контролю фінансової діяльності державного підприємства є важливою умовою ефективного проведення контролю. Запропоновано підхід до організації процесу державного фінансового аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор», який передбачає виділення трьох стадій: підготовчої, дослідної та узагальнюючої. Сформульовано завдання державного фінансового аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» у межах стадій. З урахуванням цих факторів розроблено план та програму державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор». З урахуванням цих факторів розроблено план та програму державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор». Ідентифіковано фактори ризику, які необхідно оцінити в межах проведення аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор».

Дослідивши особливості методики контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» запропоновано комплекс аудиторських процедур для контролю філії «Врадіївський елеватор». У 2017 році відносно 2013 року джерела фінансування (пасив балансу) збільшилися на 59443 тис. грн. (454,4

%), а в порівнянні з 2016 роком зменшилися на 2060 тис. грн. (-2,8 %). Основною причиною зменшення джерел фінансування філії "Врадіївський елеватор" у 2017 році відносно 2016 року є зменшення частки власного капіталу на 5864 тис. грн (-11,9 %). Найбільшого зменшення зазнала стаття нерозподілений прибуток, що зменшився на 82,7 %, а вже відносно 2016 року зменшення відбулось на 82,4 %. Це свідчить про те, що отримані гроші виводять з виробництва, та не вводять їх в роботу. Суттєве збільшення зобов'язань підприємства несе в собі загрозу стабільності та неперервності його діяльності, погіршує платоспроможність та фінансову стійкість.

Негативного значення набули також коефіцієнти ефективності використання капіталу та активів, що свідчить про неефективну фінансову діяльність філії «Врадіївський елеватор». Навіть за внутрішніми рейтингами ПАТ «ДПЗКУ» філія «Врадіївський елеватор» не належить до п'ятірки кращих.

Виділено проблемами роботи філії «Врадіївський елеватор», до яких можна віднести ускладнений документообіг, відсутність автоматизації процесів, велику частку помилок, опісок при оформленні документів та відсутність внутрішнього спотового ринку зерна в малих і середніх обсягах. Основний спосіб підвищення прибутковості філії вбачаємо у такому: підвищення оборотності і довгострокове зберігання зерна замовників; технічне переоснащення елеватора, зокрема, підвищення рентабельності шляхом модернізації сушарок (потребує інвестицій); більш інтенсивне використання складських потужностей; клієнтоорієнтований підхід; розміщення повної і правдивої інформації про тарифи та послуги на сайті тощо.

Для оптимізації роботи державного аудитора рекомендовано впроваджувати міжнародні стандартизовані програми системи комп'ютерного аудиту, зокрема систему СААТ, що дозволить значно покращити методику контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» на основі сучасних інформаційних технологій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене дослідження теоретичних, організаційних та методичних засад контролю фінансової діяльності державного підприємства дозволило сформулювати низку теоретичних узагальнень та практичних рекомендацій.

1. Експорт зернових культур має загальнодержавне значення для України та є стратегічним напрямом розвитку економіки. На сьогоднішній час Україна є потужним експортером аграрної продукції, займаючи частку в 12% світового ринку та, залежно від культури, входить у ТОП 5 країн-експортерів зерна. У 2017 році Україною було отримано рекордний за роки незалежності врожай зернових культур 66,1 млн т. та виробництва соняшникової олії, обсяг якої перевищує 6,4 млн т. Українське зерно постачається у понад 90 країн світу. За даними міністерства сільського господарства США в 2016/2017 маркетинговому році у рейтингу найбільших експортерів зернових Україна посіла 3 місце за обсягом поставок ячменю, 4 - по кукурудзі, 6 - по пшениці. У сукупності за обсягом експорту всіх зернових Україна зайняла 2 місце, після США. Основними факторами впливу на експорт зерна в Україні мають вплив фактори глобального рівня: демографічний, енергетичний, транснаціональний.

На шляху від виробництва до продажу закордон зернові культури проходять незамінну ланку - його заготівлю, зберігання та очищення з метою доведення його до експортних кондицій. Виконання цих функцій забезпечує особливий підкомплекс - елеваторне господарство. Елеваторне господарство - найважливіша ланка в організації руху товарного зерна із сфери виробництва у сферу споживання та експортної торгівлі. В десятку лідерів-компаній по зберіганню та експорту зерна в Україні з часткою 5% належить публічне акціонерне товариство «Державна продовольчо-зернова корпорація України», до складу якої входить філія «Врадіївський елеватор», обрана для дослідження.

2. Дослідження сутності фінансової діяльності засвідчило, що під цим поняттям слід розуміти здійснення державним підприємством функцій щодо залучення різного виду фінансових ресурсів, грошових фондів та їх використанні у якості джерел утворення господарських засобів згідно зі статутними цілями підприємства. Представлено систему цілей фінансової діяльності підприємства та встановлено, що зміст фінансової діяльності може передбачати управлінських рішень стосовно двох напрямків: залучення або формування фінансових ресурсів підприємства та фінансові вкладення в активи (ресурси) підприємства у результаті здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Досліджено склад джерел формування фінансових ресурсів державного підприємства та визначено, що як власні, так і залучені джерела фінансування мають певні недоліки та переваги, що вказує на потребу вжиття заходів державним підприємством щодо їх оптимізації.

3. В процесі управління фінансовою діяльністю державного підприємства важливе значення має дотримання вимог щодо її законності, ефективності, результативності, що забезпечується шляхом проведення фінансового контролю. Досліджено підходи до визначення сутності контролю та встановлено що його розглядають з двох аспектів: як функцію управління та як економічну категорію. Представлено перелік та зміст функцій контролю, до яких слід відносити: інформаційно-аналітичну, профілактично-запобіжну, мобілізуючо-стабілізуючу, функцію зворотного зв'язку та прогнозно-практичну. Досліджено змістову характеристику державного фінансового

аудиту як форми контролю. На основі дослідження економічної характеристики фінансової діяльності та сутності державного фінансового аудиту визначено мету, об'єкти, завдання державного фінансового аудиту фінансової діяльності.

4. Базовим підприємством для написання випускної кваліфікаційної роботи є філія «Врадіївський елеватор» публічного акціонерного товариства «Державна продовольчо-зернова корпорація України». Дослідження організаційної характеристики філії «Врадіївський елеватор» засвідчило, що організаційна структура філії є лінійною, оскільки в ній немає складних функціональних зв'язків між підрозділами. Перевірка діяльності філії здійснюється ревізійною комісією Товариства, аудиторами, залученими Товариством у випадку необхідності. Проте, у структурі філії «Врадіївський елеватор» немає відділу внутрішнього контролю чи аналітичного відділу, які здійснювали б ефективний внутрішньогосподарський контроль та фінансовий аналіз. Тому, рекомендується розглянути можливість його запровадження.

Важливою складовою забезпечення господарської діяльності філії "Врадіївський елеватор" є його персонал, що протягом останніх 5 років скоротився на 20%. При цьому, продуктивність праці також має негативну тенденцію до зменшення за 2013-2017 рр., що потребує вжиття відповідних заходів керівництвом філії. Середня заробітна плата в філії «Врадіївський елеватор» за 2017 рік складає 4 900 грн, що є нижчим за аналогічний показник середньої заробітної плати по Миколаївській області (8828 грн). Тому, адміністрації філії варто переглянути політику оплати праці, щоб підняти її рівень принаймні до середньої по області, де функціонує філія.

Аналіз динаміки ресурсного забезпечення (майна) філії "Врадіївський елеватор" за 2013-2017 рр. засвідчив відсутність єдиної тенденції до зростання або зменшення загального обсягу ресурсів філії "Врадіївський елеватор" протягом 2013-2017 років. У 2017 р. обсяг ресурсів підприємства збільшився на 59443 тис. грн (454,4%) порівняно з 2013 р., але в порівнянні з 2016 роком обсяг ресурсів підприємства зменшився на 2060 тис. грн. (-2,8%). Основною причиною зменшення обсягів ресурсів підприємства відносно 2016 року є зменшення обсягів оборотних активів на 2030 тис. грн. (42,9 %). Позитивним є

збільшення обсягу необоротних активів на 60453 тис. грн. (645,2%) у 2017 р. відносно 2013 р., в т.ч., за рахунок зростання основних засобів на 700,6%.

Разом зі значними можливостями у функціонуванні філії «Врадіївський елеватор» існують також певні проблеми, пов'язані зі специфікою господарської діяльності, зокрема, обмежена ємність. Щоб вирішити цю проблему ми пропонуємо філії застосувати аргентинську технологію зберігання зерна - у великих поліетиленових мішках (так звані біг-беги). Введення цієї інновації дозволить значно розширити заготівельні та реалізаторські можливості філії.

5. Дослідження інформаційного забезпечення контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» дозволило стверджувати, що його формує багато різних за своїм характером інформаційних джерел: нормативно-правові, облікові, позаоблікові та інші. Формування нормативної бази державного аудиту фінансової діяльності державного підприємства потребує ґрунтового, комплексного та системного підходу, адже при проведенні контрольного заходу державний аудитор має керуватися як законодавством у сфері господарської діяльності підприємств агрокомплексу України, так і досконально володіти знаннями законодавчої бази здійснення державного аудиту. Згруповано нормативно-правові акти, що використовуються у процесі контролю фінансової діяльності. Перспективи дослідження цього питання залишається удосконалення організація та методика фінансового аудиту, яка враховуватиме особливості фінансової діяльності державного підприємства. Філія виділена Товариством на окремий баланс і зобов'язана вести бухгалтерський облік відповідно до НП(С)БО. Філія за результатами своєї діяльності самостійно розраховується з бюджетом та позабюджетними фондами з урахуванням вимог чинного законодавства України. Фінансування діяльності філії «Врадіївський елеватор» здійснюється за рахунок власного капіталу та фінансових інвестицій ПАТ «ДПЗКУ». Представлено характеристику форм фінансової звітності та їх застосування у контролі фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор». ПАТ «ДПЗКУ», до складу якої входить філія «Врадіївський елеватор» є компанією, яка займається зберіганням та експортом зернових культур, тому, залучення іноземних

інвестицій було б привабливим напрямком розвитку. Чинником, що стримує розвиток взаємин українських та іноземних суб'єктів господарювання, залучення іноземного капіталу в економіку країни, є якість фінансової інформації, її повнота і прозорість. З урахуванням зазначеного, рекомендуємо ПАТ «ДПЗКУ» та зокрема, філії «Врадіївський елеватор» розглянути можливість формування звітності саме за МСФЗ, оскільки це позитивно відобразиться на їх розвитку.

6. Оцінка системи внутрішнього контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» засвідчила середній рівень надійності. У філії не організовано підрозділу внутрішнього контролю, а також не розроблено стандартів внутрішнього контролю фінансової діяльності, які регламентували б правила та процедури здійснення внутрішніх перевірок цього об'єкта. Сформовано пропозиції щодо організації системи внутрішнього контролю філії «Врадіївський елеватор» на основі ризикорієнтованої моделі COSO, що включає засоби і методи контролю, оцінку ризиків, контрольну діяльність, моніторинг та інші елементи. Це сприятиме не лише на виявленню порушень і помилок, але й розробці заходів і рекомендацій щодо їх попередження.

7. Рациональна організація контролю фінансової діяльності державного підприємства є важливою умовою ефективного проведення контрольного заходу як у формі інспектування, так і у формі державного фінансового аудиту. На основі аналізу чинних нормативних документів та позицій вчених щодо виділення етапів контролю нами пропонується підхід до організації процесу державного фінансового аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор», який передбачає виділення трьох стадій: підготовчої, дослідної та узагальнюючої. Сформульовано завдання державного фінансового аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» у межах стадій. Ідентифіковано фактори ризику, які необхідно оцінити та з урахуванням цих факторів розроблено план та програму державного аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор».

8. Методика контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор» є основним етапом здійснення контрольного заходу. Згруповано

аудиторські процедури, які рекомендується застосовувати при проведенні аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор». Дослідження фактичних показників, які характеризують джерела фінансування діяльності філії «Врадіївський елеватор» засвідчило, що вони не мають спільної тенденції до зростання або зменшення. У 2017 році відносно 2013 року джерела фінансування (пасив балансу) збільшилися на 59443 тис. грн. (454,4 %), а в порівнянні з 2016 роком зменшилися на 2060 тис. грн. (-2,8 %). Основною причиною зменшення джерел фінансування філії "Врадіївський елеватор" у 2017 році відносно 2016 року є зменшення частки власного капіталу на 5864 тис. грн (-11,9 %). Обсяг власного капіталу філії у 2017 році відносно 2013 збільшився на 47337 тис. грн. (1201,8 %), відносно 2016 року зменшився на 5864 тис. грн. (-11,9 %). Найбільшого зменшення зазнала стаття нерозподілений прибуток, що зменшився на 82,7 %, а вже відносно 2016 року зменшення відбулось на 82,4 %. Це свідчить про те, що отримані гроші виводять з виробництва, та не вводять їх в роботу. Суттєве збільшення зобов'язань підприємства несе в собі загрозу стабільності та неперервності його діяльності, погіршує платоспроможність та фінансову стійкість і, відповідно, потребує розробки заходів щодо покращення ситуації. Аналізуючи значення коефіцієнтів рентабельності фінансово-господарської діяльності, можемо відмітити їх негативні значення як у 2013, так і у 2016 рр.

У зв'язку з тим, що результатом діяльності філії «Врадіївський елеватор» є збиток, негативного значення набули також коефіцієнти ефективності використання капіталу та активів, що свідчить про неефективну фінансову діяльність філії «Врадіївський елеватор». Навіть за внутрішніми рейтингами ПАТ «ДПЗКУ» філія «Врадіївський елеватор» не належить до п'ятірки кращих. Однак, за показниками фінансової стійкості можемо відмітити позитивні зміни.

Основними проблемами роботи філії «Врадіївський елеватор» є ускладнений документообіг, відсутність автоматизації процесів, велику частку помилок, описок при оформленні документів та відсутність внутрішнього спотового ринку зерна в малих і середніх обсягах. Основний спосіб підвищення прибутковості філії вбачаємо у такому: підвищення оборотності і

довгострокове зберігання зерна замовників; технічне переоснащення елеватора, зокрема, підвищення рентабельності шляхом модернізації сушарок (потребує інвестицій); більш інтенсивне використання складських потужностей; клієнтоорієнтований підхід; розміщення повної і правдивої інформації про тарифи та послуги на сайті; забезпечення зручності оформлення прийому, зберігання і відвантаження зерна.

Реалізація цих напрямків сприятиме підвищенню діяльності та зростання обсягів власних джерел фінансування філії «Врадіївський елеватор».

9. Досліджено можливості удосконалення контролю фінансової діяльності державного підприємства шляхом його автоматизації. Для оптимізації роботи державного аудитора рекомендовано впроваджувати міжнародні стандартизовані програми системи комп'ютерного аудиту, зокрема СААТ. Введення у використання СААТ-систем дозволить значно покращити методику контролю фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М. Забезпечення фінансової безпеки підприємства як основи його ефективної діяльності / Г. М. Азаренкова, І. Ю. Бондаренко, С. Г. Азаренков // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2014. - Вип. 1. - С. 168-176.
2. Банасько Т. М. Оцінка аудиторського ризику та суттєвості в аудиті фінансової та господарської діяльності підприємств / Т. М. Банасько, Р. В. Варічева // Проблеми системного підходу в економіці. - 2018. - Вип. 2. - С. 92-97.
3. Бандурка С. С. Забезпечення фінансової діяльності підприємства / С. С. Бандурка // Наше право. - 2014. - № 2. - С. 141-143.
4. Басанцов І. В. Удосконалення державного фінансового контролю за ефективним використанням бюджетних коштів в Україні / І. В. Басанцов // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 1. – С. 280–283.

5. Беззубець Л. Л. Шляхи та умови розвитку автоматизованого аудиту в Україні / Л. Л. Беззубець // Економічний вісник університету. - 2015. - Вип. 24(1). - С. 23-27.
6. Бенько М.М. Інформаційні технології як фактор інтеграції внутрішнього і зовнішнього аудиту / М.М. Бенько, В.В. Сопко // Економічний форум. – 2015. – № 1. – С. 254–262.
7. Березовська С. В. Контрольні повноваження рахункової палати України у сфері фінансової діяльності органів місцевого самоврядування / С. В. Березовська // Наше право. - 2014. - № 1. - С. 160-164.
8. Богатирьов І. І. Регулювання фінансової діяльності європейських ТНК / І. І. Богатирьов // Бізнес Інформ. - 2017. - № 3. - С. 59-65
9. Бондарева Т. Г. Роль аналізу фінансової звітності для перспективного планування діяльності підприємств / Т. Г. Бондарева, І. П. Нагавичко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. - 2016. - Вип. 2. - С. 20-28.
10. Бюджетний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
11. Виговська Н.Г. Господарський контроль в соціальноорієнтованій економіці: проблеми теорії та методології: монограф. / Н.Г. Виговська. – Житомир: ЖДТУ, 2006. – 288 с.
12. Галаєва Л. В. Зерновий ринок України та перспективи його розвитку. / Л. В. Галаєва, Т. О. Криворучко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер. : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2013. - Вип. 181(2). - С. 62-65.
13. Гаркуша С. А. Комп'ютерний аудит в системі аналізу бухгалтерської інформації / С. А. Гаркуша, О. О. Довжик // Економічний аналіз. - 2014. - Т. 15(2). - С. 136-141.
14. Гетманець О. П. Бюджетний контроль як напрям публічної фінансової діяльності / О. П. Гетманець // Публічне право. - 2016. - № 2. - С. 126-133.

15. Глущенко М. М. Види суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності і механізми їх фінансової підтримки / М. М. Глущенко // Економічний форум. - 2014. - № 4. - С. 187-196.
16. Глущенко М. М. Методи розв'язку багатокритеріальної задачі оптимізації механізмів фінансової підтримки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності / М. М. Глущенко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2015. - Вип. 2. - С. 23-27.
17. Глущенко М. М. Оцінювання факторів, які впливають на ефективність застосування механізмів фінансової підтримки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності / М. М. Глущенко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. - 2014. - № 2. - С. 87-96.
18. Гончаров В. М. Ринок зерна України: стан, загальні проблеми та ризики / В. М. Гончаров, Л. В. Мартинова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2013. - № 2(3). - С. 20-23.
19. Господарський кодекс України, прийнятий Верховною Радою України від 16 січня 2003 р. № 436-4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
20. Грищук Н. В. Активізація інвестиційної діяльності агровиробництва – одна із наріжних умов фінансової стабільності агроформувань / Н. В. Грищук // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2014. - Т. 19, Вип. 2(2). - С. 52-55.
21. Грушко В. І. До питання методології прогнозування фінансової безпеки суб'єктів підприємницької діяльності / В. І. Грушко, Т. В. Ганущак // Вчені записки університету "КРОК". Серія : Економіка. - 2014. - Вип. 36. - С. 60-68.
22. Гудзенко І. С. Теоретичні підходи до організації фінансової діяльності підприємства / І. С. Гудзенко // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2014. - Т. 19, Вип. 4. - С. 70-76.
23. Гудзенко І. С. Форми і методи державного регулювання фінансової діяльності підприємства в умовах ринкової економіки / І. С. Гудзенко //

- Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2014. - Т. 19, Вип. 5-6. - С. 43-46.
24. Гуржій Н. М. Світовий ринок зернових: тенденції та перспективи / Н. М. Гуржій, А. С. Свєрчкова // Сталій розвиток економіки. - 2013. - № 4. - С. 303-307.
25. Дамірчиєв М. І. До питання щодо особливостей галузевого регулювання публічної фінансової діяльності / М. І. Дамірчиєв // Право та інноваційне суспільство. - 2014. - № 2. - С. 39-44.
26. Дамірчиєв М. І. Зміст та мета фінансової діяльності: проблеми визначення / М. І. Дамірчиєв // Проблеми законності. - 2015. - Вип. 128. - С. 225-229.
27. Дамірчиєв М. Суб'єкти фінансової діяльності / М. Дамірчиєв // Вісник Національної академії правових наук України. - 2014. - № 4. - С. 149-153.
28. Дамірчиєв М. І. Місцеві фінанси як об'єкт фінансової діяльності / М. І. Дамірчиєв. // Фінансове право. - 2014. - № 2. - С. 16-19.
29. Данилевська-Жугунісова О. Є. Планування фінансової діяльності як важливий фактор розвитку підприємства / О. Є. Данилевська-Жугунісова // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2015. - Вип. 211(1). - С. 80-85.
30. Даценко Г. В. Здійснення державного фінансового контролю в зарубіжних країнах [Електронний ресурс] / Г. В. Даценко, Д. В. Шпильова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64441.doc.htm
31. Деньга С. Удосконалення обліку фінансової діяльності суб'єкта господарювання / С. Деньга // Бухгалтерський облік і аудит. - 2015. - № 7. - С. 7-16.
32. Державна служба статистики України [офіційний сайт]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
33. Державний фінансовий аудит: методологія і організація : монограф. / [Є.В. Мних, М.О. Никонович, Н.С. Барабаш та ін.]; за ред. Є. В. Мниха. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 319 с.

34. Дмитренко Г. В. Організація і здійснення державного контролю в Україні (фінансово-економічні аспекти) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з держуправління : спец. 25.00.02 / Г. В. Дмитренко. – К., 2011. – 36 с.
35. Єлецьких С. Я. Методичні імперативи оцінювання фінансової безпеки суб'єктів підприємницької діяльності / С. Я. Єлецьких, К. Г. Петрищева // Економічний вісник Донбасу. - 2018. - № 3. - С. 88-93.
36. Єпіфанова І. М. Роль і місце аналізу фінансової звітності в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єктами господарювання / І. М. Єпіфанова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2017. - Вип. 23(1). - С. 162-166.
37. Забаріна К. Ф. Особливості використання інструментів стратегічного менеджменту з метою комплексної оцінки фінансової діяльності підприємства / К. Ф. Забаріна, І. А. Нечаєва // Економічний аналіз. - 2014. - Т. 15(3). - С. 37-43.
38. Завитій О. П. Український ринок зернових і технічних культур в контексті перспектив розвитку аграрного сектору економіки / О. П. Завитій, Т. В. Дідоренко // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Економічні науки. - 2016. - Вип. 24(3). - С. 58-67.
39. Зачосова Н. В. Напрями забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарської діяльності / Н. В. Зачосова, А. М. Бибики // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2017. - Вип. 15(1). - С. 25-28.
40. Здирко Н. Г. Стан та тенденції розвитку державного фінансового контролю в Україні [Електронний ресурс] / Н. Г. Здирко // Облік і фінанси. - 2017. - № 1. - С. 153-160.
41. Зеленко С. В. Проблеми обліку фінансової діяльності та перспективи їх вирішення / С. В. Зеленко // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. - 2015. - Вип. 12(2). - С. 90-96.

42. Івахненко С.В. Інформаційні технології аудиту та внутрішньогосподарського контролю в контексті світової інтеграції: монограф. / С.В. Івахненко – Житомир: ПП «Рута», 2010. – 432 с.
43. Ігонін Р.В. Деякі аспекти проведення державного фінансового аудиту як різновиду державного фінансового контролю [Електронний ресурс] / Р. В. Ігонін, І. В. Чорна // Наше право. - 2014. - № 5. - С. 183-188.
44. Катроша Л.В. Аудит ефективності як перспективний метод державного фінансового контролю у системі державних закупівель в Україні [Електронний ресурс] / Л. В. Катроша // Інноваційна економіка. - 2013. - № 8. - С. 327-331.
45. Клебанова Т. С. Прогнозування показників фінансової діяльності підприємства житлово-комунального господарства за допомогою адаптивних моделей / Т. С. Клебанова, О. О. Рудаченко // Бізнес Інформ. - 2015. - № 1. - С. 143-148.
46. Книшек О. О. Обліковоінформаційне забезпечення аналізу та контролю зовнішньоекономічної діяльності підприємства на основі фінансової та управлінської звітності / О. О. Книшек // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2017. - № 2. - С. 105–109.
47. Козачок І. В. Правові засади внутрішнього аудиту фінансової діяльності органів місцевого самоврядування / І. В. Козачок // Приватне та публічне право. - 2017. - № 3. - С. 106-110.
48. Козенюк В. О. Проблеми розвитку фінансової діяльності в Україні / В. О. Козенюк, Л. В. Щербак // Правничий вісник Університету "КРОК". - 2017. - Вип. 29. - С. 160-165.
49. Контроль у системі інноваційного менеджменту підприємства : монограф. / Є.І. Мних [та ін.]; за ред. Є.В. Мниха– Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 452 с.
50. Короленко О. Вплив фінансової структури капіталу на результати діяльності компаній / О. Короленко // Науковий вісник. - 2014. - № 2. - С. 90-107.

51. Левицька С. О. Проблеми відображення результатів фінансової діяльності підприємств / С. О. Левицька, І. П. Панчук // Облік і фінанси. - 2014. - № 4. - С. 41-46.
52. Лобода Н. О. Міжнародні та національні стандарти фінансової звітності в аспекті когерентності обліково-аналітичної діяльності / Н. О. Лобода, М. М. Думич // Торгівля, комерція, підприємництво. - 2014. - Вип. 16. - С. 112-116.
53. Ломачинська І. А. Особливості фінансової діяльності представництв іноземних компаній в Україні / І. А. Ломачинська // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2014. - Т. 19, Вип. 4. - С. 85-91.
54. Лукашева О. Е. Конституційно-правове регулювання публічної фінансової діяльності: порівняльно-правовий аналіз / О. Е. Лукашева // Право та державне управління. - 2014. - № 4. - С. 43-47.
55. Максимова В.Ф. Системний підхід до розвитку державного аудиту в Україні [Електронний ресурс] / В. Ф. Максимова, Ю. Б. Слободяник // Облік і фінанси. - 2013. - № 4. - С. 114-120.
56. Макух О. В. Фінанси, фінансова діяльність, фінансові правовідносини: співвідношення наукових категорій / О. В. Макух // Наука і правоохорона. - 2016. - № 2. - С. 184-190.
57. Манн Р. Сучасні характеристики формування механізму фінансової оцінки управлінської діяльності / Р. Манн // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2015. - Вип. 40(4). - С. 19-28.
58. Марущак В. Напрямки державного регулювання фінансової діяльності / В. Марущак, Т. Кулінкович // Актуальні проблеми державного управління. - 2017. - Вип. 1. - С. 88-92.
59. Мушнікова С. А. Управління фінансово-господарською діяльністю підприємств в умовах фінансової кризи / С. А. Мушнікова // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. - 2014. - № 3. - С. 23-32.

- 60.Нагорна О. В. Особливості фінансової діяльності підприємств комунального господарства / О. В. Нагорна, В. В. Томарева-Патлахова // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. - 2015. - № 6. - С. 36-39.
- 61.Науменко Н. Ю. Розробка інформаційно-аналітичної системи аналізу фінансової діяльності підприємств / Н. Ю. Науменко, Л. І. Коротка // Економічний вісник ДВНЗ "Український державний хіміко-технологічний університет". - 2016. - № 1. - С. 16-20.
62. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
- 63.Нікішина О. В. Інтегрований зерновий ринок у забезпеченні економічної безпеки України / О. В. Нікішина // Економіка харчової промисловості. - 2015. - Т. 7, Вип. 4. - С. 9–20.
- 64.Ніщимна С. О. Принцип публічності фінансової діяльності / С. О. Ніщимна // Актуальні проблеми держави і права. - 2015. - Вип. 75. - С. 314-322.
- 65.Озерчук О. В. Сутність, роль та напрями державної фінансової політики регулювання інвестиційної діяльності в Україні / О. В. Озерчук // Наукові праці НДФІ. - 2015. - Вип. 1. - С. 16-25.
- 66.Організація і методика аудиту: навч. посіб. / [М.О.Никонович, К.О. Редько, Юр'єва О.А.]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. - 472 с.
67. Паєнтко Т. В. Податкове регулювання фінансової діяльності підприємств / Т. В. Паєнтко. // Ефективна економіка. - 2015. - № 6. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_6_4.
- 68.Панчук І. П. Аналітичний інструментарій фінансово-економічного моніторингу фінансової діяльності підприємства / І. П. Панчук // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. - 2014. - Вип. 11(2). - С. 271-277.
- 69.Панчук І. П. Гармонізація бухгалтерського та податкового обліку при формуванні звітної інформації про доходи та витрати фінансової

діяльності підприємств / І. П. Панчук // Актуальні проблеми економіки. - 2015. - № 3. - С. 373-378.

70. Панчук І. П. Зміст та завдання фінансової діяльності промислових підприємств: обліковий аспект / І. П. Панчук, С. О. Левицька. // Економіка. Управління. Інновації. - 2014. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_1_82.
71. Панчук І. П. Проблеми автоматизації фінансової діяльності підприємств / І. П. Панчук // Бізнес Інформ. - 2015. - № 2. - С. 248-252.
72. Пасінович І. І. Проблема правової ідентифікації суб'єктів господарювання та їх фінансової діяльності / І. І. Пасінович, Л. В. Іванець // Регіональна економіка. - 2016. - № 1. - С. 178-187.
73. Податковий кодекс України, прийнятий Верховною Радою України від 2 грудня 2010 р. № 2755-6 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
74. Поліщук В.В. Напрямки удосконалення системи державного фінансового контролю: впровадження стратегічного аудиту [Електронний ресурс] / В. В. Поліщук // Публічне управління: теорія та практика. - 2014. - Вип. 1. - С. 145-149.
75. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 09.08.2013, №1242-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>
76. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 "Фінансові витрати", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 19.08.2014, №0883-14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06>
77. Порядок проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання : чинне законодавство зі змін і доп., затв. постановою Кабміну від 25 березня 2006 р. N361 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/361-2006-%D0%BF>

78. Про акціонерні товариства: чинне законодавство зі змін. і доп., прийн. Верховною Радою України від 17 вересня 2008 р. № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
79. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : чинне законодавство зі змін. і доп., прийн. Верховною Радою України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
80. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України: чинне законодавство зі змін. і доп., затв. Постановою Кабміну від 3 лютого 2016 р. № 43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF>
81. Про затвердження Порядку планування заходів державного фінансового контролю Державною аудиторською службою та її міжрегіональними територіальними органами, затв. Постановою Кабміну від від 8 серпня 2001 р. N 955 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/955-2001-%D0%BF>
82. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: чинне законодавство зі змін. і доп., прийн. Верховною Радою України від 26 січня 1993 р. № 2939-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>
83. Про управління об'єктами державної власності: чинне законодавство зі змін. і доп., прийн. Верховною Радою України від 21 вересня 2006 р. № 185-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/185-16/page3>
84. Розумович Н. Ф. Матриця сильних і слабких сторін, які впливають на сфери фінансової діяльності машинобудівних підприємств / Н. Ф. Розумович // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2015. - № 1. - С. 95-98.

85. Салькова І. Ю. Стан виробництва та перспективи інтеграції українських виробників зерна у світовий ринок / І. Ю. Салькова // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. - 2014. - № 1. - С. 37-41.
86. Семенюк В. О. Фінансова архітектура як механізм забезпечення ефективності фінансової діяльності корпорації / В. О. Семенюк // Економіка та держава. - 2015. - № 9. - С. 125-128.
87. Семчик О. О. Транспарентність як принцип публічної фінансової діяльності в Україні / О. О. Семчик // Вісник Чернівецького факультету Національного університету "Одеська юридична академія". - 2017. - Вип. 3. - С. 30-40.
88. Симоненко В.К. Основи єдиної системи Державного фінансового контролю в Україні : монограф. / В.К. Симоненко, О.І. Барановський, П.С. Петренко. – К.: Знання України, 2006.-280 с.
89. Скиба Г. І. Діагностика фінансового стану як одна з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємства / Г. І. Скиба. // Економіка. Управління. Інновації. - 2014. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_1_98.
90. Скриньковський Р. М. Моніторинг фінансової, виробничої, маркетингової і продуктової сфер діяльності та експрес-діагностика матеріально-технічного забезпечення підприємства / Р. М. Скриньковський, Т. Б. Процюк, С. Р. Леськів // Бізнес Інформ. - 2015. - № 10. - С. 250-256
91. Сотник І. М. Ефективний енергоменеджмент: теоретичні основи фінансової діяльності енергосервісних компаній / І. М. Сотник, Л. А. Кулик // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2015. - № 3. - С. 212-225.
92. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект : колективн. монограф. у 2 т. / за ред. О.П. Атамас. – Дніпропетровськ : «Герда», 2013. – Т. 1. – 358 с.
93. Тимкован В. І. Теоретична сутність фінансової ефективності діяльності підприємства та методи її оцінювання / В. І. Тимкован, В. В. Голота // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука" . - 2017. - № 16(1). - С. 74-77.

- 94.Ткачук Н. Вплив податкового навантаження на діяльність суб'єктів господарювання в умовах реформування фінансової системи України / Н. Ткачук // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. - 2015. - № 4. - С. 121-128.
- 95.Турило А. М. Інновації як ключовий чинник економічної та фінансової безпеки підприємства в умовах зовнішньо-економічної діяльності / А. М. Турило, О. А. Зінченко, А. А. Турило // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. - 2014. - Вип. 1(2). - С. 224-229.
- 96.Федишин І. Аналіз впливу елементів фінансової системи України на об'єкти інноваційної діяльності / І. Федішин, Т. Полянчич, Я. Пилип'юк // Соціально-економічні проблеми і держава. - 2015. - Вип. 2. - С. 245-252.
- 97.Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. / Г. І. Філіна. - К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. - 424 с.
98. Халатур С. М. Особливості фінансової діяльності підприємств сільськогосподарської галузі [Електронний ресурс] / С. М. Халатур, Є. М. Кубасова // Економіка та держава. - 2017. - № 8. - С. 53-56.
99. Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України від 16.01.2003 № 435-4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
100. Чеберяко О. В. Сутність офшорної фінансової діяльності та її вплив на економіку України / О. В. Чеберяко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. - 2014. - Вип. 118(2). - С. 46-59.
101. Чернишов В. В. Побудова обґрунтованої системи показників фінансової діяльності підприємств машинобудівної промисловості / В. В. Чернишов // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. - 2014. - № 3. - С. 179-185.
102. Чорний В. М. Внутрішні ризики виходу Українських підприємств на світовий ринок зерна / В. М. Чорний // Финансовые услуги. - 2017. - № 1. - С. 44-48.

103. Чорний В. Методика оцінки внутрішніх ризиків виходу підприємства на світовий ринок зерна / В. Чорний // Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. - 2017. - № 1. - С. 50-57.
104. Шевченко М. В. Фінансова діяльність органів місцевого самоврядування в Україні / М. В. Шевченко // Сучасні питання економіки і права. - 2017. - Вип. 1-2. - С. 226-232.
105. Шевченко Н. І. Особливості фінансової діяльності підприємств реального сектору економіки України в період системної кризи / Н. І. Шевченко. // Ефективна економіка. - 2016. - № 6. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_6_39.
106. Шевчук О. А. Відображення фінансової діяльності у звітності підприємства в умовах її гармонізації до міжнародних вимог / О. А. Шевчук // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Сільськогосподарські науки. - 2014. - Вип. 22(2). - С. 269-274.
107. Шишка Р. Б. Внутрішньо-фінансова діяльність суб'єктів господарювання / Р. Б. Шишка, М. І. Мкртичева // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2014. - № 4. - С. 112-117.
108. Шишкіна О. В. Дослідження сутності фінансової діяльності суб'єктів підприємницької діяльності / О. В. Шишкіна, А. А. Баранець // Фінансові дослідження. - 2017. - № 1. - С. 186-195.
109. Шостаковський М. Л. Передумови й основні етапи розвитку фінансів і фінансової діяльності в Україні / М. Л. Шостаковський // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. - 2016. - Вип. 4. - С. 105-108.
110. Шпитко М. М. Місце державного фінансового аудиту в контрольній діяльності державної фінансової інспекції України. / М. М. Шпитко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Право. - 2015. - Вип. 218. - С. 231-236.

111. Шпитко М.М. Про доцільність розвитку та вдосконалення аудиту як форми державного фінансового контролю України [Електронний ресурс] / М. М. Шпитко // Наше право. - 2014. - № 10. - С. 192-195.
112. Шурпенкова Р. Баланс як основне джерело інформації для прийняття управлінських рішень / Р. Шурпенкова, І. Демко // Вісник Львівського національного аграрного університету. Сер : Економіка АПК. - 2013. - № 20(1). - С. 167-173.
113. Drozd I. K. Internal Audit of Enterprises in the Public Sector / I. K. Drozd // Незалежний аудитор. - 2012. - № 1. - С. 6-9.
114. Julve V. M. Public financial reporting and audits: challenges and opportunities / V. M. Julve // ECA, Luxembourg. – 2016. – 145 p.
115. Szolno O. Internal audit in the public finance sector and its role in the system of management control / O. Szolno // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. - 2014. - № 797. - С. 341-347.

ДОДАТКИ

Додаток Ж

Таблиця Ж

Склад короткострокових джерел фінансування діяльності підприємства

№ пор.	Джерело фінансування	Вид джерела фінансування
1.	Короткострокові позики	Короткострокові кредити банків у нац. валюті
		Короткострокові кредити банків в ін. валюті
		Відстрочені короткострокові кредити банків у нац. валюті
		Відстрочені короткострокові кредити банків в ін. валюті
		Прострочені позики в наці. валюті
2.	Поточна заборгованість за довгостроковими	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті

	зобов'язаннями	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в ін. валюті
3.	Короткострокові векселі видані	Короткострокові векселі, видані в нац. валюті Короткострокові векселі, видані в ін. валюті
5.	Розрахунки за податками і платежами	Податковий кредит

Додаток 3

Таблиця 3

Склад довгострокових джерел фінансування діяльності підприємства

№ пор.	Група зобов'язань	Склад зобов'язань
1.	Довгострокові позики	Довгострокові кредити банків у нац. валюті
		Довгострокові кредити банків в іноземній валюті
		Відстрочені довгострокові кредити банків у нац. валюті
		Відстрочені довгострокові кредити банків в ін. валюті
		Інші довгострокові позики в національній валюті
2.	Довгострокові векселі видані	Довгострокові векселі, видані в нац. валюті
		Довгострокові векселі, видані в ін. валюті
3.	Довгострокові зобов'язання за облігаціями	Зобов'язання за облігаціями
		Премія за випущеними облігаціями
		Дисконт за випущеними облігаціями
		Зобов'язання з фінансової оренди
		Зобов'язання з оренди цілісних майнових комплексів

Додаток К

Затверджено
посадаСтацук А.А.

«___» _____ 2018 р.

ПЛАН

державного фінансового аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор»

Мета: оцінити поточний стан, законність та ефективність здійснення фінансової діяльності державного підприємства та надати пропозиції з його покращення.

Термін аудиту: з 02.09.2018 р. по 10.11.2018 р.

Період охоплення аудиту: з 01.01.2016 р. по 31.12.2017 р.

Склад фахівців, що долучаються до аудиту: Гончаренко О.П., Пилипенко С.А., Коржик А.П.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ

№ пор.	Пункти плану, які підлягають вирішенню

1	Здійснити попереднє ознайомлення з об'єктом державного фінансового аудиту
2	Сформувані робочу аудиторську групу для проведення державного фінансового аудиту фінансової діяльності державного підприємства
3	Визначити та проаналізувати результативні показники, визначити проблеми здійснення фінансової діяльності державним підприємством
4	Встановити ризики суттєвого викривлення інформації про фінансову діяльність державного підприємства у системі бухгалтерського обліку та контролю
5	Ідентифікувати та класифікувати фактори ризику (ризикові операції), які можуть вплинути на ефективне здійснення підприємством фінансової діяльності
6	Визначити склад аудиторських процедур та обсяг вибірки для дослідження факторів ризику, що впливають на фінансову діяльність державного підприємства
7	Встановити дотримання вимог законодавчих актів, які регламентують господарську діяльність державного підприємства, актів і рішень органів управління
8	Оцінити рівень управління фінансовою діяльністю державного підприємства
9	Оцінити ступінь досягнення цілей, завдань та набуття кращого досвіду діяльності інших підприємств з виконання показників економічності, продуктивності і результативності управління фінансовою діяльністю
10	Встановити достовірність даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності для оцінки фактичних показників фінансової діяльності державного підприємства
11	Визначити стан збереження активів, в які вливаються фінансові потоки державного підприємства
12	Підготувати обґрунтовані рекомендації для підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю державного підприємства, усунення наявних порушень, проблем і недоліків та запобігання їм у подальшому
13	Підготовка проекту звіту, його обговорення з керівником підприємства
14	Здійснити моніторинг реалізації результатів державного аудиту фінансової діяльності виробничого підприємства

Начальник відділення
Держаудитслужби

підпис Стащук А.А.

дата

Додаток Л

ПРОГРАМА

державного фінансового аудиту фінансової діяльності філії «Врадіївський елеватор»

Мета: оцінити поточний стан, законність та ефективність здійснення фінансової діяльності державного підприємства та надати пропозиції з його покращення.

Термін аудиту: з 02.09.2018 р. по 10.11.2018 р.

Період охоплення аудиту: з 01.01.2016 р. по 31.12.2017 р.

Склад фахівців, що долучаються до аудиту: Гончаренко О.П., Пилипенко С.А., Коржик А.П.

№ пор.	Питання аудиту	Аудиторські процедури	Аудиторські докази	Обсяг перевірки	Виконавець
1	2	3	4	5	6
1	Визначити та проаналізувати результативні показники, визначити проблеми фінансової діяльності державного	Камеральна перевірка, дослідження документів, дослідження аналітичного матеріалу по галузі	Статут, ліцензії, інші дозволи на здійснення господарської діяльності, внутрішні	Суцільний	Гончаренко О.П.

	підприємства		документи		
2	Ідентифікувати ризики суттєвого викривлення інформації про фінансову діяльність в системі бухгалтерського обліку та контролю	Перевірка, анкетування, опитування та підтвердження	Акти попередніх контрольних заходів, аудиторські звіти, журнал перевірок	Суцільний	Пилипенко С.А.
3	Класифікувати фактори ризику (ризикові операції), які можуть вплинути на формування та реалізацію фінансової діяльності	Спостереження, опитування та підтвердження, перевірка, інвентаризація	Договори про МВ, п/в касові ордери, звіти касира, м/о	Вибірковий	Пилипенко С.А.
4	Встановити дотримання вимог законодавчих актів, які регламентують фінансову діяльність підприємства, актів і рішень органів управління	Спостереження, перевірка	Нормативно-правові акти, установчі документи та що підтверджують господарські операції	Суцільний	Пилипенко С.А.
5	Оцінити рівень ефективності управління фінансовою діяльністю державного підприємства	Підрахунок, аналітичні процедури, перевірка, зустрічна звірка	Договори контрагентами, 3 Фінансова звітність підприємства гідроенергетики	Вибірковий	Пилипенко С.А., Коржик А.П.
6	Оцінити ступінь досягнення цілей, завдань та набуття кращого досвіду діяльності інших підприємств з виконання показників економічності, продуктивності і результативності	Систематизація, перевірка, зустрічна звірка	Договори контрагентами, 3 виписки казначейства, платіжні доручення, акти виконаних робіт	Вибірковий	Гончаренко О.П.

1	2	3	4	5	6
7	Встановити достовірність даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності для оцінки фактичних показників фінансової діяльності державного підприємства	Перевірка	План асигнування, довідка про внесення змін до кошторису, виписка казначейства	Суцільний	Коржик А.П.
8	Визначити стан збереження активів, в які вливаються фінансові потоки державного підприємства	Перевірка, підрахунок, інвентаризація активів	Фінансова звітність, первинні документи з оприбуткування чи вибуття активів	Суцільний	Гончаренко О.П.
9	Підготувати обґрунтовані рекомендації для підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю державного підприємства	Підрахунок можливостей збільшення фінансування	Фінансова звітність, первинні документи	Суцільний	Гончаренко О.П., Пилипенко С.А., Коржик А.П.
10	Підготовка проекту звіту, його обговорення з керівником підприємства	Узагальнення та систематизація даних	Проект аудиторського звіту, робочі матеріали аудитора	Суцільний	Гончаренко О.П., Пилипенко С.А., Коржик А.П.
11	Здійснити моніторинг реалізації результатів державного аудиту фінансової діяльності державного підприємства	Запит, перевірка	Акти, пояснення, звіти про вжиті заходи	Суцільний	Гончаренко О.П.

Начальник відділення

Держаудитслужби

підпис

Стащук А.А.

дата